מרדכי געבירטיג

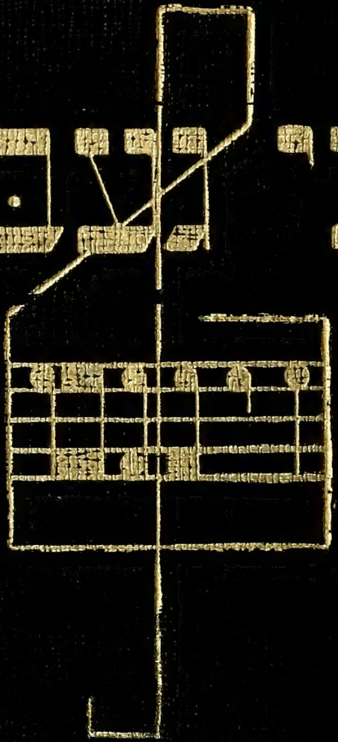

ISBN: ISBN:0-657-14539-4
Barcode/EAN: 9780657145392

Old Call #: S171

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 14539

MORDKHE GEBIRTIG ZINGT

Mordecai Gebirtig

Permanent preservation of this book was made possible by Betty Gottlieb
In memory of Harry Gottlieb, Katty and Morris Allanoff, Liza Duberoff, Victor Allanoff

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG

WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust

Arie & Ida Crown Memorial

The Seymour Grubman Family

David and Barbara B. Hirschorn Foundation

Max Palevsky

Robert Price

Righteous Persons Foundation

Lief D. Rosenblatt

Sarah and Ben Torchinsky

Harry and Jeanette Weinberg Foundation

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE

National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

ציַיכענונגען פֿון האָלצשניצער ב. סמענער
הילע פּראָיעקטירן פֿון פּעלע קאַט
רעדאַקטאָר : י. פֿריידקעס

מרדכי געבירטיג
זינגט

פארלאג
איקוף
בוענאס איירעס

מרדכי געבירטיג

זינגט

אינהאלט:

אריינפיר־וואָרט — 9

פאָלקסטימלעך

די ערשטע בלעטלעך — 15
צו מיין געליבטער — 15
גאָטס שמייכל — 16
מיט איר זיך באקענט — 17
ביילקע — 17
קליינער יתום — 18
די קאָרטן־לייגערן — 18
די פאָרפירטע — 19
א מלאך ווערט געבוירן — 20
וויג־ליד — 20
די נשמה — 21
געפאָרן גאַנץ ווייט — 21
מיין פרילינג — 22
הערשעלע — 23
פאָרוואָס שווייגט ער דאָרט? — 24
סליחות — 24
שטערן־סאָרטן — 25
פון וואנען? — 25
אין פאַבריק — 26
אונטערגייט די וועלט — 27

לידער מיט נאָטן

יאנקעלע — 31
שלאָף שוין, מיין קינד — 32
קיוועלע — 33
הונגעריק מיין קעצעלע — 34
משהלע — 36
קליינער יתום — 38
סיין טאַטע א כוהן — 39
מאָטעלע — 40
ווער דער ערשטער וועט לאכן — 42
אברהמעלע און יאָסעלע — 44
אוי, מאַמעניו מיין — 46
די ליאַלקע — 48
א מלאך ווערט געבוירן — 49
רייזעלע — 50
שלמהלע ליבער — 52
חנהלע און נחומל — 54
כ׳וויל ניט אזא חתן — 56
מאַמעניו, אן עצה — 58
בלומקע, מיין זשידוווקע — 60
פאָרוואָס וויינסטו, שיינדעלע — 62
קום, לייבקע, טאַנצן — 64
טרילי, טרילילי — 66
שוין שטיל אין נעסל — 68
חלוצים־ליבע — 70
אוי, נאַרישע בריאה — 71
באַם טייכעלע — 72
זאָג מיר, לבנה — 74
העי, ציגעלע — 75
איך האָב דיך ליב — 76
נאָך א גלעזעלע טיי — 78
אונדזער אָרעם קינד — 80
אזעלכע צוויי גאָלדענע צעפּ — 81
דריי טעכטערלעך — 82
דער זינגער פון נויט — 84
פאָרוואָס, זאָג מיר, מאַמעניו — 86
קאַרטאָפל־זופּ מיט שוואָמען — 88
אן אָרבעטלאָזער — 90
קרינס־אינוואליד — 92
אָרעמע שניידערלעך — 94
אָרבעטלאָזער מאַרש — 96
אברהמל דער מאַרוויכער — 98
די געפאַלענע — 100
דאָס לידל פון גאָלדענעם לאַנד — 101
משהלע, מיין פריינט — 102
מיין יובל — 104
די זון איז פאַרגאַנגען — 105
הוליעט, הוליעט קינדערלעך — 106
העי, קלעזמאָרים — 108
די נאַכט קומט אַן צו שוועבן — 109
קינדער־יאָרן — 110
אוי, ברודערל, לחיים — 112
דאָס אַלטע פאָר פאָלק — 114
מיין היים — 116

געטאָ־לידער

אונדזער שטעטל ברענט — 120
ערב יום כיפור — 122
שעפּרהלעם פאָרטרעט — 123
ס׳טוט וויי — 123
מינוטן פון ביטחון — 124
בלייב געזונט מיר, קראָקע — 125
איך האָב שוין לאַנג — 126
געהאַט האָב איך א היים — 127
א זוניקער שטראַל — 127
מיין חלום — 128
גלאָקן קלאַנג — 129
א טאָג פון נקמה — 129
אונדזער פרילינג — 130
אין געטאָ — 131
ס׳איז גוט — 132

אין דער לידער־זאַמלונג „מרדכי געבירטיג זינגט", וואָס דער פאַרלאַג „איקוף" אין אַרגענטינע גיט אַרויס אין אָנדענק פון דעם דיכטער־מאַרטירער, צו זײַן 20סטן יאָרצײַט, גייען אַרײַן אַלע ביז איצט פאַרעפנטלעכטע לידער פון דעם אומפאַרגעסלעכן פאָלקס־זינגער.

דאָס בוך איז אײַנגעטיילט אין 3 טיילן: 1) „פאָלקסטימלעך", וואָס נעמט אַרײַן געבירטיגס ערשטע שאַפונגען, אָן נאָטן; 2) לידער מיט נאָטן און 3) געטאָ־לידער. אין די לידער מיט נאָטן האָבן מיר, אין קעגנזאַץ צו אַנדערע אויסגאַבעס, אײַנגעשטעלט דעם ווײַטערדיקן סדר: וויגלידער, לידער אַף קינדער טעמאַטיק, ליבע־לידער, סאָציאַלע און שטימונגס־לידער. אַזוי אַרום, באַקומט זיך אַ גאַנץ בילד פון דעם לעבנס־וועג פון די האַרעפּאַשנע ייִדישע פאָלקס־מענטשן אין דער אַלטער, שוין אָוועקגעגאַנגענער היים, פון דער וויג ביז צו די לעצטע לעבנס־אַקאָרדן.

אין דער אויסגאַבע גייען, חוץ דעם, אַרײַן צוואַנציק אָפּגעקליבענע לידער מיט לאַטיינישע שריפט (לויט דער שפּאַנישער פאָנעטיק), ווי אויך אַ פאָרוואָרט און אייניקע איבערגעזעצטע געבירטיג־לידער אין שפּאַניש, פון דעם ייִדיש־אַרגענטינער דיכטער אַלבערטאָ לאָופער. אַף אַזאַ אויפן וועט די יוגנט, וואָס לייענט נישט דעם ייִדישן כתב, האָבן אַ מעגלעכקייט זיך צו באַקאַנען מיט אונדזער פאָלקס־דיכטער און זײַן געזאַנג־אוצר.

דער פאַרלאַג דריקט אויס זײַן דאַנק אַלע וואָס האָבן מיטגעהאָלפן צו דער דערשײַנונג פון דער לידער־זאַמלונג און, בפרט, דעם צייכענער ב. סמענער און דעם שוין דערמאָנטן דיכטער אַ. לאָופער פאַר זייער בײַטראַג צו דער אויסגאַבע.

דאָס בוך „מרדכי געבירטיג זינגט"
דערשײַנט מיט דער מיטהילף פֿון קאָ-
מיטעט „19טער אַפּריל" צו באַערן די
ייִדישע קרבנות פֿון נאַציזם, אין
20סטן יאָרטאָג פֿון עם אויפֿשטאַנד
אין וואַרשעווער געטאָ.

מרדכי געבירטיג איז דער אויטענטישער פאָלקס-דיכטער פון די יִדישע קאָמפּאָקטע מאַסן אין פּוילן, ביז זייער אויסראָטונג דורך דעם נאַצישן מערדער, בעת דער צווייטער וועלט-מלחמה, צוזאַמען מיט זייער פאָלקס-דיכטער.

אַליין אַ זון פון דער אָרעמקייט, האָט געבירטיג איַנגעזאַפּט אין זיך, מיט זיַין טיף-פילנדיקער נשמה, דעם טאָג-טעגלעכן געמיט-צושטאַנד פון דעם פרומען טאַטן און פון דער ליַידנדיקער מאַמען, די קליינע באַגערן פון דעם אָרעמען קינד און לאָזן און די זאָרגן פון די עלטערן פאַר זייערע קינדער.

די איידעלע געפילן פון דעם פאַרליבטן בחור און מיידל, דעם פּיַין פון דעם אַרבעט-
אַ דריַי צענדליק יאָר האָט געבירטיג געהאַלטן אין שאַפן זיַינע לידער.
לידער פון נויט און אומעט, פון דחקות און אָרעמקייט; לידער וואָס האָבן אָפּגעשפיגלט אַף פאַרשיידענע אופנים די טראַגישע ווירקלעכקייט פון היימען אָן ברויט און אָן אַרבעט, אָן אַ ברעקעלע וואַרעמקייט און מיט אַ שטענדיקער בענקשאַפט נאָך אַ ביסעלע ליכט און גליק.

פון דעם וויגליד מיט וועלכן די מאַמע פאַרשלעפּערט איר קינד, ביז צו דאָס האַרצרייַסנדיקע ליד וועגן מילחמה-אינוואַליד, און אַפילו אין אַ סאַך פון זיַינע ליבע-לידער, ציט זיך די נאָטע פון „זיסן" טרויער — וואָס דערגייט אָפט ביז פאַרצווייפלונג — צוליב דער ביטערער דאַליע פון דעם יִדישן אַרבעטס-מענטש.

וויפל טראַגיק ליגט אין דעם ליד „די ליאַלקע", ווו קינדער שפּילן זיך אין טאַטע-מאַמע, און די „מאַמע" קריגט זיך מיטן „טאַטן": **„אוי גזלן! דאָס קינד נעבעך ציטערט פון קעלט, און דו קויפסט קיין שיכלעך פאַר איר".** אָדער אין דעם ליד

מרדכי געבירטיג איז געבוירן געוואָרן דעם 4טן מיַי, 1877, און געוווינט אַלע זיַינע יאָרן אין קראָקע, ווו ער האָט געאַרבעט אין אַ מעבל-וואַרשטאַט און געלעבט אין גרויס אָרעמקייט, צוזאַמען מיט זיַין פרוי בלומקע און זייערע דריַי טעכטער: שפרה, חוה און לאה, וועלכע ער דערמאָנט אין אייניקע לידער. זיינע לידער האָט ער געוויינלעך געשאַפן בעת דער אַרבעט און זיי אויסגעשפּילט אַף אַ פּיַיפל אָדער אויסגעקלאַפּט מיט איין פינגער אַף דער פּיאַנע. די נאָטן פלעגט פאַרצייכענען דער מוזיקער האָפמאַן. זיַין טאָכטער לאה האָט אַליין געזונגען זיַינע לידער אַף קאָנצערטן און זיי זיַינען שנעל פּאָפּולער געוואָרן נישט נאָר אין קראָקע, נאָר

„ווער דער ערשטער וועט לאַכן", ווי שלמהלע איז גרייט צו פאַרשפּילן אַ געוועט צוליב „אַ זעמל מיט פּוטער און הערינג אַ פייַן קעפּל"...

געבירטיג וויים פונוואַנען די אָרעמקייט נעמט זיך: „ווייַל, מייַן קינד, אַן אַרי־בעטער/ אויף עסן קוים פאַרדינט,/ דער שוסטער אַרבעט שיכלעך/ און באָרוועס גייט זייַן קינד." („פאַרוואָס, זאָג מיר, מאַמעניו") און אין אַ צווייט, גראָד אַ ליבע־ליד, זאָגט ער: „ס'הערשט אויף דער וועלט אַן עלנטקייט, אַ נויט,/ אַ קאַמף פאַר אַרבעט אויף לעבן און טויט,/ אַ ווייטיק־געשריי נעמט איצט די וועלט אַרום–" („איך האָב דיך ליב5).

די אָרעמקייט טרייַבט אַרייַן צייַטנווייַז דעם דיכטער אין אומעט. דאַן זינגט ער: „העי, קלעזמאָרים... שפּילט מיר אויף אַ פריילעך לידל/ שלעפּט מייַן מרה־שחורה אייַן". אָבער אַן אַנדערש מאָל שליסט ער זיך אָן אין די רייען פון די וואָס גייען צו אַ נייַער וועלט און ער זינגט צוזאַמען מיט זיי:

איינס, צוויי, דרייַ, פיר,
אָט אַזוי מאַרשירן מיר,
אַרבעטלאָזע, טריט נאָך טריט
און מיר זינגען זיך אַ ליד
פון אַ לאַנד, אַ וועלט אַ נייַע,
ווו עס לעבן מענטשן פרייַע,
אַרבעטלאָז איז קיין שום האַנט,
אין דעם נייַעם פרייַען לאַנד,
אין דעם נייַעם פרייַען לאַנד.

(ארבעטסלאזער מארש)

געבירטיג איז נישט מקנא די גבירים, ער לאַכט זיי גיכער אויס און שטראָפט די וואָס ווילן זייער לעבן גרינגער מאַכן אויפן חשבון פון זיך אָפּזאָגן פון זייערע

אויך אין אַנדערע שטעט פון פּוילן, אָפט נישט וויסנדיק ווער זייער מחבר איז.

ווען היטלערס אַרמייען האָבן פאַרכאַפּט קראָקע, האָט געבירטיג מיט זייַן פרוי און טעכטער זיך געראַטעוועט אין דאָרף לאַגעווניקי, לעבן קראָקע. דאָרט האָט ער געשאַפן אַ צאָל פון זייַנע געטאָ־לידער.

אין 1941 טרייַבט מען דעם פאָלקס־דיכטער אַרייַן אין קראָקעווער געטאָ, ווו די היטלער־מערדער מאַכן אַ סוף צו זייַן לעבן דעם 4טן יולי, 1942. דעם 5טן יאַנואַר, 1945 זייַנען אומגעקומען זייַנע טעכטער חווה און לאה. ווען און ווו ס'זייַנען אומגעקומען זייַן פרוי און די דריטע טאָכטער איז אומבאַקאַנט.

וועגן מ. געבירטיג האָט געשריבן דער באַוווסטער פאָלקס־

מענטשלעכע געפֿילן. ער איז אויך נישט שווה בשוה מיט גאָט, צו וועלכן ער לייגט אויס די מענטשלעכע טענות אין געוויסע לידער.

אָבער, וואָס עס כאַראַקטעריזירט געבירטיגן, ווי אַ פֿאָלקס־דיכטער איז, הויפּטזאַכלעך זײַן מיט לעבן־שפּרודלדיק געזאַנג אין אַזעלכע לידער ווי „רייזעלע", „יאַנקעלע", „העי, ציגעלעך", „הוליעט, הוליעט, קינדערלעך" א״אַ. דאָ איז ער אַזוי עכט פֿאָלקסטימלעך, שפּילעוודיק, אַז קיינער קען זיך צו אים פֿאַרגלײַכן. אַן אַנדערש מאָל איז ער טרוימעריש, ווי אין „שוין שטיל איז אין געסל", אָדער ווילד־יונגעריש, ווי אין „אוי, ברודערל, לחיים!".

יעדעס ליד געבירטיגס איז אַ באַזונדערע קרעאַציע, אַ נײַע אַנטפּלעקונג פֿון אַ נישט געזעענעם שאַפֿונגס־קוואַל. אַלץ באַצויבערט מיט דער פּשטות, מיט דער פּאָעזיע וואָס ער ברענגט אַרויס פֿון דעם אַלטעגלעכן. ווײַל געבירטיג איז נישט קיין פּאָעט, וואָס שוועבט אין די הימלען, ער איז טיף אײַנגעוואָרצלט אין דער ערד אַף וועלכער ער לעבט, און פֿון דאָרט נעמט ער זײַן טעמאַטיק. זײַנע לידער זײַנען אַ מאָזאַיִק פֿון די לײַדן און פֿריידן פֿון דעם פֿאָלקסמענטש, אָנהייבנדיק פֿון דער מאַמען און קינד, ביז דער גאָסן־פֿרוי און דעם מאַרעוויכער, דער כלה־מיידל און דעם יתום, וואָס צו אַלע האָט ער די זעלבע באַציִונג פֿון פּיעטעט.

מרדכי געבירטיג, אָט דער פֿאַרחלומטער פֿאָלקס־זינגער, האָט זײַן העכסטע קראַפֿט באַקומען אין אָנבליק פֿון דעם גרויסן אומגליק, וואָס האָט זיך אָנגעטראָגן אַף דעם ייִדישן ישוב אין פּוילן מיטן אַוואַנס פֿונעם נאַציזם. אין 1938, נאָך דעם פּאָגראָם פֿון פּשיטיק, שרײַבט ער אַז זײַן באַרימט געוואָרן ליד „עס ברענט" און שפּעטער, אין געטאָ, שרײַבט ער ווײַטער לידער פֿון צאָרן און קאַמף, פֿון האָס צום מערדער און פֿון רוף צו נקמה. אַף קיין איין מאָמענט האָט ער נישט פֿאַרלוירן זײַן בטחון, דעם גלויבן אין דעם זיג פֿון דער גערעכטיקייט. מיט זײַנע ווערטער האָט ער געמוטיקט די לײַדנדיקע און זיי אַרײַנגעגעבן האָפֿענונג אין דעם נצחון.

מרדכי געבירטיג איז ברוטאַל דערמאָרדעט געוואָרן דורך די נאַציס אין קראָקעווער געטאָ. דער דאָזיקער פֿאַרברעכן אַליין וואָלט גענוג געווען אַף צו פֿאַר־

זינגער און מוזיק־קריטיקער מ. קיפּניס: „מרדכי געבירטיג איז דער הונדערט־פּראָצענטיקער געבענטשטער פֿאָלקס־דיכטער און פֿאָלקס־זינגער, וואָס זינגט, שאַפֿט און וויינט אויס זײַן ליד אין שטוב, און דאָס ליד זײַנס פֿראַלט אויף טיר און פֿענצטער און פֿילט אָן די גאַס מיט שירה, באַזינגט דאָס ייִדישע אייגנאַרטיקע לעבן, די ייִדישע ליבע, דאָס ייִדישע פֿאַמיליע־לעבן, מאַמע און קינד, ייִדישע נויט און אָרעמקייט, מאָלט ער מיט אַזעלכע וואָרעמע, עכט ניט־געפֿעלשטע פֿאַרבן, וואָס נאָר אַזאַ פֿײַנע, ערלעך־פֿילנדיקע פֿאָלקס־נשמה ווי מרדכי געבירטיג קאָן די דאָזיקע פֿאַרבן און טענער שאַפֿן... וואָס מער מען הערט עס, אַלץ מער באַגײַסטערט עס, וואָרעמט און ווירקט".

מישפּעטן אַף אייביק דעם מערדערישן היטלעריזם. מיט זײַן טויט איז פאַרשווּנדן די שטילע פּלייט אַף וועלכער געבירטיג האָט אַזוי צאַרט אויסגעשפּילט זײַנע פאָלקסטימלעכע ניגונים.

געבירטיג האָט צומאָל קיין נאָטן נישט געקענט און אויך אין הילכות דיכטונג איז ער נייִשט געווען קיין פּראָפעסיאָנאַל, און דאָך האָט ער בּאַ זײַן סטאָליער־וואַר־שטאַט געשאַפן אַזעלכע שיינע לידער, באַגלייט פון פּרעכטיקע מעלאָדיעס, וואָס זײַנען פאַרהיימישט געוואָרן גאָר שנעל דורך די ייִדישע פאָלקסמאַסן.

די נאַציס האָבן פיזיש אומגעבראַכט דעם גרויסן ייִדישן טרובאַדור פון אונדזער יאָרהונדערט. עס איז אָבער געבליבן נאָך אים דאָס ליד, וואָס וועט גיין פון דור צו דור. זײַנע אומעטיקע טענער ווערן אַלץ מער פאַרוואַנדלט אין אַ שאַל־רוף צו דער נײַער צײַט וואָס קומט אָן. זײַן שטילער טרויער רעגט אָן צו אַ נײַ לעבן, ווו „אַ זע־מל מיט פוטער און הערינג אַ פײַן קעפל" הערט אויף צו זײַן אַ טרוים פאַרן קינד.

פֿאָלקסטימלעך

די סעריע לידער זײַנען דערשינען אין קראָקע, אין 1920, אין פֿאַרלאַג „דאָס ביכעלע“. אייניקע פֿון זיי חזרן זיך איבער, אין נײַע וואַריאַנטן, אין דעם ווײַטערדיקן טייל פֿון לידער מיט נאָטן.

די ערשטע בלעטלעך

ווען איך זע די ערשטע בלעטלעך
אויף די ביימער בליִען,
ווען די ערשטע פייגל קומען
פריילעך צוריק צו פליִען;

ווען אין פעלד די קינדער פלעכטן
ס'ערשטע בלומען־קרענצל,
שטעלן דאַן זיך אויס אַ רעדל
ווי צום מצווה־טענצל;

און זיי טאַנצן און זיי זינגען
פרייען זיך און לאַכן —
ווילט זיך מיר אַריַין אין מיטן
ס'רעדל גרעסער מאַכן.

הוליען, טאַנצן מיט די קינדער
ווי אין יענע יאָרן;
פריילעך, פריילעך, הוליעט, קינדער,
כ'בין צוריק יונג געוואָרן...

גאָטס שמייכל

יאָ, יאָ, מיַין קינד, ווען גאָט נאָר וויל
ס'זאָל ווערן טאָג פון נאַכט, —
דאַן גיט ער נאָר אַ שמייכעלע...
שיַינט אויף די זון — אַ פּראַכט.

— אוי, מאַמעניו, כ'האָב זיך דערמאָנט:
געווען איז דאָס פאַר יאָרן
ווען די זון האָט דאָ פאַרברענט
די גערשטן, ווייץ און קאָרן;

ווען געהונגערט האָט די שטאָט,
געמוזט די קראָם פאַרמאַכן, —
אוי! האָט דאָס דער ליבער גאָט
געמוזט דאָרט האַרצלעך לאַכן!...

צו מײַן געליבטער

װילסטו, געליבטע, איך זאָל הײַנט
זיך אָפּן דיר דערקלערן?
קום מיט מיר אַרױס אין פעלד,
דאָרט װעט אונדז קײנער שטערן.

קום מיט מיר אַרױס אין פעלד,
גאַנץ אױבן, דאַרפסט נישט שרעקן —
כ'װעל הײַנט אַלע סודות דיר,
װאָס כ'טראָג אין האַרץ, אַנטפּלעקן...

דאָ, געליבטע, קען איך נישט,
דאָ עסט דער שטױב די לונגען.
דאָרט איז שטיל, די לופט איז פריש,
און ס'לעבט זיך נישט געצװוּנגען...

זע! די זון קלײַבט שױן צענױף
די לעצטע רױטע שטראַלן, —
זע, װי רױט דאָס פעלד איז איצט,
די גרעזעלעך װי קאָראַלן. —

הער! װי שײן דער סלאָװיק זינגט
זײַן נאַכט־געבעט צום הימל.
זע, אַ בין, נאָך פאַרן שלאָף,
דאָרט האַלדזט און קושט אַ בלימל...

קום, געליבטע, העכער דאָרט!
אַך, ס'אַראַ פאַרגעניגן
פון קײן מענטש צו זײַן געזען
אין װײכן גראָז צו ליגן...

פון קײן מענטש צו זײַן געזען
בײַם שײַן פון דער לבנה —
שענק איך דיר אַ הײסן קוש
פון האַרצן אַ מתנה.

װעסט פאַרגעסן אָן דער װעלט,
פאַרגעסן אַלע לײַדן: —
דו — ביסט חוה, אָדם — איך,
מיר לעבן אין גן־עדן...

מיט איר זיך באַקענט

מיר זײַנען צוזאַמען געווען אויף אַן אָוונט,
און כ'האָב זיך מיט איר דאָרט באַקענט ;
גערעדט נאָר מיט מיר פון אַ גליקלעכער צוקונפט,
פון פרײַהייט, געהיצט זיך, געברענט .

„ס'וועט קומען אַ סוף —
האָט איר שטים געקלונגען —
צום גאָלדענעם גאָט, צו זײַן מאַכט !
אַ סוף צו די האַרן אין גאָלדענע רינגען...״ —
אַ „נביא״, האָב איך זיך געטראַכט.

נאָר פּלוצלונג... איז זי גאָר געוואָרן אַנטשוויגן,
איר בליק האָט פאַרלאָרן דעם ברען, —
דאָס היציקע מיידל, זי האָט אויף מײַן פינגער
אַ שיין קידושין־רינגל דערזען...

ביילקע

איינס דער זייגער אַלע שלאָפן
אין דער מיט דער נאַכט —
ביילקע זיצט נאָך אַליין בײַם פענצטער
טרויעריק, טיף־פאַרטראַכט.

טרויעריק, כאָטש ער האָט שוין נעכטן
אָפּן זיך דערקלערט,
אַז אָן איר קען ער נישט לעבן :
זי איז אים באַשערט.

אַז אין שלאָף, אויך בײַ דער אַרבעט
ווען ער זיצט און נייט ;
וווּ ער קוקט און ווּ ער שטעלט זיך
ביילקע פאַר אים שטייט.

עפּעס ווילט זיך איר נישט גלייבן
כאָטש ער רעדט איר אײַן,
אַז אין אירע שוואַרצע אויגן,
מוז אַ כּישוף זײַן.

איז דאָס מעגלעך, קלערט אַליין ביילקע,
טרײַבט ער נישט קיין שערץ?
וועט ער נישט, ווי יענער ליגנער,
ברעכן איר דאָס הערץ?

וועט ער נישט, ווי באַלד ער'ט וויסן
ס'וועט קיין נדן זײַן,
אויף די שוואַרצע כּישוף־אויגן
וואַרפן אַן אומ־חן?

דען אויך יענער פלעגט זיי לויבן...
ביילקע זיך פאַרטראַכט —
און אַ זיפץ פון טיפן האַרצן
הערט זיך אין דער נאַכט.

קליינער יתום

וויין נישט, וויין נישט, קליינער יתום,
שפּאָר די טרערן, כאָטש דיך קוועלט, —
דען דאָס לעבן האָט נאָר צרות;
אוי, ווי שלעכט, ווען טרערן פעלט.

שפּאָר די טרערן ווי בריליאַנטן,
וועסט אַמאָל זיי דאַרפן זייער,
ווען דײַן הערצל גייט שוין איבער, —
לאָז פון אויג אַרויס אַ טרער...

שלאָף שוין, שלאָף שוין, מײַן קליינער יתום,
צי נישט מער אַרויס מײַן בלוט...
דען דער שלאָף פאַרטרײַבט דעם הונגער,
נאָר דאָס שלאָפן מאַכט דיר גוט...

אפשר וואָלט געווען גאָר בעסער,
דיר, מײַן יתום, און אויך מיר; —
דו, זאָלסט אייביק, אייביק שלאָפן —
איך, דײַן מאַמע, לעבן דיר...

וויין נישט, וויין נישט, קליינער יתום,
שפּאָר די טרערן, כאָטש דיך קוועלט, —
דען דאָס לעבן האָט נאָר צרות;
אוי, ווי שלעכט, ווען טרערן פעלט.

אוי, ווי שלעכט איז דאַן, ווי ביטער,
ווען אַמאָל ווערט ס'לעבן שווער,
ווען דאָס האַרץ איז פול מיט לײַדן,
און די אויגן זײַנען לער.

די קאָרטן־לייגערן

קום אַהער, מײַן קינד, אָ, שעם זיך נישט.
כ'ווייס דײַנע סודות אַלע;
די קאָרטן דאָ, זיי זאָגן מיר:
דו ביסט געווען אַ כּלה.

דו האָסט דײַן חתן שטאַרק געליבט, —
אָ, זעסט די קאָרט אין מיטן?
ער האָט דיך אויף אַן אַנדערער,
מײַן אָרעם קינד, פאַרביטן;

האָסט אים דײַן נדן אָנפאַרטרויט, —
זעסט דאָרט די קאָרט די לינקע?
ער זיצט זיך אין אַ פריילעך הויז
און קושט דאָרט אַ בלאָנדינקע...

דו שלאָפסט נישט גאַנצע נעכט, מײַן קינד,
נאָר וויינסט, פאַרגיסט פיל טרערן, —
די קאָרטן דאָ, זיי זאָגן מיר,
דו וועסט באַלד מוטער ווערן...

איצט גיב, מײַן קינד, דײַן רעכטע האַנט
און לייג אַ קרוין אויף מײַנע;
כ׳האָב דײַן פאַרגאַנגענהייט געזען,
כ׳וויל זען די צוקונפט דײַנע...

יאָ, יאָ, דאָס וועטער ענדערט זיך,
ס׳שײַנט אויף דײַן טריבער שטערן,
דו וועסט אַמאָל נאָך גליקלעך זײַן,
אַ לוסטיק מיידל ווערן...

אַ ליכטיק הויז, אַ פריילעך הויז
מיט זײַדענע גאַרדינען —
און שטיבלעך פיל און מיידלעך פיל,
פיל מענער זײַנען דרינען..

דו ביסט די שענסטע, זאָגן זיי,
זיי ברענגען דיר בוקעטן;
דו יאָגסט און טרײַבסט זיי ווי די הינט, —
זיי קושן דיך און גלעטן...

און אויך דײַן חתן קומט צו דיר...

— — — — — — — — — — — — — —

דו וויינסט? ווילסט מער נישט הערן?
נישט וויין, מײַן קינד, דו וועסט אַמאָל
אַ פריילעך מיידל ווערן...

די פאַרפירטע

וואָס ביסטו אַזוי קאַלט צו מיר?
געליבטער, זאָג מיר אָפן!
צי האָט זיך דיר אַן אַנדערע,
אַ שענערע געטראָפן?

צי האָסט פאַרגעסן יענע נאַכט,
דו האָסט דײַן וואָרט געגעבן,
דו האָסט געשוואָרן, נאָר מיט מיר
וועסט אייביק, אייביק לעבן?

צי האָסט פאַרגעסן יענע נאַכט,
אין וועלדל דאָרט גאַנץ אויבן,
דו האָסט מיט דײַנע זיסע רייד
צום הימל מיך דערהויבן?

דו האָסט מיט דײַנע זיסע רייד
פאַרשיכורט מיך, באַטרונקען...
דעם לעבנס־בעכער ביז צום דנאָ
באַוווּסטלאָז אויסגעטרונקען...

איצט קוקסטו אויף מיר קאַלט און פרעמד,
איצט קענסטו מיך נישט לײַדן?

דו האָסט צעבראָכן מיר מײַן האַרץ!
איצט, ווילסטו מיך אויסמײַדן?

דו האָסט מײַן פרויען־שטאָלץ גערויבט
מײַן האָפענונג און מײַן שטרעבן, —
צוליב איין זיסן אויגנבליק
פאַרסמט מײַן יונגעס לעבן...

דו שווײַגסט? — פאַרטראָגסט דעם אמת ניט?
געליבטער! זאָג מיר אָפן, —
בעפאָר איך גיי, אָ, זאָג מיר, זאָג
האָב איך נאָך וואָס צו האָפן?...

אַ מלאך ווערט געבאָרן?

איז דאָס אמת, מאַמעניו?
דער רבי האָט געשוואָרן,
פון יעדן קדיש, וואָס איך זאָג, —
אַ מלאך ווערט געבאָרן?...

און דער טאַטע דאָרט אַליין
טוט די מלאכים ציילן; —
אוי, מאַמע, כ׳וועל קיין איינציק מאָל
קיין קדיש נישט פאַרפעלן!...

וויג־ליד

שלאָף שוין, מײַן קינד, מײַן יינגעלע קליינס,
שליס דײַנע אייגעלעך צו; —
איך וועל דיר קויפן אַ פערדל אַ שיינס,
שלאָף זשע מיר, איַי־לו־לו־לו...

אַ פערדל אַ שיינס, ס׳וועט קאָסטן פיל געלט —
אַ וועגעלע אויך, אויף מײַן וואָרט; —
דו וועסט קענען פאָרן אַרום אין דער וועלט,
אויפזוכן דײַן טאַטעשי דאָרט.

דײַן טאַטע, מײַן קינד, איז לאַנג שוין אַוועק,
אַ בריוול געשריבן נישט מער; —
געפינסטו אים דאָרטן, דאַן פרעג אים, אָ פרעג,
צי ליבט ער דײַן מאַמען נישט מער.

צי האָט ער פאַרגעסן, אָ פרעג אים, מײַן קינד,
זײַן ווײַבל און דיך, זונעניו.
צי אפשר אַן אַנדערע, — ווײ מיר און ווינד...
שלאָף־זשע מיר, איי־לו־לו־לו...

שלאָף שוין מײַן קינד, דו ביסט אַזוי מיד,
שליס דײַנע אייגעלעך צו: —
איך וועל דיר קויפן אַ שיפל, וואָס פליט —
שלאָף־זשע מיר, איי־לו־לו־לו...

אַ שיפל, וואָס פליט, וואָס קיינער נאָך האָט,
מיט פליגעלעך, — כ'שווער וועל דיר, יאָ,
דו וועסט זײַן אין הימל, דאַן פרעג זיך באַ גאָט,
צי איז דאָרט דײַן טאַטע נישטאָ...

געפינסט אים דאָרט, דערצייל אים, מײַן קינד,
ווי שלעכט ס'איז אָן אים געווען...
וועט ער זיך מיט מיר דאָרטן זען...
וועט ער זיך מיט מיר דאָרטן זען...

איי לו לו, שלאָף מײַן יתומל קליינס —
נישטאָ מער דער טאַטע, נישטאָ...
איך וועל דיך לערנען אַ קדישל אַ שיינס,
שלאָף-זשע מיר, איי־לו־לו־לו...

די נשמה

יעדע נאַכט, שוין יאָרן־לאַנג,
ווען כ'הייב נאָר אָן צו דרימלען:
שוועבט זיך מײַן נשמה פרײַ
אַרום אין אַלע הימלען...

— — — — — — — — — — — — — —

אוי! ווי פלאָגט מיך דער געדאַנק;
ער סמט און רויבט מײַן זינען, —
זי וועט אַמאָל פאַרבלאָנדזשען זיך,
דעם וועג נישט צוריק געפינען...

אוי! ווי ס'פלאָגט מיך דער געדאַנק;
עס ציטערט יעדער אבר, —
זי קומט אַמאָל צו שפּעט אַראָפּ —
מײַן גוף ליגט שוין אין קבר...

געפאָרן גאַנץ ווײַט

אוי, מאַמע! וואָס זוימט זיך דער טאַטע אַזוי לאַנג?
ער קומט נישט מער שלאָפן, נישט עסן;
איך וויל זען דעם טאַטן. — מיר איז אַזוי באַנג!
צי האָט ער אָן אונדז שוין פאַרגעסן?...

דער טאַטע, מײַן קינד, איז געפאָרן גאַנץ ווײַט —
גאַנץ ווײַט, העט דאָרט אונטער די שטערן!
דאָרט לעבט מען שוין אייביק, אָן צרות, אָן לײַד,
פון דאָרט ווילט זיך קיינעם צוריקקערן.

דאָרט איז אַזוי רויִק, מען הונגערט נישט מער —,
קיין שנאה... נישטאָ קיין מאַגנאַטן...

— — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — —

אוי, מאַמעניו, מאַמע! כ'וויל דאָ נישט זײַן מער —
כ'וויל ליבער זײַן דאָרטן, בײַם טאַטן...

מײַן פרילינג

כ'האָב געהאָפט אַלץ, ווען דער פרילינג
וועט נאָר קומען,
ווען די ערד וועט ווידער צירן
זיך מיט בלומען;
ווען די זון די קאַלטע ביימעלעך
וועט דערוואַרעמען
און מיט הייסער שטראַלן-ליבע
זיי אומאַרעמען;
ווען דעם סלאָוויקס זיסן טרילער
כ'וועל דערהערן,
וועל איך אפשר פרישער, ייִנגער
דאַן אויך ווערן.
און דער אומעט, וואָס אין האַרצן
ליגט פאַרבאָרגן,
וועט פאַרשווינדן, און מיט אים אויך
אַלע זאָרגן...

***

כ'האָב געהאָפט אַלץ, און דער פרילינג
איז געקומען.
אויסגעפּוצט האָט זיך די קאַלטע
ערד מיט בלומען,
אויסגעסטראָיעט שטייען ביימלעך
צו עמפּפאַנגען
פרילינגס־געסט, וואָס קומען צוריק שוין —
מיט געזאַנגען
און דער סלאָוויק קנאַקט און פּײַפט זיך
זײַנע שטיקלעך...
בלימלעך טאַנצן, אַלץ איז פריילעך,
איבערגליקלעך, —
איך נאָר שטיי באַטריבט, פאַרביטערט
און פאַרלאָזן,
צווישן יונגע, פרישע פלאַנצן,
צווישן גראָזן;
אָרעם, שפּל צווישן ביימער,
צווישן נעלקן,
אַלץ בליט זיך, איך נאָר איינער
האַלט אין וועלקן.
אָפּגעקירצט מיט נאָך איין פרילינג
איז מײַן לעבן,
איך זע שוין דעם קאַלטן ווינטער
פאַר מיר שוועבן...

הערשעלע

פרײלעך, פרײלעך, קינדערלעך!
פרילינג איז שוין הײַנט, —
פון די נאָרעס קריכט אַרויס!
די זון האָט שוין אויפגעשײַנט.

בלימעלעך און גרעזעלעך
צירן שוין די ערד;
דאָס געזאַנג פון פײגעלעך
שוין פון פעלד זיך הערט.

בינעלעך און פליגעלעך
זשומען שוין אַרום;
שבחים און אַ ליבגעזאַנג
הערט זיך אומעטום.

גיכער, גיכער, קינדערלעך!
קומט אַרויס אין פעלד;
נעמט אײַך בײַ די הענטעלעך, —
הוליעט, טאַנצט און קװעלט!

שטעלט אײַך אױס אַ רעדעלע!
אָרעם אָדער רײַך, —
דען בײַם פרילינג, קינדערלעך!
זענט איר אַלע גלײַך...

שפילט אײַך, שפילט אין „פערדעלעך",
„קאַמער־קאַמער טיר",
„קעצעלע און מײַזעלע",
װער ס'װעט כאַפּן פריער;

שטעלט אײַך אויף אַ הײַזעלע,
אַ ברונעלע, אַ מיל...
נאָר אין זעלנער שפּילט אײַך ניט!
אָ! העסלעך איז דאָס שפּיל...

נאָר אין זעלנער שפּילט אײַך נישט,
קינדער! ס'איז נישט גלײַך;
הערשעלע דאָס יתומל
איז דאָ צװישן אײַך.

װעקט נישט אין זײַן הערצל אויף
דעם װייטיק װאָס ער פילט, —
דען זײַן טאַטע האָט זיך אויך
אין זעלנערלעך געשפּילט.

געגעבן אים אַ ביקסעלע,
געשיקט אַרויס אין פעלד, —
געקומען דאַן אַ בריװעלע;
„געפאַלן װי אַ העלד"...

געקומען איז אַ בריװעלע,
די מאַמע האָט געװײנט;

געלערנט אים אַ קדישל —
יאָ, ער געדענקטס נאָך הײַנט!

פון דעמאָלט אָן האָט הערשעלע
צעבראָכן זײַן געווער, —
מיט ביקסעלעך און זעלנערלעך
שפּילט ער זיך ניט מער.

פון דעמאָלט אָן, ווען הערשעלע
אין גאַס אַ זעלנער זעט,
קוקט ער נעבעך, ס׳דאַכט זיך אים: —
זײַן גוטער טאַטע גייט...

דאַרום, ליבע קינדערלעך!
שפּילט אײַך, וואָס איר ווילט!
נאָר צוליב דעם יתומל
אין זעלנערלעך ניט שפּילט...

פאַר וואָס שווײַגט ער דאָרט?...

טאַטעניו! דער רבי זאָגט,
אַז גאָט אונדז שיצט און היט;
ער ווייסט אַלץ וואָס דאָ זיך טוט,
און אַלץ וואָס דאָ געשיט —
איז אים אויבן קלאָר...
— יאָ, מײַן קינד, ס׳איז וואָר!

טאַטעניו, פאַרוואָס ווען אונדז
מען פּײַניקט און מען שלאָגט,
מען שעכט אונדז אָן רחמנות אויס,
מען קוועלט אונדז און מען פּלאָגט —
פאַר וואָס שווײַגט ער דאַרט?...
— שטיל, מײַן קינד, קיין וואָרט...

— — — — — — — — — — — — — —

סליחות

„ייִדעלעך, הייליקע, כשרע ייִדעלעך!
צו עבֿודת־הבורא שטייט אויף,
מישט אויף די סליחות און מיט די קלאָג־לידעלעך,
אײַער אַלטינקן טאַטן וועקט אויף...”

— — — — — — — — — — — — — —

איר בעט און איר וועקט אים שוין הונדערטער יאָרן —
ער שווײַגט גלײַך ער הערט נישט קיין וואָרט;
צי איז דאָס געבעט אים שוין נמאס געוואָרן?
צי שעמט ער מיט אײַך זיך גאָר דאָרט?

צי ברענט נישט זײַן צאָרן? ווען ער זעט פון הימל,
וואָס דאָ אויף זײַן וועלטל זיך טוט;
זײַן הייליק געבאָט ליגט אין שמוץ און אין שימל,
זײַן ערד, רויט באַטרונקען פון בלוט!

צי ברענט נישט זײַן צאָרן? ווען ער זעט פון אויבן,
די טעגלעך צעפּאַלט זײַן געבאָט:
אַ מסחר געמאַכט האָט מען דאָ פון זײַן גלויבן,
מען האַנדלט, מען שאַכערט מיט גאָט!

צי ענטפערט ער נישט, ווײַל איר האָט אים זײַן הימל,
זײַן כסא־הכבוד פאַרפלעקט?
און ערגעץ פון אײַער גערויש און געטומל,
אויף אייביק פאַר אײַך זיך פאַרשטעקט?

ייִדעלעך הייליקע! הערט אויף צו קלאָגן!
אומזיסט איז אַ יעדערע טרער, —
די סליחה פאַרמאַכט, נעמט אײַך קדיש צו זאָגן,
אײַער טאַטע, — ער הערט אײַך נישט מער!...

שטערן־סאָרטן

זאָג מיר, מאַמע, וואָס דאָרט אויבן
שײַנט און פינקלט? זאָל איך גלייבן,
וואָס אין חדר איך פלעג הערן,
אַז יעדער מענטש האָט דאָרט אַ שטערן?

— יאָ, מײַן זונדל, — נאָר אויך דאָרטן
זײַנען שטערן דאָ פיל סאָרטן;
זעסט, צוויי שטערן? קוק דאָרט ווײַטער...
איינער טריב, עס שײַנט דער צווייטער —
ווי, למשל, דו, מײַן קליינער,
און אונדזער ווירטינס זון דער שיינער.

דאַן געהערט, כ'מעג אויך דאָס גלייבן?
גאָט דער גוטער, וווינט דאָרט אויבן.
די לבנה איז זײַן שכינה, —
און זי שײַנט דאָרט לויט זײַן מינע?...

— יאָ מײַן קדיש, מעגסט עס גלייבן,
זאָלסט אים אייביק, אייביק לויבן;
גאָט ווייסט אַלץ, וואָס מיר דאָ קלערן,
גאָט באַשאַפט דאָס דאָרט די שטערן,
גאָט באַשטראָפט די מענטשן אַלע...

— מוטער!...
— שווײַג, מײַן קינד, פרעג מער קיין שאלה!...

פון וואַנען?

פון וואַנען קומט דער שטורעם־ווינט
וואָס רײַסט אויף ביימער, בלומען? —
— ער קומט פון הימל. דאָרט, מײַן קינד,
וווינט גאָט, זײַן ליבער נאָמען.

און דער דונער, וואָס אין פעלד
דעם טאַטן האָט דערשלאָגן?
— אויך פון הימל... גיי, מײַן וועלט,
ס'איז שפעט, דאַרפסט קדיש זאָגן.

אין פאַבריק

אײַל זיך, אײַל זיך, לויף געשווינדער!
ס'פײַפט אויף דיר שוין די פאַבריק; —
בליק נאָך איין מאָל אויף די קינדער,
דען ס'קען זײַן דער לעצטער בליק.

דאָרט די רעדער, די מאַשינען
אָן דיר שטייען טויט און קאַלט;
נאָר דײַן שוויים קוים הייבט אָן רינען,
וועקט צום לעבן זיי אויף באַלד.

אײַל זיך, אײַל זיך, נישט פאַרשלאָפן!
גיב זיי לעבן, גיב זיי קראַפט —
הערסט נישט ווי די רעדער רופן?
אַרבעט, אַרבעט, נאָר געשאַפט!

ווען דו שטייסט בײַ די מאַשינען,
דענקט נישט אָן דער שיינער וועלט;
ווען דײַן קינד פאַרנעמט דײַן זינען,
טרײַב עס, דען ס'קאָסט צײַט, ס'איז געלט.

ווען דו שטייסט בײַ די מאַשינען,
דרויסן שײַנט די זון, אַ פרייד!
דאַרפסט אויף איר קיין בליק זיך גינען,
יעדער בליק פאַרנעמט דיר צײַט.

ווען דו שטייסט בײַ די מאַשינען,
פלוצלונג פילסטו, דיר ווערט נישט גוט;
אָנשטאָט שוויים, הייבט אָן צו רינען
גאַנצע שטראָמען זודיק בלוט —

ווייס, אַז מער וועסט זיך נישט פלאָגן!
האָסט שוין אָפגעדינט דײַן צײַט,
יאָרן־לאַנג דעם יאָך געטראָגן,
ענדלעך, ענדלעך — זיך באַפרײַט...

אײַל, זיך, לויף געשווינדער!
ס'פײַפט אויף דיר שוין די פאַבריק; —
בליק נאָך איין מאָל אויף די קינדער,
דען ס'קען זײַן דער לעצטער בליק.

אונטער גייט די וועלט

הערט, איר מענטשן! — כ'קום אײַך זאָגן,
איר דאַרפט זיך שוין מער נישט שלאָגן,
נישט מער מוטשען זיך, נישט יאָגן: —
נאָך דעם מיאוסן געלט...

גאָט דער הערשער איז געוואָרן
אויף אײַך מענטשן שטאַרק אין צאָרן;
בײַ זײַן טראָן האָט ער געשוואָרן:
אונטער גייט די וועלט...

גאָט האָט אײַך צו לאַנג געשוויגן,
זיך געלאָזט פון אײַך באַטריגן;
אײַער פרעכקייט איז געשטיגן
ביז צו זײַן געצעלט.

און פון כעס זײַן קרוין צעביסן,
און פון שאַנד די זון צעריסן;
אויסגעדונערט: הערט, זײַט וויסן! —
אונטער גייט די וועלט...

לידער מיט נאָטן

יאנקעלע

(ח. נ. ביאליק)

Allegretto

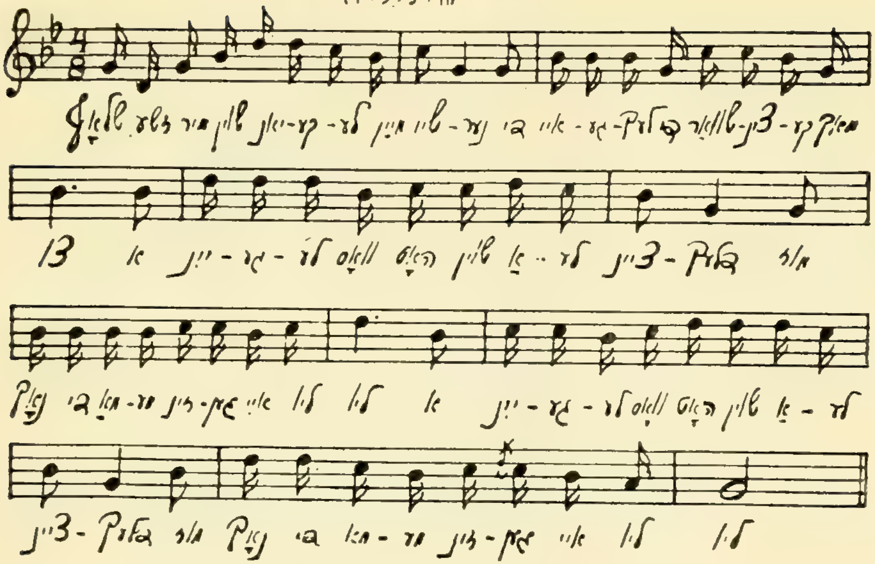

שלאָף־זשע מיר שוין, יאַנקעלע, מײַן שײנער,
די אײגעלעך, די שוואַרצינקע מאַך צו,
ביס: אַ ייִנגעלע, וואָס האָט שוין אַלע צײנדלעך,
מוז נאָך די מאַמע זינגען אײַ־ליו ליו?

אַ ייִנגעלע, וואָס האָט שוין אַלע צײנדלעך,
און וועט מיט מזל באַלד אין חדר גײן,
ביס: און לערנען וועט ער חומש און גמרא,
זאָל װײנען ווען די מאַמע וויגט אים אײַן?

אַ ייִנגעלע, וואָס לערנען וועט גמרא,
אָט שטײט דער טאַטע, קוועלט און הערט זיך צו,
ביס: אַ ייִנגעלע, וואָס וואַקסט אַ תּלמיד־חכם,
לאָזט גאַנצע נעכט דער מאַמען נישט צורו?

אַ ייִנגעלע, וואָס וואַקסט אַ תּלמיד־חכם,
און אַ געניטער סוחר אויך צוגלײַך,
ביס: אַ ייִנגעלע, אַ קלוגער חתן־בחור,
זאָל ליגן אַזוי נאַס ווי אין אַ טײַך?

נו, שלאָף־זשע מיר, מײַן קלוגער חתן־בחור,
דערווײַל ליגסטו אין וויגעלע בײַ מיר.
ביס: ס'וועט קאָסטן נאָך פיל מי און מאַמען טרערן
ביז וואַנען ס'וועט אַ מענטש אַרויס פון דיר.

שלאָף שוין, מײַן קינד
(וויג־ליד)

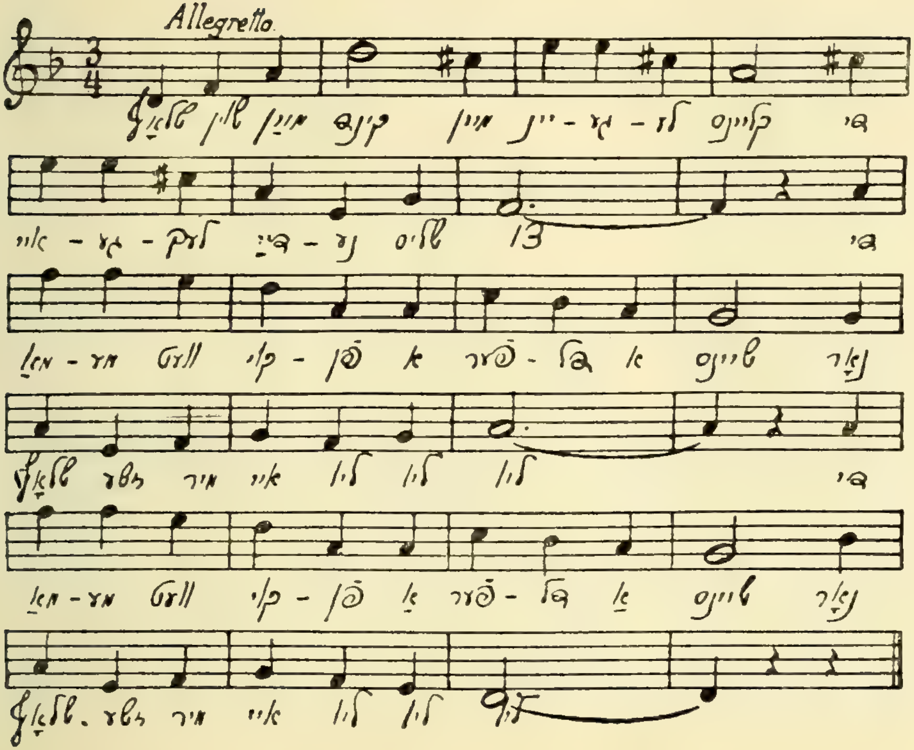

נו שלאָף שוין, מײַן קינד, מײַן יִינגעלע קליינס,
די אייגעלעך דײַנע מאַך צו —
ביס: די מאַמע וועט קויפן אַ פערדל אַ שיינס,
נאָר שלאָף־זשע מיר – איי־ליו ליו־ליו.

אַ פערדל אַ שיינס, ס'וועט קאָסטן פיל געלט,
אַ וועגעלע אויך, אויף מײַן וואָרט.
ביס: דו וועסט קאָנען פאָרן אַרום אין דער וועלט.
אויפזוכן דײַן טאַטעשי דאָרט.

דײַן טאַטע, מײַן קינד, איז לאַנג שוין אַוועק,
אַ בריוול געשריבן, נישט מער.
ביס: געפינסטו אים דאָרטן, דאַן פרעג אים,
אוי פרעג,
צי ליבט ער דײַן מאַמען נישט מער.

צי האָט ער פאַרגעסן זײַן ווײַב און זײַן קינד,
אַ צווייטע פאַרטרעט דאָרט מײַן אָרט.
ביס: צי אפשר חלילה, אוי וויי מיר און ווינד,
געשטאָרבן דער טאַטעשי דאָרט.

איי־ליו־ליו – שלאָף, מײַן יִינגעלע קליינס,
אַ יתומל נעבעך ביסטו.
ביס: איך וועל דיך לערנען אַ קדישל אַ שיינס,
שלאָף־זשע מיר – איי־ליו ליו־ליו.

קיוועלע

(הינ-לידל)

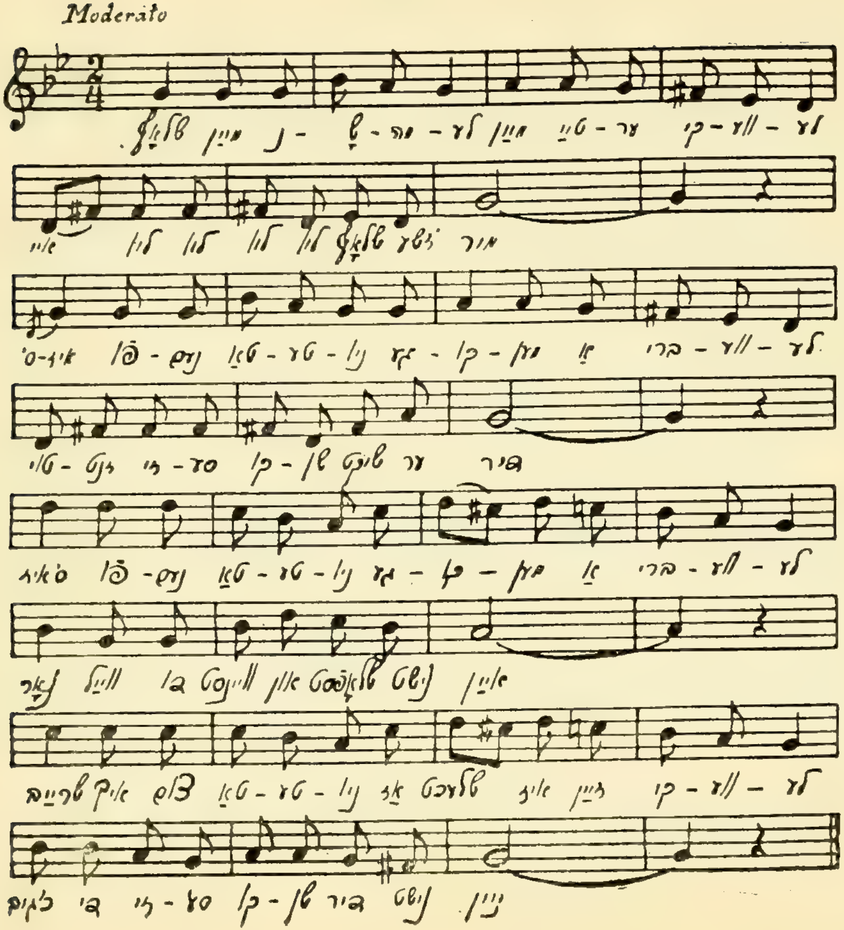

שלאָף, מײַן נשמהלע, מײַן טײַער קיוועלע,
אײַ־ליו ליו־ליו ליו, שלאָף־זשע מיר,
ס'איז פונעם טאַטעניו געקומען אַ בריוועלע —
טויזנט זיסע קושן שיקט ער דיר,
ס'איז פונעם טאַטעניו געקומען אַ בריוועלע —
נאָר ווײַל דו וויינסט און שלאָפסט ניט אײַן,
שרײַב איך צום טאַטעניו, אַז שלעכט איז זײַן
כ'גיב די זיסע קושן דיר נישט, ניין. /קיוועלע

שלאָף, מײַן נחמהלע, מײַן טײַער קיוועלע,
שאַ, שטיל, אוי וואָס איז הײַנט מיט דיר?
ס'איז פונעם טאַטעניו געקומען אַ בריוועלע —
ער נעמט אונדז אַריבער, שרײַבט ער מיר;
ס'איז פונעם טאַטעניו געקומען אַ בריוועלע —
נאָר ווען דו וועסט נישט רויִק זײַן,
פאָרט מיט מיר משהלע און לאהלע און ריוועלע,
דיך לאָז איך דאָ איבער גאַנץ אַליין.

שלאָף מיר, מײַן קדישל, מײַן טײַער קיוועלע,
פלאָג נישט און קוויל מיך נישט אומזיסט.
כ'האָב צו דעם טאַטעניו, געשריבן אַ בריוועלע —
אים דערציילט ווי שיין, ווי שלעכט דו ביסט,
כ'האָב צו דעם טאַטעניו, געשריבן אַ בריוועלע —
נאָר ווען דו שלאָפן וועסט אַצינד,
פאָרט צו דעם טאַטעניו מיט אונדז אויך מײַן
קיוועלע,
קריגסט די זיסע קושן אויך, מײַן קינד.

הונגעריק דײַן קעצעלע

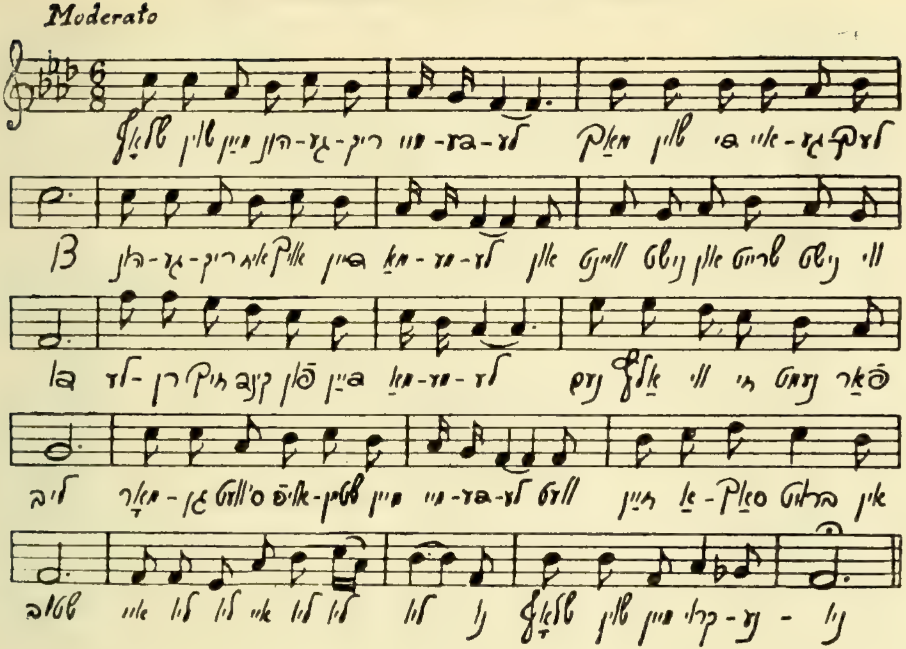

שלאָף שוין, מײַן הונגעריק מיידעלע,
מאַך שוין די אייגעלעך צו,
הונגעריק איז אויך דײַן מאַמעלע,
און וויינט נישט און שרײַט נישט ווי דו.
לערן זיך, קינד, פון דײַן מאַמעלע,
נעם אַלץ ווי זי נעמט פאַר ליב,
מאָרגן ס'וועט אויפשטיין מײַן מיידעלע,
וועט זײַן אַ סך ברויט און שטוב —
איי ליו ליו, איי ליו ליו ליו,
שלאָף שוין, מײַן קרוינעניו!

שלאָף שוין, מײַן נאַריש קליין מיידעלע,
וואָס איז הײַנט עפּעס מיט דיר?
הונגעריק איז אויך דײַן קעצעלע
און ס'האָט גאָר קיין טענות צו מיר,
הער, ווי עס מיאַוקעט, עס רעדט צו דיר:
— מיידל, לאָז מאַמען צורו!
הונגעריק איז אויך, קליין קעצעלע,
און כ'וויין נישט אַזוי ווי דו —
איי ליו ליו, איי ליו ליו ליו,
שלאָף שוין, מײַן קרוינעניו!

שלאָף שוין, מײַן אָרעם קליין מיידעלע,
ווײַל דער שלאָף לינדערט די נויט,
הונגעריק איז אויך דײַן ליאַלקעלע
און וויינט נישט און מאָנט נישט קיין ברויט.
לערן זיך, קינד, פון דײַן ליאַלקעלע,
ווייסט וואָס זי טראַכט אַצינד?
— אוי, ווי באַטריבט איז אַ מאַמעלע,
ווען הונגעריק איז איר קינד —
איי ליו ליו, איי ליו ליו ליו,
שלאָף שוין, מײַן קרוינעניו!

משהלע

([illegible])

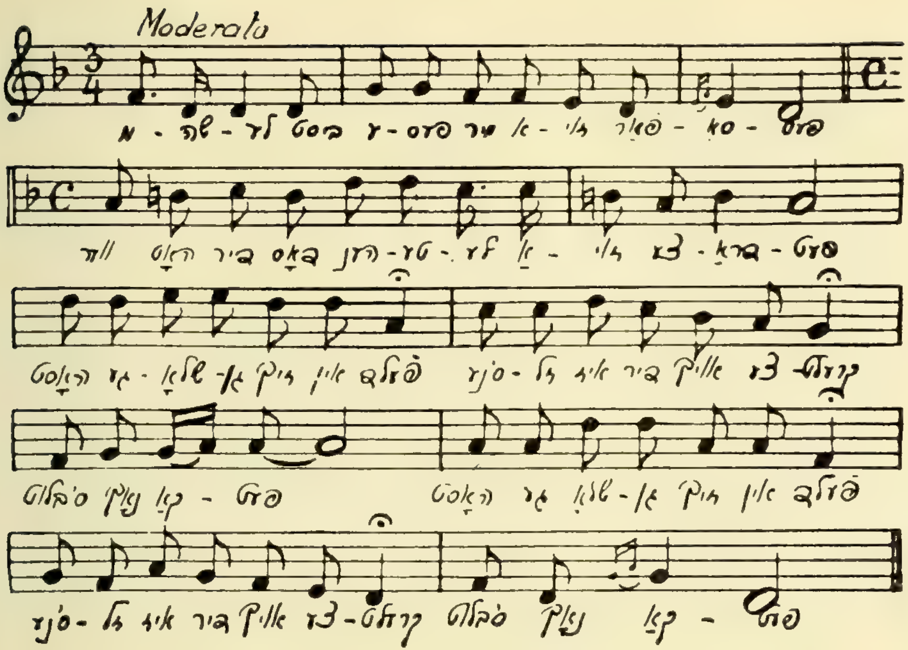

משהלע, ביסט עפּעס מיר אַזוי פאַרסאַפּעט —
ווער האָט דיר דאָס הענטעלע אַזוי צעדראַפּעט ?

ביס : האָסט געשלאָגן זיך אין פעלד,
ס'נעזל איז דיר אויך צעקרעלט,
ס'בלוט נאָך קאַפּעט.

— טאַטעניו, דאָס האָב איך זיך אין הויף באַם רביז,
פאַרריכטנדיק די הייזעלעך, אַ שטאָך געגעבן;

ביס : נישט געשלאָגן זיך אין פעלד —
מיט דער נאָדל זיך צעקרעלט,
כ'זאָל אַזוי לעבן !

— משהלע, וואָס איז געשען? איך מוז דאָס וויסן —
ווער האָט דיר די הייזעלעך אַזוי צעריסן ?

ביס : עפּעס ביסטו מיר פאַרוויינט —
אפשר האָט דער רבי היינט
דיך געשמיסן ?

— טאַטעניו, דער רבי האָט מיך נישט געשמיסן,
מיינע הייזלעך ווייס איך נישט ווער ס'האָט צעריסן.

ביס : מיר געזאָגט האָט מאָטעלע,
ער האָט זיך ס'קאַפּאָטעלע
אויך צעריסן.

— משהלע, דעם אויגן־בליק אַהער צום טאַטן!
דו האָסט זיך, מײַן ייִנגעלע, אַליין פאַרראַטן.

ביס: דיר געזאָגט שוין ס׳איז נישט פײַן
מאָטל זאָל דײַן חבר זײַן,
גענאַרסט דעם טאַטן.

— טאַטעניו, כ׳האָב ניט געוואָלט מיט אים זיך שפּילן,
נו, האָט ער געגעבן מיר זײַן זיידנס ברילן,

ביס: אים דערפאַר האָב איך געשענקט
ס׳פּידעלע, וואָס ד׳האָסט געברענגט,
כ׳זאָל ד׳רויף שפּילן.

— משהלע, ביסט אומפאַרשעמט, דו ווערסט דאָס פילן,
כ׳וויל דו זאָלסט מיט מאָטעלען זיך מער ניט שפּילן,

ביס: ס׳פּידעלע דעם אויגן־בליק
ברענגען זאָלסטו מיר צוריק,
גיב אָפּ די ברילן.

— טאַטעניו, כ׳האָב׳ס צ׳ריק געוואָלט, ער וויל נישט וויסן,
האָבן מיר זיך ביידע הײַנט צעקרעלט, צעביסן.

ביס: מײַן הויז צעפּליקט האָט מאָטעלע
און איך האָב אים ס׳קאַפּאָטעלע
אויך צעריסן.

קל״נער יתום

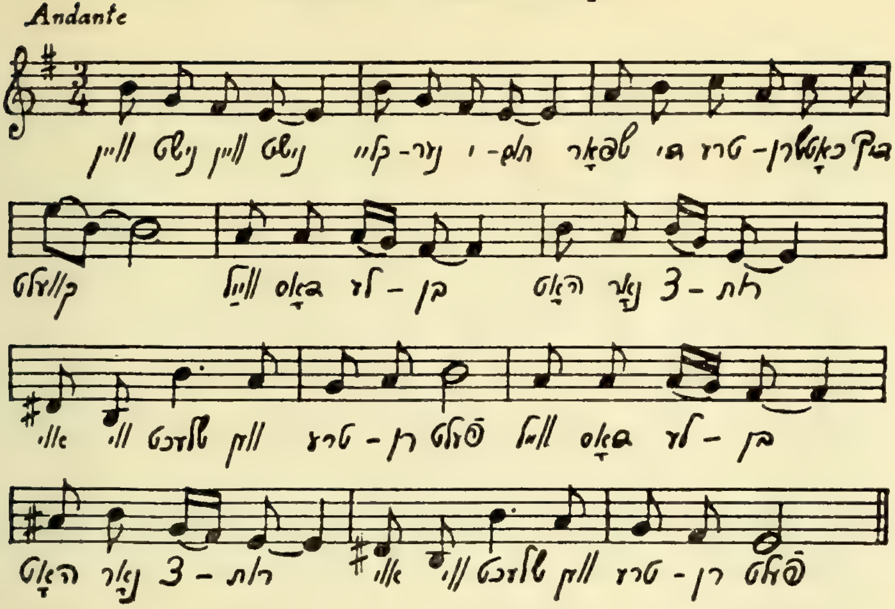

וויין נישט, וויין נישט, קליינער יתום!
שפּאָר די טרערן כאָטש דיך קוועלט,
ביס: ווייַל דאָס לעבן האָט נאָר צרות,
אוי, ווי שלעכט, ווען טרערן פעלט.

שפּאָר די טרערן, ווי בריליאַנטן,
וועסט אַמאָל זיי דאַרפן זייער —
ביס: ווען דייַן הערצל גייט שוין איבער,
לאָז פון אויג אַרויס אַ טרער.

שלאָף שוין, שלאָף שוין, קליינער יתום,
צי נישט מער אַרויס מייַן בלוט —
ביס: ס׳וועט דער הונגער דיך נישט קוועלן,
וועסטו אין שלאָף זיך פילן גוט.

ס׳וואָלט גאָר אפשר זייַן פיל בעסער
דיר, מייַן יתום, און אויך מיר,
ביס: דו זאָלסט אייביק, אייביק שלאָפן,
איך דייַן מאַמע לעבן דיר.

וויין נישט, וויין נישט, קליינער יתום!
אוי, ווי שלעכט, ווען ס׳פעלט אַ טרער,
ביס: ווען דאָס האַרץ איז פול מיט לייַדן
און די אויגן זייַנען לער.

מײַן טאַטע אַ כּוהן

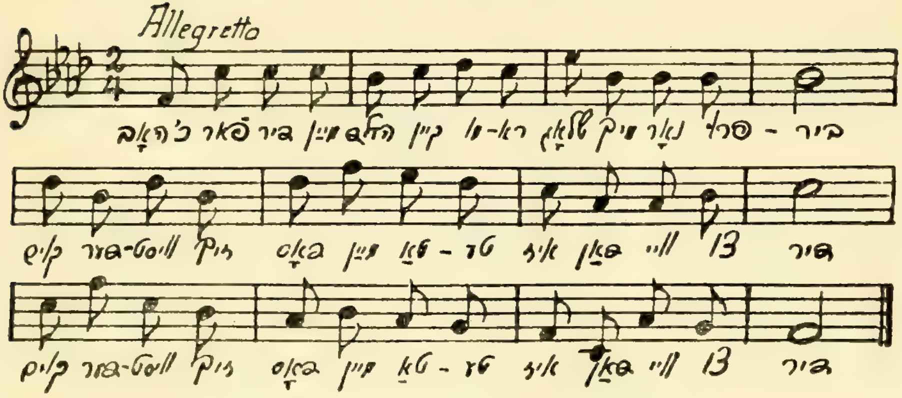

כ'האָב פֿאַר דיר, מײַן העלד, קיין מורא,
שלאָג מיך נאָר, פּרוביר!
ביס: קוים דערוויסט זיך דאָס מײַן טאַטע
איז דאַן ווײ צו דיר.

ווײַל מײַן טאַטע איז אַ כּוהן,
ס'איז מיט אים קיין שפּאַס:
ביס: ער צערײַסן קען אַ מענטשן,
ווען ער ווערט אין כּעס.

איין מאָל האָט אין הויף אַברהמל
מיר דערלאַנגט אַ שטויס,
ביס: און מײַן טאַטע, רויט פֿון צאָרן,
איז צו אים אַרויס.

נאָר אַ מזל האָט אַברהמל —
גראָד דעם אויגנבליק
ביס: שטאַרבט אַוועק זײַן קראַנקער טאַטע,
אוי, האָט ער אַ גליק!

ווײַל אַ כּוהן מוז פֿאַרלאָזן
ס'הויז וווּ ס'ליגט אַ מת —
ביס: שלאָג מיך נאָר; דו מיינסט, אַז תּמיד
טרעפֿט זיך אַזאַ נס?

מאַטעלע

(וריקט)

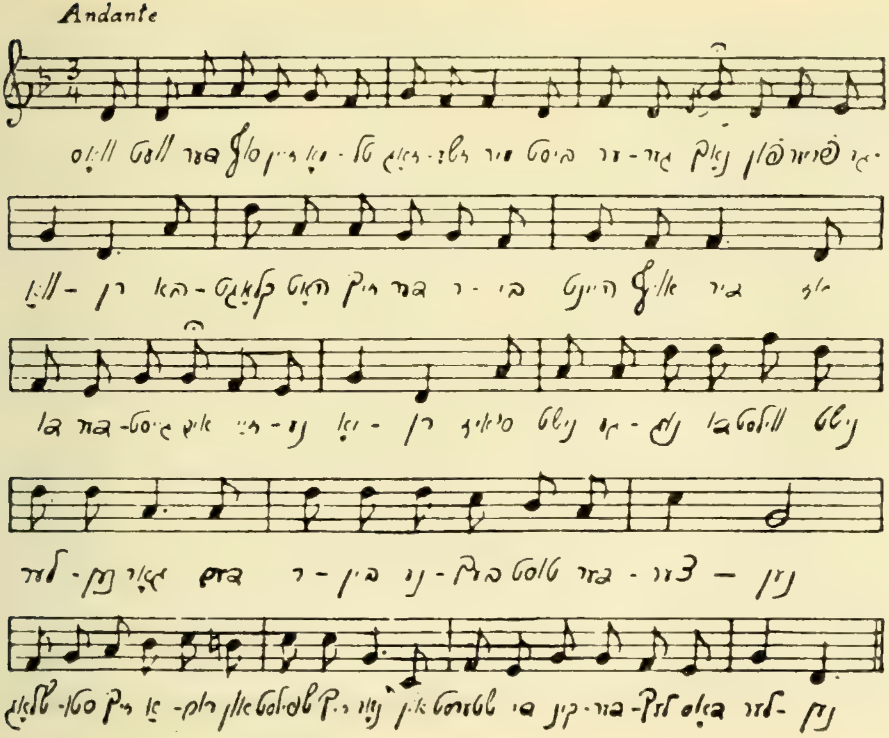

וואַס וועט דער סוף זײַן, מאָטל, זאָג־זשע מיר ?
ביסט ערגער נאָך פון פריִער געוואָרן,
באַקלאָגט האָט זיך דער רבי אויף דיר,
אַז דו דערגייסט אים זײַנע יאָרן.
ס'איז נישט גענוג די ווילסט נישט לערנען גאָר,
דעם רבין נעבעך טוסט דערצערנען,
שלאָגסטו זיך אַרום און שפּילסט זיך נאָר,
און שטערם די קינדערלעך דאָס לערנען ?

— נישט אמת, טאַטע, וואָס דער רבי זאָגט,
אַ שלעכטער מענטש, נישטאָ קיין גלײַכן,
פאַרוואָס דערציילט ער ניט, ווי ער אונדז שלאָגט,
זע, טאַטעניו, דעם בלאָען צייכן.
כ'האָב מיט אַברהמעלען זיך צעווערטלט בלויז,
ער האָט מײַן חומשל צעריסן,
דערפאַר האָט אונדז דער רבי אויף זײַן שויס
נאָך מיט אַ ניגונדל געשמיסן.

— וואָס וועט דער סוף זײַן, מאָטל ? ענטפער דרויף :
די שכנים זאָגן, כ'מוז זיי גלייבן,
דו יאָגסט זיך גאַנצע טעג אַרום אין הויף,
און חברסט זיך מיט יאַנעקס טויבן, —
צי איז דאָס שיין פאַר ייִדן, זאָג אַליין,
מיט טויבן זיך אַרום צו יאָגן ?

האָסט נעכטן, מאָטל, ווידער מיט אַ שטיין
דעם שכנס שויבן אויסגעשלאָגן ?

— נישט אמת, טאַטע, ס'איז נאָר קוים אַרויס
אַ שטיקל שויב, מען קענס צוקלעבן.
איך יאָג זיך נישט, איך קוק זיך צו נאָר בלויז,
ווי שיין די טײַבעלעך זיך שוועבן,
ווי פרײַ זיי שפּרינגען זיך אַרום אין הויף,
ווי שיין די קערנדלעך זיי פּיקן,
ווי שנעל זיי גיבן זיך אַ לאָז אַרויף,
ווען זיי אַ פרעמדע טויב דערבליקן.

— וואָס וועט דער סוף זײַן, מאָטל, כ'פרעג דיך נאָר ?
אַ גרויסער יונג, קיין עין־הרע.
ווען איך בין אַלט געווען דרײַצן יאָר,
געקענט ווי וואַסער די גמרא,
אַ ייִד מוז לערנען תורה מיט גרויס פרייד,
נישט האָבן נאַרישקייטן אין זינען —
אַז ווויל דעם מענטש, וואָס איז צו גאָט, צו לײַט,
וואַס קען גוט לערנען און געלט פאַרדינען.

— דער זיידע האָט אַמאָל דערציילט פון דיר,
פלעגסט אויך נאָך טײַבעלעך זיך יאָגן,
ביסט אויך פיל בעסער נישט געווען פון מיר,
דײַן רבי האָט דיך אויך געשלאָגן,
הײַנט קענסטו לערנען און האָסט געלט דערצו,
האָב, טאַטעניו, פאַר מיר קיין מורא,
ווען איך וועל ווערן גרויס, וועל איך, ווי דו,
פאַרדינען געלט און לערנען תורה.

ווער דער ערשטער וועט לאַכן

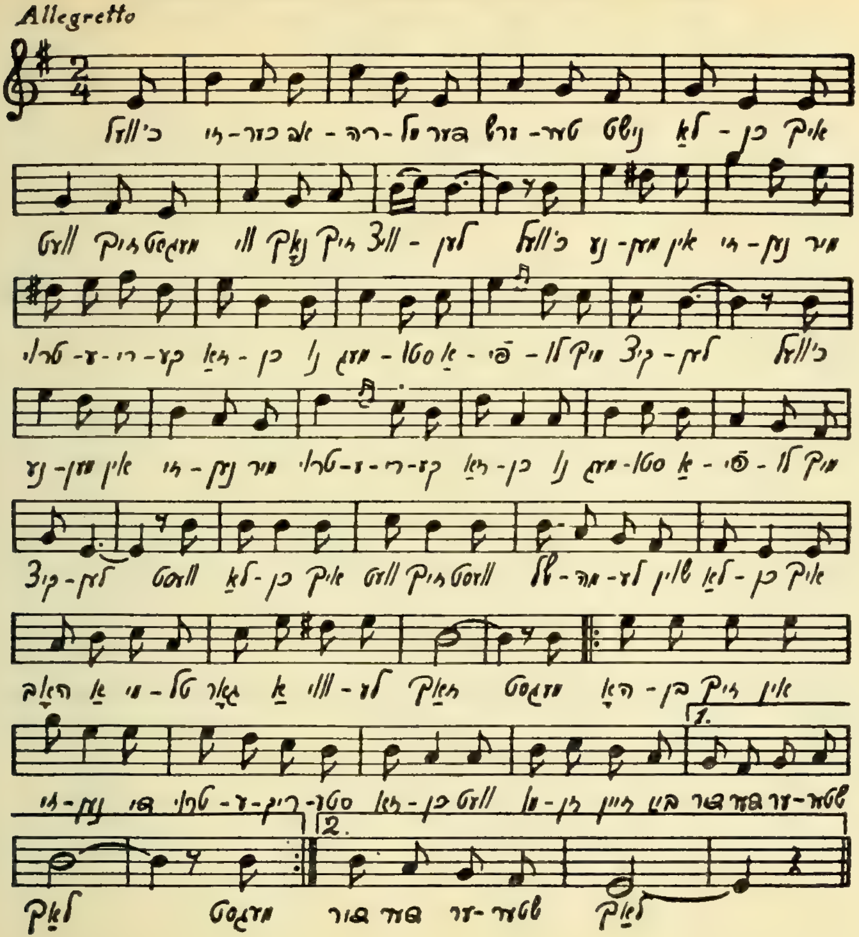

כ'וועל זיכער, אַברהמל, דער ערשטער ניט לאַכן,
איך וועט זיך, מעגסט ווי נאָך זיך וויצלען,
ביס: כ'וועל נעמען אין זינען מיר טרויעריקע זאַכן,
נו, מעגסטו אַפילו מיך קיצלען.

— וועסט לאַכן, איך וועט זיך,
וועסט, שלמהלע, שוין לאַכן,
איך האָב אַ מיטל גאָר אַ ווילע זאַך —
ביס: מעגסט האָבן זיך אין זינען
די טרויעריקסטע זאַכן,
וועט מוזן זײַן באַ דיר דער ערשטער לאַך.

דאָס ערשטע, אברהמל, נעם איך מיר אין זינען
מײַן אָרעמען טאַטן דעם שוואַכן,
ביס: וואָס זוכט אַרום אַרבעט און קען ניט געפינען,
נו, וועט זיך מיר גלוסטן צו לאַכן?

— וועסט לאַכן, איך וועט זיך,
וועסט, שלמהלע, פאַרשפּילן,
איך האָב אַ מיטל גאָר אַ ווילע זאַך:
ביס: כ'וועל מיאַוקען ווי אַ קעצל
און ווי אַ הינטל בילן,
וועט מוזן זײַן באַ דיר דער ערשטער לאַך.

— איך וועל זיך דערמאָנען, כ'האָבן נעכטן אין חדר
די סדרה וואָס גייט הײַנט פאַרגעסן,

ביס : דער רבי, ער וויל נאָר כ׳זאָל לערנען כסדר,
ער ווייסט נישט ווי מיר ווילט זיך עסן.
— וועסט לאַכן, איך וועט זיך,
וועסט נישט זײַן אַזאַ שלעכטער,
שטעל אײַן אַ קנעפּל, כ׳שטעל אַקעגן פּיר,
ביס : וועסט האַלטן זיך די זײַטן
און קײַכן פון געלעכטער,
דערזעענדיק וואָס איך האָב דאָ באַ מיר.

—און כ׳וועל זיך דערמאָנען דעם רבינס צאָרנדיק פּנים,
ווען ר׳האָט מיך גענומען פאַרהערן,
ביס : נאָך האָב איך פון קאַנטשיק פיל בלאָע סימנים,
געווייגט פון יסורים מיטן טרערן.

— וועסט לאַכן, וועסט לאַכן,
אַהער גיב שוין דאָס קנעפּל,
זע, שלמהלע, וואָס איך האָב דאָ פאַר דיר!
אַ זעמעלע מיט פּוטער,
און הערינג אַ פײַן קעפּל,
אַנו, זאָג שלמהקע, ווער וועט לאַכן פריער?

— אַ זעמעלע מיט פּוטער
און הערינג אַ פײַן קעפּל,
כ׳וועל מאָרגן ווידער וועטן זיך מיט דיר.

אברהמעלע און יאָסעלע

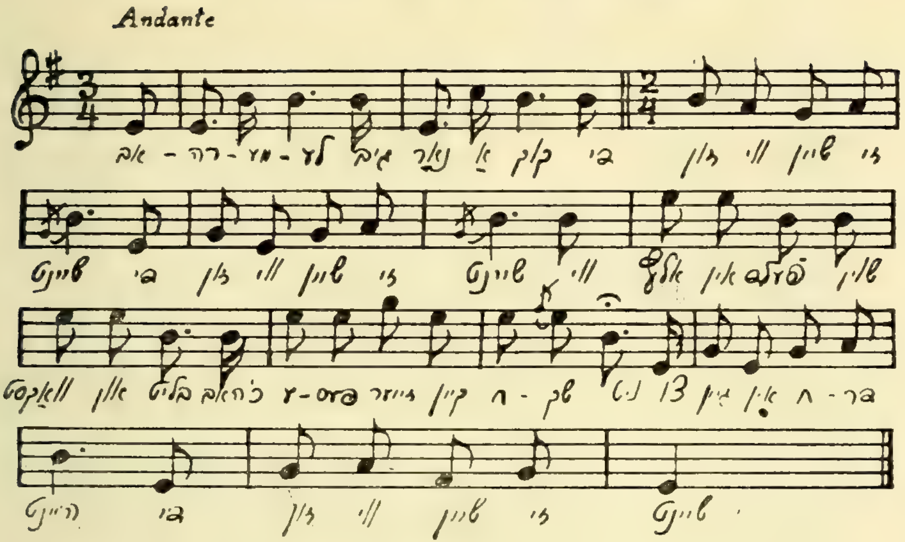

אַברהמעלע, גיב נאָר אַ קוק,
ביס : די זון, ווי שיין זי שײַנט !
ווי אַלץ אין פעלד שוין וואַקסט און בליט,
כ'האָב עפּעס זייער קיין חשק ניט
צו גיין אין חדר הײַנט —
די זון ווי שיין זי שײַנט.

— אוי, יאָסעלע, ווי כ'בין אַ ייִד !
ביס : איך טראַכט דאָס אויך אַצינד,
ווי פריילעך איז דאָ איצט, ווי שיין,
עס ווילט זיך נישט אין חדר גיין,
נאָר ווייסט, דאָס איז אַ זינד,
איך טראַכט דאָס אויך אַצינד.

אַברהמעלע, דו זעסט אין פעלד
ביס : אַ בין פליט שוין אַרום ?
און דאָרט שטייט אויף אַ צווײַגעלע
אַ גאָלדן זומער־פייגעלע.
אַברהמל, גיכער קום !
אַ בין פליט שוין אַרום.

כ׳זע, יאָסעלע, ווי כ׳בין אַ ייִד,
ביס: נאָר וואַרט נאָך איין מינוט,

דאָס פייגעלע איז טאַקע שיין,
נאָר וואָס וועט אָבער מאָרגן זײַן,
דעם רבין קענסטו גוט...
אוי, וואַרט נאָך איין מינוט.

— אַברהמעלע, אוי, נאַרעלע,

ביס: פֿאַר מאָרגן זאָרג זיך ניט

תירוצים איז פֿאַראַן גענוג,
מען דאַרף נאָר זײַן אַ ביסל קלוג —
זע, ס׳פייגעלע איצט פֿליט!
פֿאַר מאָרגן זאָרג זיך ניט.

— אוי, יאָסעלע, איך וואָרן דיך
ביס: נישט גיי, ווי כ׳בין אַ ייִד.

דאָס האָט דער שטן דאָרט אין פֿעלד
זיך אין אַ פייגעלע פֿאַרשטעלט,
דאָס שלעפּט ער אונדז און ציט —
נישט גיי, ווי כ׳בין אַ ייִד.

— אַברהמעלע, דו גייסט אַוועק?

ביס: נו גיי, איך בלײַב אַליין,

נאָר זאָגסטו אוים אַ וואָרט פֿון מיר,
באַ מײַן נאמנות שווער איך דיר,
צעברעך איך דיר אַ ביין,
נו גיי, איך בלײַב אַליין.

אוי, מאַמעניו מײַן

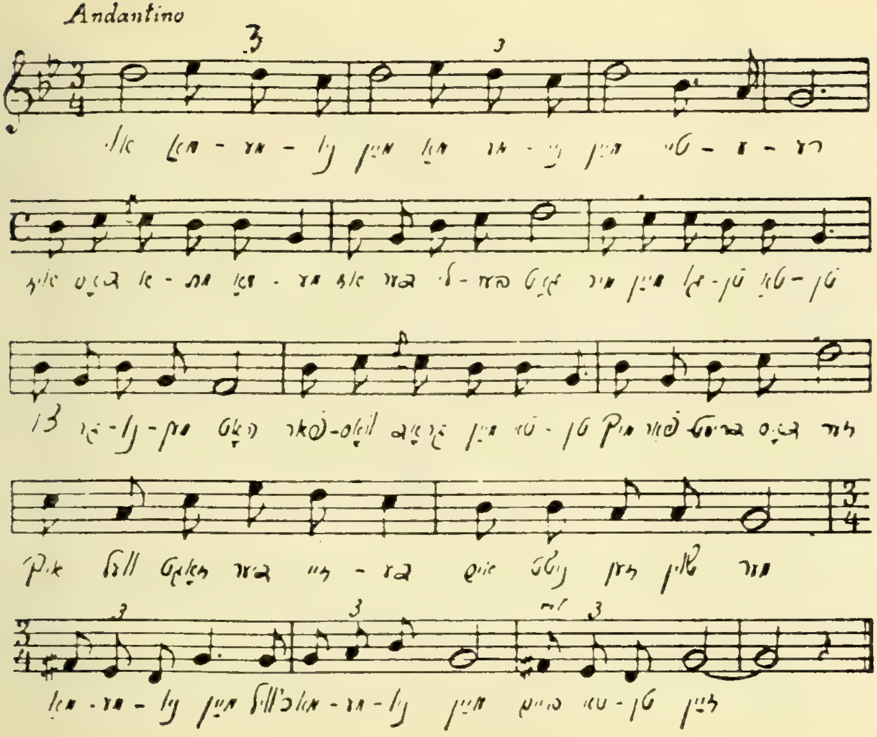

אוי, מאַמעניו מײַן, מאַמעניו, מײַן טײַערע!
איז דאָס אמת, מאַמע,
אַז דער ליבער גאָט
מיר מײַן גוטן טאַטן
צוגענומען האָט?
פאַרוואָס גראָד מײַן טאַטן,
מיך פאַרדריסט דאָס זייער,
איך וועל, זאָגט דער זיידע,
אים נישט זען שוין מער.
מאַמעניו מײַן, כ'וויל, מאַמעניו מײַן,
בײַם טאַטן זײַן.

אוי, מאַמעניו מײַן, מאַמעניו, מײַן טײַערע!
איז דאָס אמת, מאַמע,
וואָס דער זיידע זאָגט,
אַז די טויטע לײַדן
ווען נאָך זיי מען קלאָגט?
און ווען מיר דאָ וויינען
האָבן זיי קיין רו —
כ'וועל שוין מער נישט וויינען,
וויין נישט, מאַמעניו.
מאַמעניו מײַן, אוי, מאַמעניו מײַן, כ'בעט דיך,
נישט וויין.

אוי, מאַמעניו מײַן, מאַמעניו, מײַן טײַערע!
איז דאָס אמת, מאַמע,
וואָס איך האָב געהערט?
ווען משיח וועט קומען
אויף זײַן ווײַסן פערד,
וועלן אַלע מתים
אויפשטיין פון דאָס נײַ
און מײַן גוטער טאַטע
וועט זײַן צווישן זיי?
מאַמעניו מײַן! אוי, מאַמעניו מײַן,
ווען וועט דאָס זײַן?

די ליאַלקע

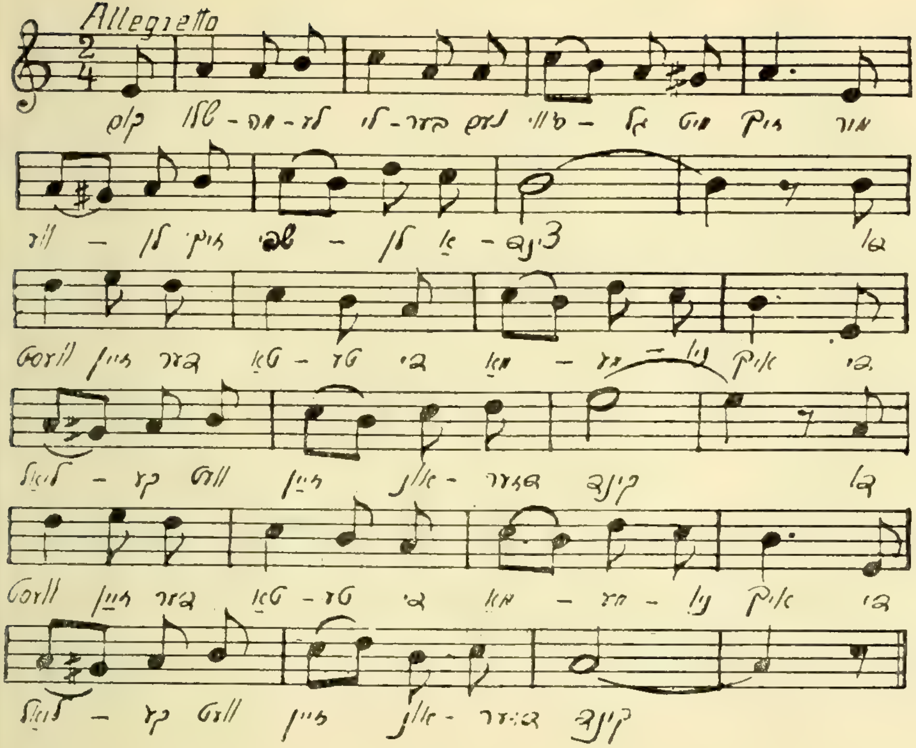

קום, שלמהלע ליבער, נעם ס'וויגל מיט זיך,
מיר וועלן זיך שפּילן אַצינד.
ביס: דו וועסט זײַן דער טאַטע, די מאַמעניו איך,
די ליאַלקע וועט זײַן אונדזער קינד.

דו וועסט אַהיים קומען, נישט ברענגען קיין געלט,
און איך וועל זיך קריגן מיט דיר:
ביס: אוי, גזלן! דאָס קינד נעבעך ציטערט פון קעלט
און דו קויפסט קיין שיכלעך פאַר איר.

דו וועסט אַהיים קומען פאַרזאָרגט און פאַרטראַכט
און איך וועל מיט כעס צו דיר צו:
ביס: אוי, גזלן! דאָס קינד נעבעך הונגערט און שמאַכט,
אוי, וואָס פאַר אַ טאַטע ביסטו!

און וועט דאָס קינד וויינען, ס'וועט הונגעריק זײַן,
אין שטוב נישט קיין ברויט, נישט קיין געלט,
ביס: נו וועל איך עס שעלטן: אַ מיתה נעם איין!
אַזוי ווי מײַן מאַמע מיך שעלט.

אַ מלאָך ווערט געבוירן

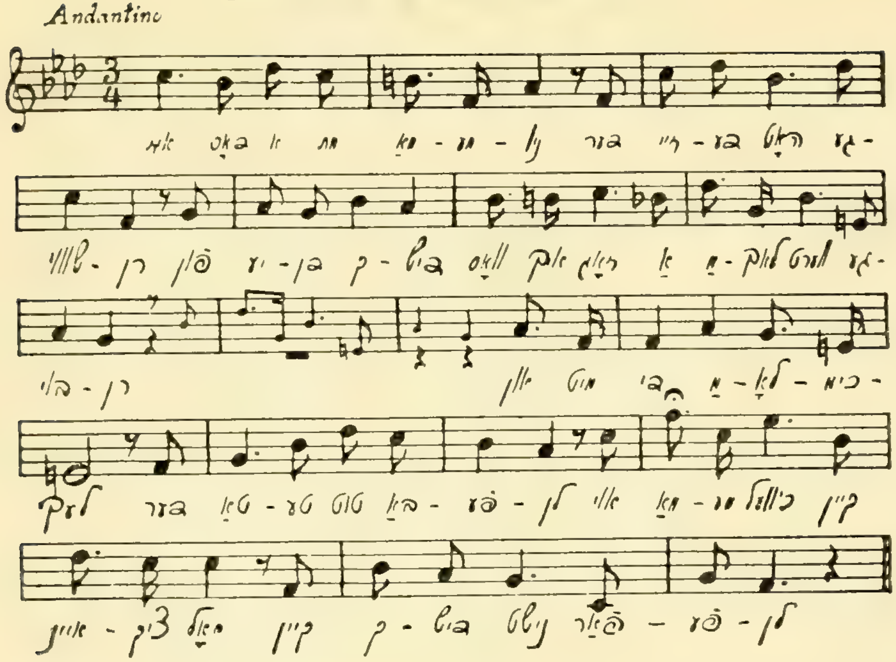

איז דאָס אמת, מאַמעניו,
דער זיידע האָט געשוווירן —
פון יעדן קדיש וואָס איך זאָג
אַ מלאך ווערט געבוירן
און מיט די מלאָכימלעך
דער טאַטע טוט באַפעלן?
אוי, מאַמע, כ'וועל קיין איינציק מאָל
קיין קדיש נישט פאַרפעלן.

איז דאָס אמת, מאַמעניו,
געהערט דאָס פון דעם זיידן:
ס'באַרינגען די מלאָכימלעך
דעם טאַטן אין גן־עדן,
און דער טאַטע קוועלט פון זיי,
ווי ער פון מיר פלעגט קוועלן?
אוי, מאַמע, כ'וועל קיין איינציק מאָל
קיין קדיש נישט פאַרפעלן.

הייזעלע

א מתּנה מײַן טאָכטער
שׂרה מיט איר חתן
הענעך שטאַמבערגער

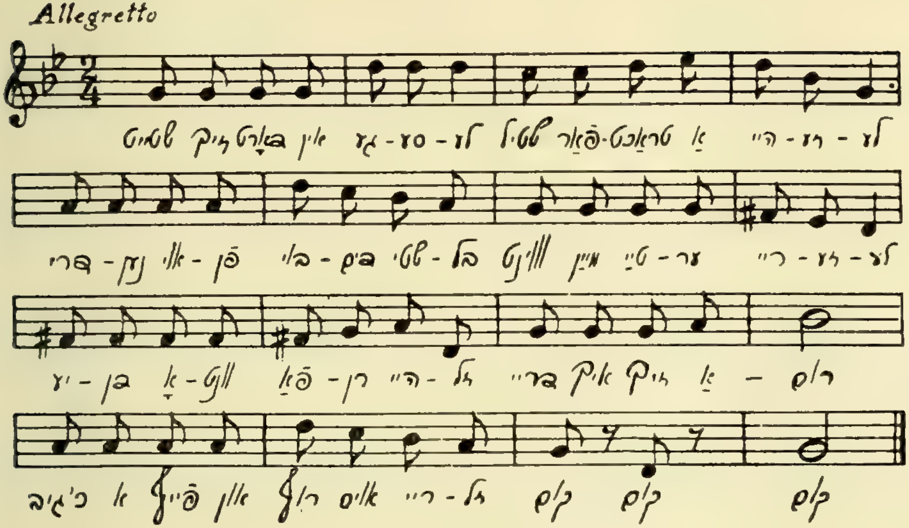

שטייט זיך דאָרט אין געסעלע
שטיל פאַרטראַכט אַ הײַזעלע
דרינען אויפן בוידעם - שטיבל
וווינט מײַן טײַער רייזעלע.
יעדן אָוונט פאַרן הײַזל
דריי איך זיך אַרום,
כ׳גיב אַ פײַף, און רוף אוים : רייזל,
קום, קום, קום !

עפנט זיך אַ פענצטערל,
וואַכט אויף ס׳אַלטע הײַזעלע
און באַלד קלינגט אין שטילן געסל
אַ זיס קול, ס׳רעדט רייזעלע :
— נאָך אַ ווײַלע וואַרט, מײַן ליבער,
באַלד וועל איך זײַן פרײַ,
גיי זיך נאָך אַפּאָר מאָל איבער —
איינס, צוויי, דרײַ !

גיי איך מיר אַ פריילעכער,
זינג און קנאַק מיר ניסעלעך,
הער איך אויף די טרעפּלעך שפּרינגען
אירע דראָבנע פיסעלעך,
שוין אַראָפּ פון לעצטן טרעפּל,
כ׳נעם זי ליב אַרום,

כ'גיב איר שטיל אַ קוש אין קעפּל —
קום, קום, קום !

— כ'וויל דיך בעטן, דודל,
זאָלסט אַרויף נישט פּײַפן מער.
— הערסט, ער פּײַפט שוין, זאָגט די מאַמע,
זי איז פרום, ס'פּאַדריסט זי זייער,
פּײַפן, זאָגט זי, איז נישט ייִדיש,
ס'פּאַסט נאָר בלויז פאַר „זיי".
גיב אַ צייכן פּראָסט אויף ייִדיש —
איינס, צוויי, דרײַ !

— כ'וועל פון הײַנט נישט פּײַפן מער,
ד'רויף גיב איך אַ שבועהלע —
דיר צוליב וועל איך אַפילו
ווערן פרום, מײַן צנועהלע,
כ'וועל זײַן ווען דו ווילסט נאָר, רייזל,
ווי דײַן מאַמע פרום,
יעדן שבת גיין אין קלייזל —
קום, קום, קום !

— כ'גלייב עס דיר, מײַן ליבינקער,
און דערפאַר דיר, דודל,
שטריק איך אַ שיין תּפֿילין־זעקל
מיט אַ מגן־דודל,
ווען געפעלן ס'וועט אין קלייזל,
זאָגן זאָלסטו זיי :
— ס'האָט געשטריקט מײַן ליבע רייזל —
איינס, צוויי, דרײַ !

— כ'דאַנק פאַר דײַן מתנהלע,
כ'ליב אַזוי דיך, רייזעלע !
כ'ליב דײַן מאַמען, כ'ליב דאָס געסל,
כ'ליב דאָס אַלטע הײַזעלע,
כ'ליב די שטיינדלעך לעבן הײַזל —
טרעטסט אויף זיי אַרום,
הער, דײַן מאַמע רופט שוין : רייזל,
קום, קום, קום !

גיי איך מיר אַ פרײלעכער,
זינג און קנאַק מיר ניסעלעך,
הער איך אויף די טרעפּלעך לויפן
אירע דראָבנע פיסעלעך —
ווידער שטייט פאַרטראַכט דאָס הײַזל,
ס'געסל ווידער שטום.
קום צו מיר אין חלום, רייזל,
קום, קום, קום !

שלמהלע ליבער

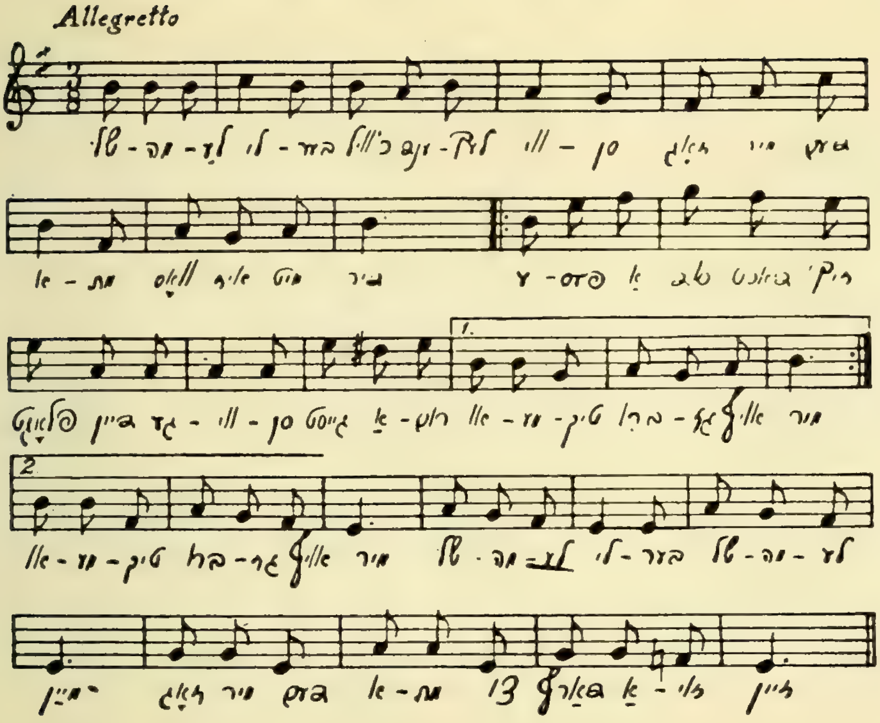

שלמהלע ליבער, כ'וויל ענדלעך וויסן,
זאָג מיר דעם אמת, וואָס איז מיט דיר?
ביס: עפּעס אַ סוד דאַכט זיך פּלאָגט דײַן געוויסן,
גייסט אַרום אומעטיק, ברוגז אויף מיר.

רעפּרען: שלמהלע ליבער, שלמהלע מײַן,
זאָג מיר דעם אמת, צי דאַרף אַזוי זײַן.

שלמהלע ליבער, זאָג מיר גאַנץ אָפן,
אין וואָס דײַן זאָרג, דײַן אומעט באַשטייט?
ביס: האָט אפשר ביילקע דיך ווידער געטראָפן
און מיט איר נדן דעם קאָפּ דיר פאַרדרייט?

רעפּרען: שלמהלע ליבער אאַז"וו.

שלמהלע ליבער, קענסט זיך דערמאָנען
וואָס ערשט נישט לאַנג געזאָגט האָסטו מיר?
ביס: אין אַ קליין שטיבל, נאָר מיט דיר צוזאַמען,
וואָס פאַר אַ ווערט האָט דאָס לעבן אָן דיר.

רעפּרען: שלמהלע ליבער אאַז"וו.

שלמהלע ליבער, דאַרפסט זיך נישט שעמען,
זאָג מיר דעם אמת, זײַ נישט פאַרשטעלט,

ביס : האָסטו ליבביילקען, צי ווילסטו זי נעמען
בלויז נאָר דערפֿאַר, ווײַל עס רייצט דיך איר געלט ?

רעפרען : שלמהלע ליבער אאַז״וו.

שלמהלע ליבער, כ׳קען דיר ד׳רויף שווערן,
ס׳וועט נישט קיין שלום זײַן צווישן אײַך,
ביס : וועסט מיך נישט איינמאָל דערמאָנען מיט טרערן,
כאָטש איך בין אָרעם און ביילקע איז רײַך.

ו׳עפרען : שלמהלע ליבער, שלמהלע מײַן,
וועסט דאַן באַדויערן, נאָר שפּעט וועט שוין זײַן.

חנהלע און נחומל

Andantino

(דרעט)

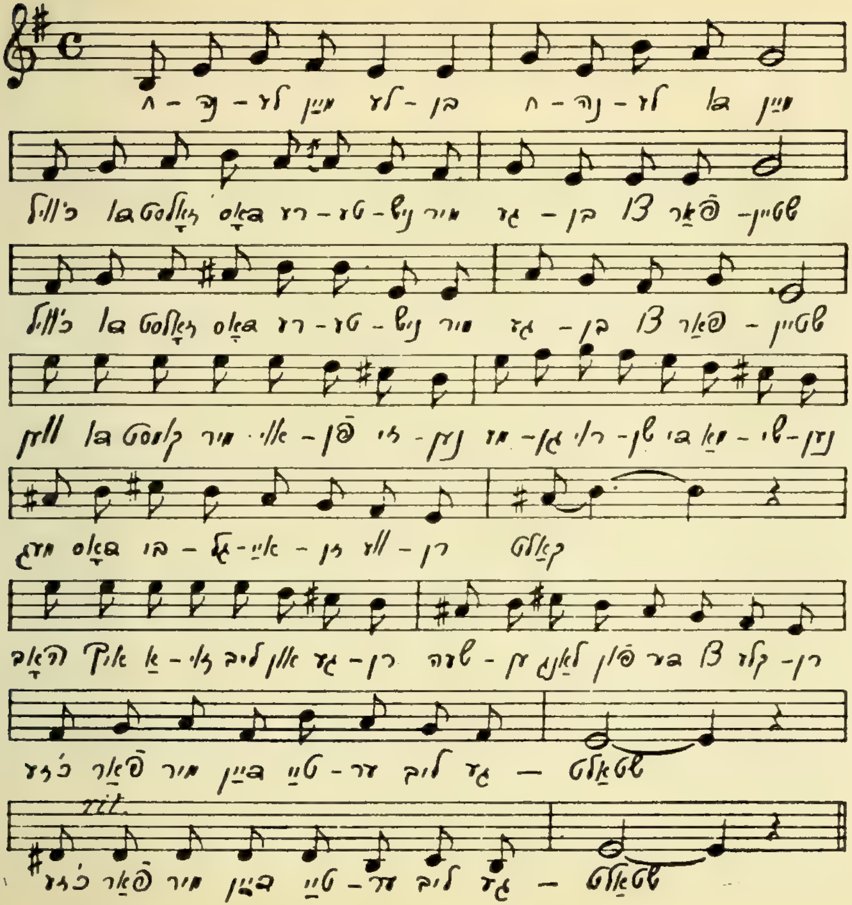

חנהלע, מײַן לעבן, חנהלע, דו מײַן,
ביס: כ׳וויל דו זאָלסט דאָס רעטעניש
מיר געבן צו פֿאַרשטיין —
ווען דו קומסט מיר אויפֿן זינען,
מעגן רוישן די מאַשינען,
מעג דאָס ביגלאײַזן ווערן קאַלט,
האָב איך אַזוי ליב און גערן
שעהן לאַנג פֿון דיר צו קלערן,
ביס: כ׳זע פֿאַר מיר דײַן טייער ליב געשטאַלט.

— נחומל, מײַן לעבן, נחומל, דו מײַן,
ביס: איך וועל באַלד דאָס רעטעניש
דיר געבן צו פֿאַרשטיין:
דאָס באַווײַזט דו האָסט מיך גערן,
דאָך בײַם נייען פֿון מיר קלערן,
דאָס וועט נישט קיין טובה זײַן פֿאַר מיר,
ווען פֿאַרנעמען כ׳וועל דײַן זינען,
וועסטו קוים אויף ברויט פֿאַרדינען,
ביס: און איך וועל דאַן הונגערן בײַ דיר.

— חנהלע, מײַן לעבן, חנהלע, דו מײַן,
ביס: וואָס איז פֿאַר אַן ענטפֿער,
איך קען דיך נישט פֿאַרשטיין:
כ׳רעד פֿון ליבע, מיטן דרינגען
קומסטו וועגן ברויט פֿאַרדינען,
אויב דו שרעקסט אַזוי זיך פֿאַר דער נויט,

ווער איך קויפן צוויי מאַשינען,
די וועסט העלפן מיר פאַרדינען
ביס: און זײַ זיכער, ס'וועט זײַן תמיד ברויט.

— נחומל, מײַן לעבן, נחומל, דו מײַן,
ביס: האָסט זיך איצט באַקומען,
איך קען דיך שוין פאַרשטיין —
וועסט בײַ מיר דאָס נישט אויספירן,
כ'וויל בײַ דיר זיך נישט רוינירן,
שוין גענוג געפּלאָגט זיך און גענייט!
כ'וויל פאַסטריגעס מער נישט ציִען,
ביס: איך וויל לעבן און געניסן פרייד.

— חנהלע, מײַן לעבן, חנהלע, דו מײַן,
ביס: האָסט אַצינד שוין טענות,
וואָס וועט דערנאָכטן זײַן —
געלט, נאָר געלט וועסטו באַגערן
און דאָס לעבן מיר צעשטערן,
ווען פאַרדינען כ'וועל נישט אַזוי פיל
דאָ אַ הוט און דאָ אויף קליידער —
און איך בין דאָך נאָר אַ שנײַדער,
ביס: כ'זע אַרויס ס'וועט זײַן אַ טרויעריק שפּיל.

— נחומל, מײַן לעבן, נחומל, דו מײַן,
ביס: ביסט געווען מײַן חתן,
מײַן מאַן וועסטו נישט זײַן.

כ'וויל נישט אזא חתן

Allegretto

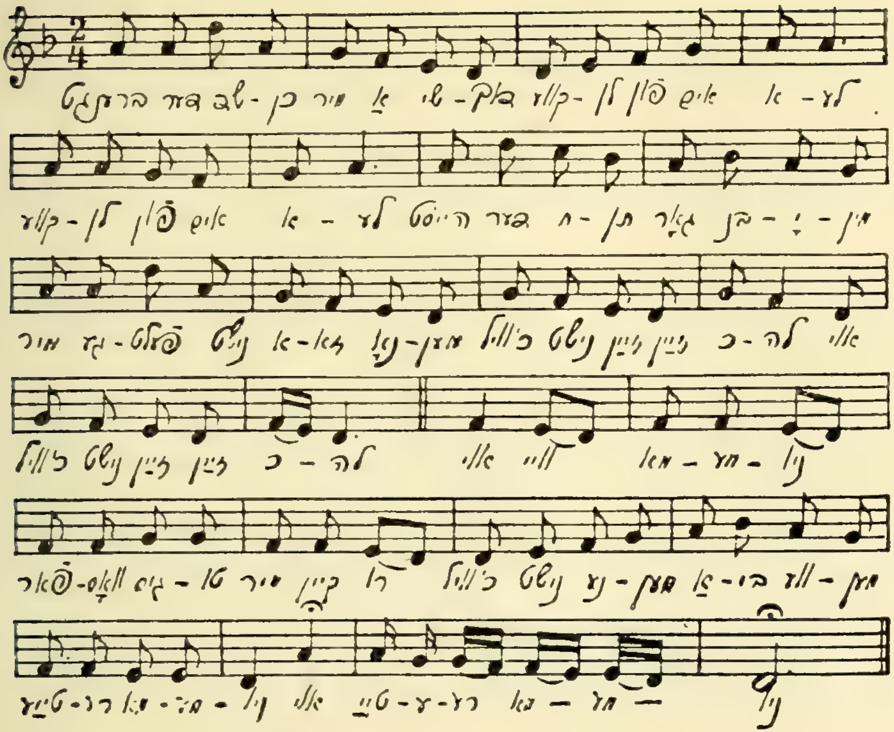

בּרענגט דער שדכן מיר אַ שידוך,
ביס: קוועלן פון אים אַלע,
הייסט דער חתן גאָר בנימין,
מיר געפעלט נישט אַזאַ נאָמען,
כ'וויל נישט זײַן זײַן כלה,
אוי, כ'וויל נישט זײַן זײַן כלה.

רעפרען: אוי וויי, מאַמעניו!
פאַרוואָס גיסטו מיר קיין רו,
כ'וויל נישט נעמען
אַבי וועמען,
טײַערע מאַמעניו,
אוי, טײַערע מאַמעניו!

ברענגט דער שדכן מיר אַ שידוך,
ביס: תנאים שוין באַשלאָסן,
הייסט ער יאַנקל נאָך זײַן זיידן,
כ'קען דעם נאָמען אויך נישט לײַדן,
כ'וויל נישט אַזאַ חתן,
אוי, כ'וויל נישט אַזאַ חתן.

רעפרען: אוי וויי, מאַמעניו אאַז"וו.

ברענגט דער שדכן מיר אַ חתן,
ביס: זאָגט ר׳איז גאָר אַ שררה,
הייסט ער נעבעך שלמה־זישע,
רעדט נאָר ייִדיש, פֿע, אַ בושה!
כ׳וויל נישט אַזאַ צרה,
אוי, כ׳וויל נישט אַזאַ צרה.

רעפֿרען: אוי וויי, מאַמעניו אאַז״וו.

ברענגט דער שדכן מיר אַ חתן,
ביס: אַן אויסנאַם פֿון אַלע,
הייסט ער וולאַדעק, נאָר אַ צרה —
וולאַדעקס מאַמע הייסט אויך שרה
פּונקט ווי איך זײַן כלה.

רעפֿרען: אוי וויי, מאַמעניו,
שיקט שוין גאָט מיר איינעם צו,
טרעפֿט אַ צרה,
הייס איך שרה,
וויי מיר, מאַמעניו,
אוי, טײַערע מאַמעניו!

מאַמעניו, אַן עצה

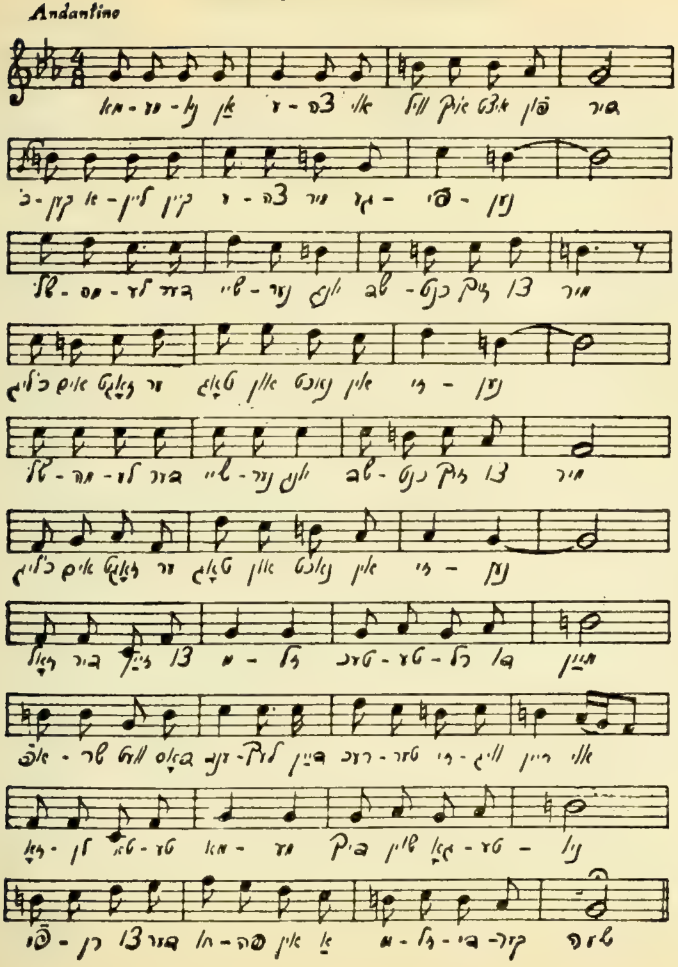

מאַמעניו, אַן עצה, אוי, וויל איך איצט פון דיר,
כ'קען אַליין קיין עצה מיר געפינען:
ביס: שלמהלע, דער שיינער יונג, ער שרכנט זיך צו מיר,
כ'ליג אים, זאָגט ער, טאָג און נאַכט אין זינען,

— זאָל דיר זיַין צו מזל, טעכטערל דו מיַין,
אפשר וועט דאָס ענדלעך דיַין רעכטער זיווג זיַין, אוי, אוי,
זאָלן טאַטע־מאַמע דיך שוין, גאָטעניו,
פירן צו דער חופה אין אַ מזלדיקער שעה.

— מיר געזאָגט שוין אָפּ, ער וויל זיך מיט מיר זען,
און די תנאים טאַקע באַלד באַשליסן.
ביס: מאַמעניו, דער שידוך וואָלט אַ גליק פאַר מיר געווען,
נאָר איין סיבה פיַיניקט מיַין געוויסן —

— זאָגן דיר דעם אמת, טעכטערל דו מיַין,
ווילט זיך מיר ניט גלייבן דערפון זאָל עפּעס זיַין, אוי, אוי,
היַינטיקע בחורים, ס'איז שוין אַזאַ וועלט,
וועלן נעמען אַבי ווען נאָר צוליב געלט.

— מאַמעניו, אַט טאַקע דער ענין שרעקט מיך זייער,
שלמהלען האָב איך דערציילט אַ ליגן,
ביס: אַ פעטער אין אַמעריקע האָב איך אַ מיליאָנער,
כ'וועל אַ גרויסן נדן פון אים קריגן.

— איך האָב עגמת־נפש, טעכטערל דו מײַן,
האָסט געטאָן אַ פעלער, נו מילא זאָל שוין זײַן, אוי, אוי,
גיב איך דיר אַן עצה, מאַך דערפון אַ שוויַיג
און מיר וועלן נאָך דער חופּה געבן אים אַ פײַג.

— מאַמעניו, איך וויל ניט, אַן עצה, אוי, מיר גיב!
בעסער דאַכט זיך פריִער איידער שפּעטער,
ביס: צו וויסן אויב מײַן שלמהלע האָט אמתדיק מיך ליב,
צי ליבט ער נאָר מײַן אויסגעטראַכטן פעטער.

— נעם דיר נישט צום האַרצן, טעכטערל דו מײַן,
ס'וועט נאָך מיט גרויס מזל אַ חתן פאַר דיר זײַן, אוי, אוי,
כאָטש דו האָסט קיין נדן, זײַן פון אים געליבט,
אוודאי איז אַן אָרעם מיידל עלנט און באַטריבט.

בלומקע, מײַן זשידוווקע

(דופט)

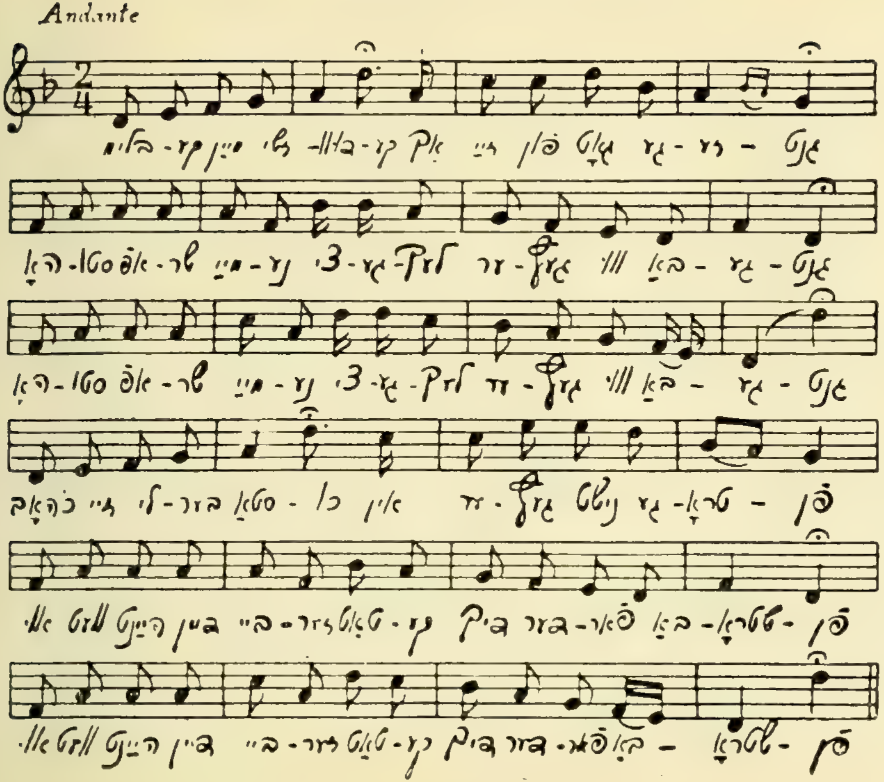

בלומקע, מײַן זשידוווקע,
אַך, זײַ פון גאָט געזעגנט,
ביס: האָסטו אפשר מײַנע ציגעלעך
ערגעץ ווו באַגעגנט?

— כ'האָב זיי, ליבער סטאַכו,
אין ערגעץ נישט געטראָפן,
ביס: אוי, ווער הײַנט דײַן בייזער טאַטקע
דיך דערפאַר באַשטראָפן.

— געחלומט פון דיר, סערצע,
געזען אין פעלד דיך ליגן,
ביס: פלוצלונג קוק איך, אַך, ווו זײַנען
מײַנע ווײַסע ציגן?

— אפשר, ליבער סטאַכו,
ס'איז אַנדערש נישט צו קלערן,
ביס: זײַנען זיי אין וואַלד פאַרקראָכן —
אוי, דאָרט ווינען בערן!

— באָזשע! אַך, מײַן בלומקע,
וואָס זאָל איך איצט באַגינען,
ביס: נישט געהיטן מײַנע ציגעלעך,
דיך געהאַט אין זינען.

— זײַ קיין נאַר, מײַן סטאַכו,
נישט דיר באַשערט איז בלומקע,
ביס: ליבער, נעם אַרויס דײַן פײַפל,
שפּיל מיר אויף אַ דומקע.

— כ'וועל מײַן טאַטנס קרוווקע
און אַלץ וואָס כ'האָב פאַרקויפן,
ביס: לאָמיר ביידע, שיינע בלומקע,
ערגעץ ווײַט אַנטלויפן.

— זײַ קיין נאַר, מײַן סטאַכו,
אוי, נישט פאַרקויף די קרוווקע!
ביס: זוך דיר אויף אין דאָרף אַ גויקע —
איך בין אַ זשידוווקע!

רויטלעך שוין דער הימל,
די זון פאַרגייט פּאַוואָליע,
ביס: אַך, ווו זענט איר, מײַנע ציגעלעך,
קומט באַווײַנט מײַן דאָליע.

פֿאַרוואָס וויינסטו, שיינדעלע

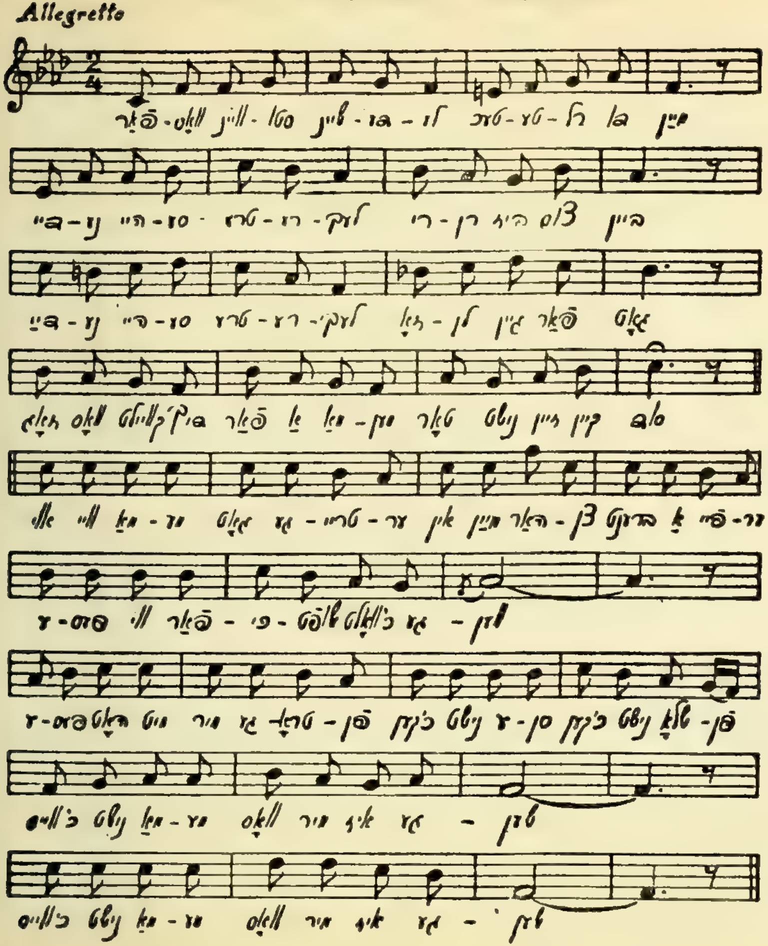

פֿאַרוואָס וויינסטו, שיינדעלע, טעכטערל דו מײַן,
דײַנע הייסע טרערעלעך רירן ביז צום ביין,
דײַנע הייסע טרערעלעך זאָלן גיין פֿאַר גאָט,
זאָג וואָס קווילט דיך, פֿאַר אַ מאַמען טאָר ניט זײַן קיין סוד.

— אוי וויי, מאַמע, גאָט געטרײַער!
אין מײַן האַרצן ברענט אַ פֿײַער,
עפּעס ווי פֿאַרכישופֿט כ'וואָלט געווען,
עפּעס האָט מיט מיר געטראָפֿן,
כ'קען נישט עסן, כ'קען נישט שלאָפֿן,
ביס: כ'ווייס נישט, מאַמע, וואָס מיר איז געשען.

— אפשר טוט ווי ס'קעפּעלע, טעכטערל דו מײַן,
אפשר אַ בייז אויגעלע, ס'קען אַלץ מעגלעך זײַן,
יעדן טאָג שדכנימלעך שלאָגן אָפּ די טיר,
ווערסט מיט מזל באַלד אַ כלה פֿאַר אַ רײַכן גביר.

— אוי וויי, מאַמע, כ'וועל אַנטלויפֿן,
כ'וויל פֿאַר געלט זיך נישט פֿאַרקויפֿן,
ס'האָט אַ בחור מיר זיך שוין דערקלערט,
יאָסעלע, וואָס וווינט דערלעבן,
אָן אים קען איך מער נישט לעבן,
ביס: אים נאָר ליב איך, ער איז מיר באַשערט.

— וואָס איז מיט דיר שיינדעלע, טעכטערל דו מײַן,
יאָסעלע, דער שנײַדער־יונג, ער דײַן מאַן זאָל זײַן?
ווערסט דאָך בײַ אים הונגערן, לײַדן נויט און קעלט,
צוויי דלותים גייען טאַנצן אָן אַ גראָשן געלט.

— וואָס מיר קעלט און וואָס מיר הונגער,
איך בין יונג און ער אַ יונגער,
גרויס וועט זײַן פֿאַר אונדז די קלענסטע שטוב,
כ׳וועל מיט טרוקן ברויט זיך נערן,
יאָסעלע מוז מײַנער ווערן,
ביס: מאַמעניו, דו ווייסט נישט וואָס הייסט ליב.

— כ׳ווייס, כ׳ווייס, כ׳האָב, טעכטערל, מיטלייד שטאַרק מיט דיר,
אויפֿגעוועקט אַן אַלטע וווּנד טיף אין האַרץ בײַ מיר,
אויפֿגעוועקט אַן אַלטע וווּנד, יאָרן פֿיל פֿאַרבײַ,
בעסער שווײַגן, נישט דערמאָנען, ס׳טוט נאָך אַזוי וויי.

— אוי וויי, מאַמע, גאָט געטרײַער,
אייביק ברענען זאָלן אין פֿײַער
די וואָס האָבן אויסעטראַכט דאָס געלט.
מאַמעניו, איך האָב באַשלאָסן,
יאָסעלע מוז זײַן מײַן חתן,
ביס: אים נאָר ליב איך, ער נאָר מיר געפֿעלט.

קום, לייבקע, טאנצן

Moderato

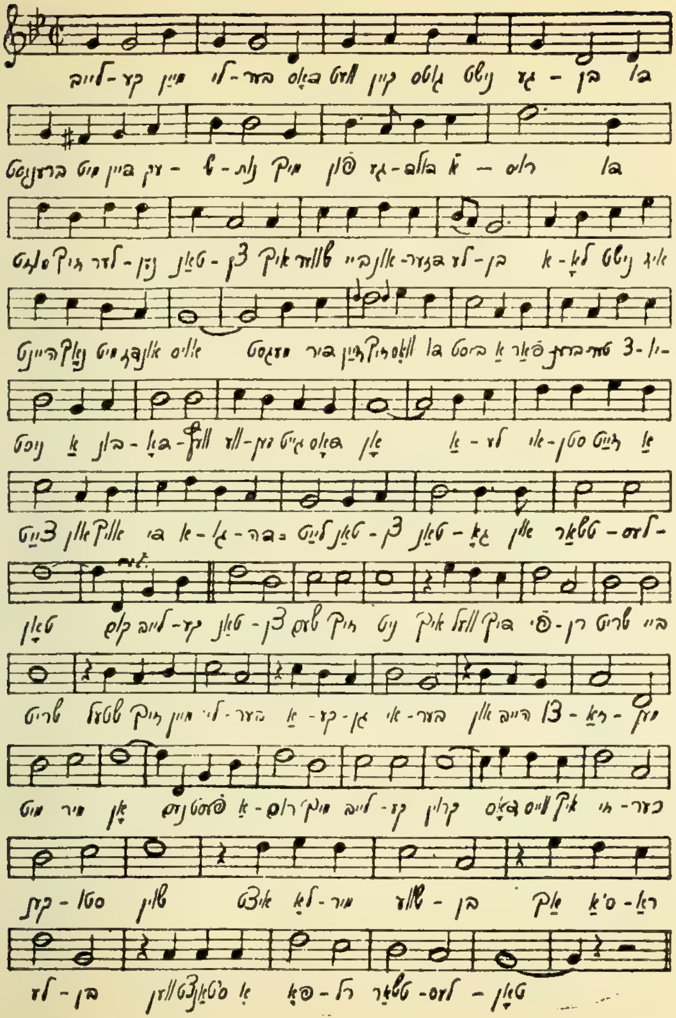

לייבקע, מײַן ליבער, דאָס וועט קיין גוטס נישט געבן,
דו ברענגסט מיט דײַן עקשנות מיך פון געדולד אַרויס,
דו מוזט זיך לערנען טאַנצן, איך שווער באַ אונדזער לעבן,
אלא נישט, איז הײַנט נאָך מיט אונדז אויס —
מעגסט זיך זײַן וואָס דו ביסט:
אַ פאַרברענטער ציוניסט,
אַ בונדאָווער, ווער, ווי גייט דאָס אָן?
אַלע איסטן זײַט אַ צײַט,
און אויך די אַגודה-לײַט,
טאַנצן טאַנגאָ און טשאַרלעסטאָן.

רעפרען: קום, לייבקע, טאַנצן, שעם זיך ניט,
איך וועל דיר פירן שריט באַ שריט,
שטעל זיך, מײַן ליבער,
אַקעגן איבער
און הייב צוזאַמען מיט מיר אָן,
נעם פעסט אַרום מיך, לייבקע קרוין.
דאָס ווייס איך זיכער קענסטו שוין,
איצט לאָמיר שוועבן —
אַך, ס'אַראַ לעבן,
ווען ס'טאַנצט אַ פּאָרל טשאַרלעסטאָן.

לייבקע, די מענער, זיי גרינטלעך צו דערקענען,
מיַין בעסטער טערמאָמעטער איז ווען איך טאַנץ מיט זיי,
וועלכע שוין באַוויַיבטע און וועלכע פריַי נאָך זיַינען,
דאָס דערגיי איך שוין באַם ערשטן דריי :
ווער עס איז אַ פיַינער מאַן,
ווער אַ לומפּ, אַ שאַרלאַטאַן,
פיל איך, ווען דער טאַנץ נאָר הייבט זיך אָן,
און דערפאַר, לייבקע קרוין,
וויל איך דיך, און טאַקע שוין,
לערנען טאַנגאָ און טשאַרלעסטאָן.

רעפרען : קום לייבקע, טאַנצן אַאַז"וו.

טרילי טרילילי

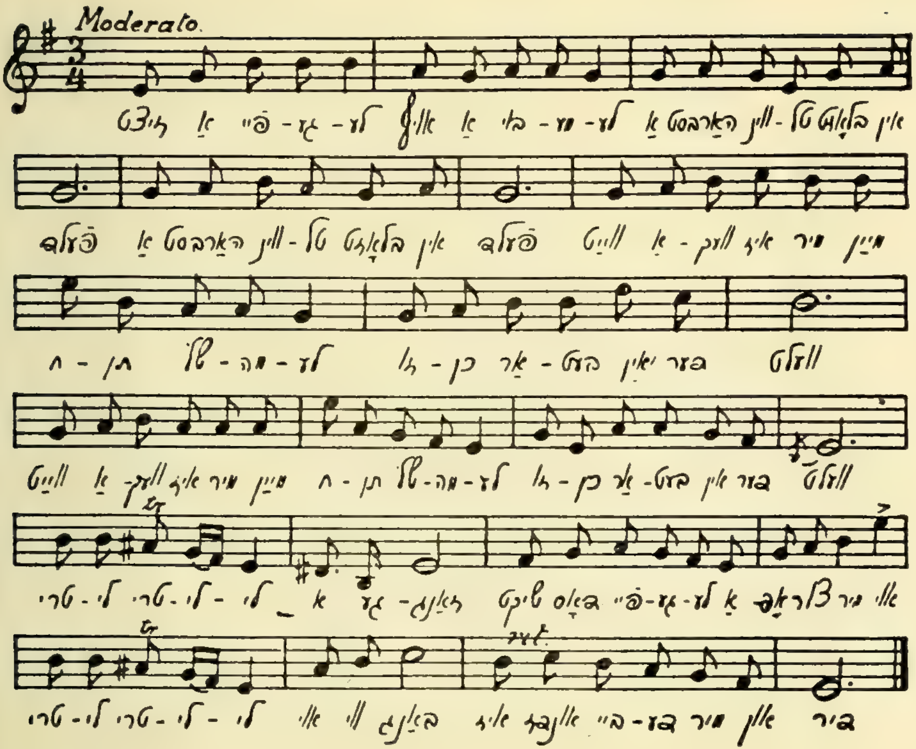

זיצט אַ פייגעלע אויף אַ ביימעלע,
ביס: אַ האַרבסט־ווינטל בלאָזט אין פעלד, —
ביס: ווייַט אַוועק איז מיר מייַן חתן שלמהלע,
זוכן אַרבעט אין דער וועלט —

רעפרען: טרילי, טרילילי, אַ געזאַנג
שיקט דאָס פייגעלע אַראָפּ צו מיר,
אוי! טרילי, טרילילי, אוי, ווי באַנג
איז אונדז ביידע, מיר און דיר.

זינגט דאָס פייגעלע אַ קלאָג־לידעלע,
ביס: ערגעץ שטאַרבט אין פעלד אַ בלום,
ביס: געהאַט פון שלמהלען אַ טרויעריק בריוועלע —
נייט און עלנד אומעטום.

רעפרען: טרילי, טרילילי, אאַז״וו.

זינגט דאָס פייגעלע, אַך, פון גרינעם גראָז,
ביס: בינטעלעך שוין טרוקן פון היי,
ביס: ס'גייען אַרבעטער אַרום דאָרט אַרבעטלאָז,
שלמהלע אויך צווישן זיי.

רעפרען: טרילי, טרילילי, אאַז״וו.

זינגט דאָס פייגעלע, וויי, פון ביימעלע,
ביס: בלעטלעך רײַסט דער ווינט מיט כעס,
ביס: מחנות אַרבעטער און אויך מײַן שלמהלע
הונגערן אין מיטן גאַס.

רעפרען: טרילי, טרילילי, אאַז"וו.

פלי, מײַן פייגעלע, טײַער בריאהלע!
ביס: איבער ימען, ווײַט און ברייט,
ביס: ברענג פון שלמהלען אַ גוט ידיעהלע
און דערצייל אים, ווי איך לײַד.

רעפרען: טרילי, טרילילי, אַ געזאַנג
שיקט דאָס פייגעלע אַראָפּ צו מיר,
אוי! טרילי, טרילילי, אוי, ווי באַנג
איז מיר, שלמהלע, אָן דיר.

שוין שטיל איז אין געסל

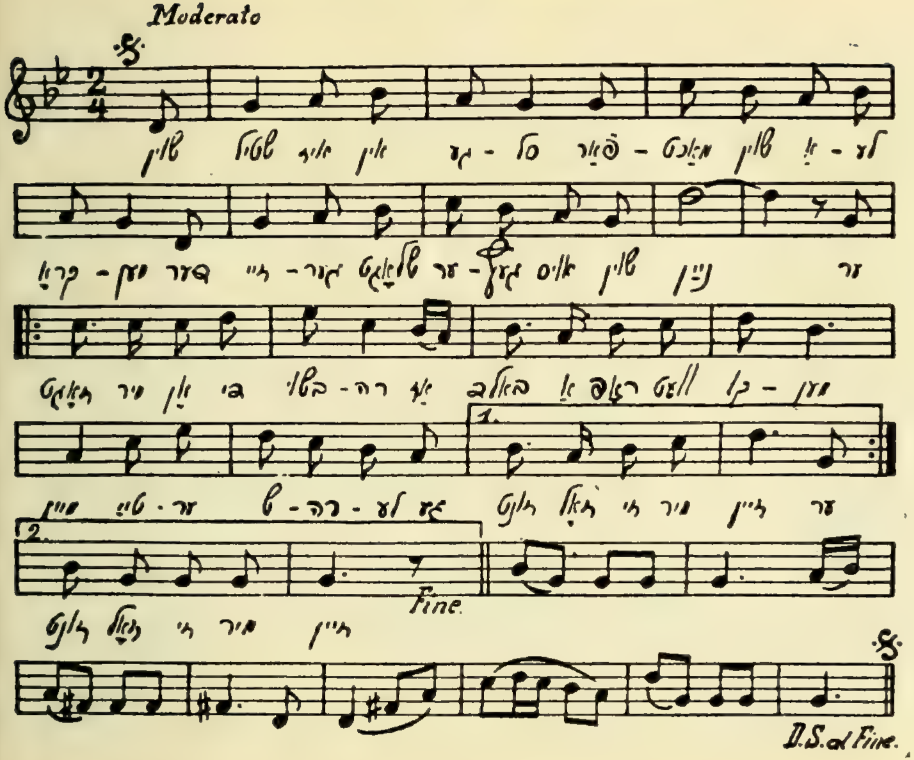

שוין שטיל איז אין געסל,
פאַרמאַכט שוין אַלע קראָמען,
דער זייגער שלאָגט ערגעץ אויס שוין נײַן,
ביס: ער זאָגט מיר אָן די בשורה,
אַז באַלד אַראָפּ וועט קומען
מײַן טײַער שרהלע, געזונט זאָל זי מיר זײַן.

אָט זע איך איר שאָטן
אין שטוב אַרום שוין שפּרינגען,
זי אײַלט זיך, אָט עפנט זי די טיר,
ביס: שוין הער איך איר געלעכטער,
ווי ס'וואָלטן גלעקלעך קלינגען,
און אָט שטייט מײַן שרהלע אַ פריילעכע פאַר מיר.

— כ'בין הײַנט טאַקע פריילעך,
ס'וועט יאָסל זיך אויך פרייען,
כ'האָב שוין מײַן אויסשטײַער אויפגענייט,
ביס: נאָר מעבל און אַ דירה,
און דאַן נעם איך זיך נייען
צו אונדזער חתונה מײַן אייגן חופּה־קלייד.

— און דאַן צו דער חופּה —
ס'איז ליכטיק ווי באַ שררים,
נאָך איין אויגנבליק צום הרי־אַת,

ביס: און דאַן דאָס מצווה־טענצל —
אַ פריילעכס שפּילט, קלעזמאָרים!
כ'האָב מיט מײַן שרהלען שוין חתונה געהאַט.

— און דאַן וועט מײַן יאָסל
אַף אויסהאַלטונג פאַרדינען,
און איך וועל חוץ נייען פירן ס'הויז,
ביס: — און שרהלע מײַן ווײַבל
צום יאָר וועט מיר געווינען
אַ טײַער ייִנגעלע אים האַלטן אַף מײַן שויס.

און זינגענדיק דאָס לידל
פון ראָזשנקעס מיט מאַנדלען,
וועל קוקן ווי ס'ייִנגעלע שלאָפט אײַן,
ביס: אַ וויגעלע, מײַן שרהקע,
אַ שיינס וועל איך אויסהאַנדלען,
ווי בײַ דעם גרעסטן גביר אַ וויגעלע מוז זײַן.

— דו האַנדלסט שוין אַ וויגל,
פאַרגעסן האָסט אַפּנים,
מיר האָבן נאָך נישט, יאָסעלע דו מײַן,
ביס: קיין מעבל און קיין דירה,
מיר זײַנען צוויי קבצנים,
כ'מיין אונדזער חתונה וועט אַזוי גיך נישט זײַן.

חלוצים־ליבע

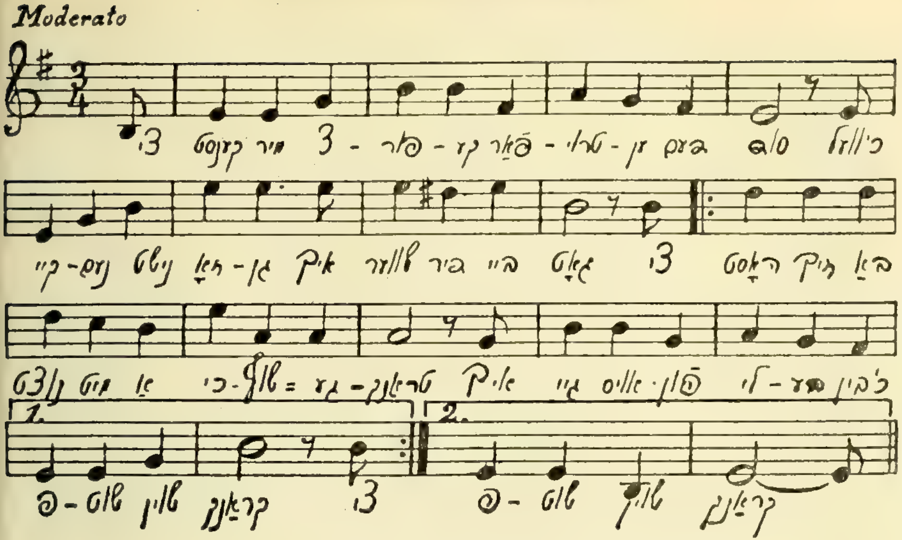

צי קענסטו מיר, צפורקע, פאַרטרויען דעם סוד —
כ׳וועל קיינעם נישט זאָגן, איך שווער דיר ביי גאָט —
ביס: צי האָסטו זיך באַנוצט מיט אַ כישוף־געטראַנק?
איך גיי אויס פון ליבע, כ׳בין דול שוין, כ׳בין קראַנק.

איך זע דיך אין חלום, איך זע דיך ווען כ׳וואַך,
ביינאַכט אין דער קבוצה, ווען כ׳שטיי אויף דער וואַך,
ביס: איך פעלד מיט חלוצים, ווען כ׳אַקער און זיי,
אַט וואַקסט אויס צפורקע און איך זיך דערפריי.

צי האָט מיך פאַרכישופט, צפורקע, דו מײַן
דײַן זיסינקער שמייכל פול יידישער חן,
ביס: צי גאָר דײַנע שוואַרצינקע אייגעלעך צוויי,
אַ שטאָלצע חלוצה אַרויס קוקט פון זיי.

צי ווען איך פאַרטראַכט זיך, ווי מוטיק דו האָסט
דײַן מאַמען, דײַן היימיש ליב שטעטל פאַרלאָזט,
ביס: ווי יעטוועדעס שטיינדל דײַן קינדהייט דערמאָנט,
געקומען אַהער צו אויפבויען דאָס לאַנד.

און אפשר, צפורקע, ווען כ׳זע דיך פאַרטראַכט,
געפײַניקט פון בענקשאַפט, פון הונגער פאַרשמאַכט,
ביס: פאַרברענט פון מאַלאַריע, ליגסטו איינזאַם אין שטוב
און לײַדסט מיט עקשנות און נעמסט אַלץ פאַר ליב.

איך בעט דיך, צפורקע, פאַרטרוי מיר דעם סוד —
כ׳וועל קיינעם נישט זאָגן, איך שווער דיר ביי גאָט —
ביס: צי האָסט זיך באַנוצט מיט אַ כישוף־געטראַנק?
איך גיי אויס פון ליבע, כ׳בין דול שוין, כ׳בין קראַנק.

Moderato

אוי, נאַרישע בריאה

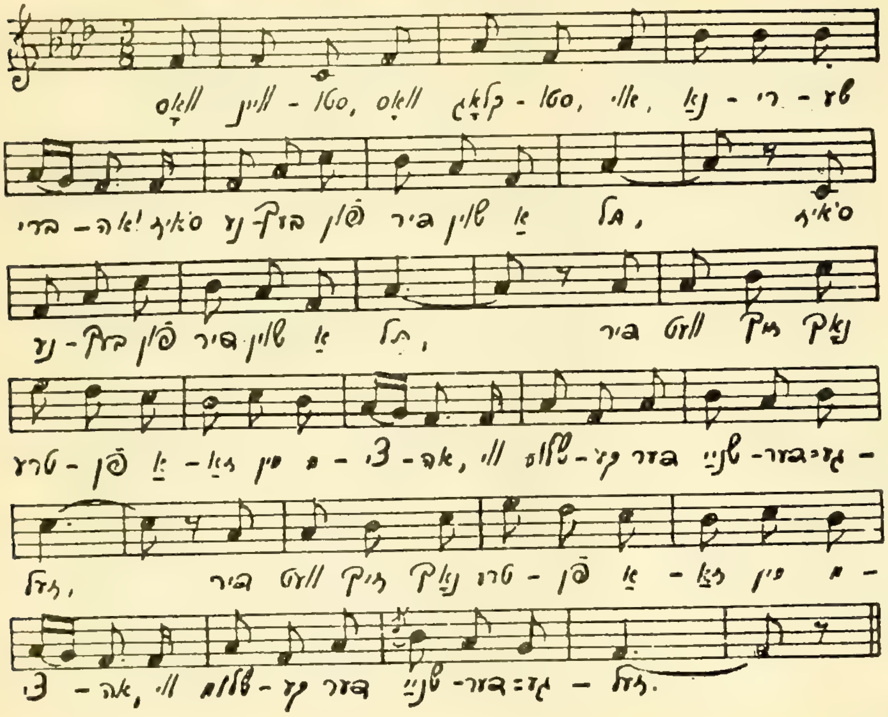

וואָס ווייסטו, וואָס קלאָגסטו, אוי, נאַרישע בריאה!
ביס: ס'איז נעבעך פון דיר שוין אַ תל,

ביס: דיר וועט זיך נאָך טרעפן אַזאַ מין מציאה,
ווי שלומקע דער שנײַדער־געזעל.

אַברהמל דער אלמן, אַ ייִד ווי אַ שררה,
ביס: פאַרמאָגט אַ סך זילבער און גאָלד.

ביס: פלעגט באַ דיר זיך בעטן, געווען די כפּרה,
און דו האָסט נאָר שלומקען געוואָלט.

נאָר זאָרג זיך נישט, טאָכטער, נאָך וועלן בעלנים
ביס: גענוג זיך געפינען אויף דיר,

ביס: וועסט זען, אַז דער הולטײַ, אַ קלאָג צו זײַן פּנים,
וועט קומען זיך בעטן בײַ דיר.

נו, זאָרג זיך נישט, טאָכטער, עס טרעפט בײַ מאַגנאַטן
ביס: גענוג יונגע־לײַט נאָך פּאַראַן,

ביס: וועסט זען, אַז דער שנײַדערוק, אַ רוח אין זײַן טאַטן,
וועט זײַן נאָך מיט מזל דײַן מאַן.

בײַם טײַכעלע

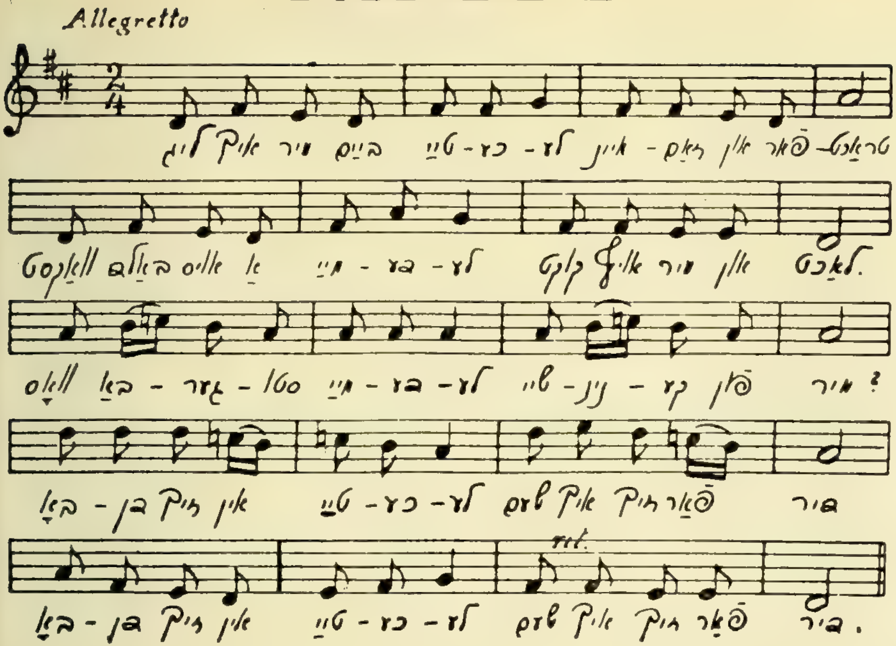

ליג איך מיר בײַם טײַכעלע,
איינזאַם און פאַרטראַכט,
וואַקסט באַלד אויס אַ מיידעלע,
קוקט אַף מיר און לאַכט.
וואָס באַגערסטו, מיידעלע
שיינינקע, פון מיר?
ביס: — באָדן זיך אין טײַכעלע
שעם איך זיך פאַר דיר.

— שעם זיך נישט, שיין מיידעלע,
מעגסט אין טײַך אַרײַן,
כ'שווער באַ מײַן נאמנות דיר,
כ'וועל נישט קוקן, ניין!
— כ'גלייב דיר נישט, מײַן ייִנגעלע,
שווערן איז קיין קונץ,
ביס: איר שווערט אָפט, מיר גלייבן אײַך,
דאַן גענאַרט איר אונדז.

— ווען דו גלייבסט מײַן שבועה נישט,
מיינסט, איך בין ווי זיי,
בינד איך מיר די אויגן צו
פעסט מיט קניפּלעך צוויי.
— קוקסטו אָבער, ייִנגעלע,
כ'וואָרן דיך אַצינד,

ביס: װערסטו אַף אַן אמתן
הײזעריק און בלינד.

ליג איך מיר באַם טײַכעלע,
זע איך נישט קײן שײַן,
הער איך װי דאָס מײדעלע
שפּרינגט אין טײַך אַרײַן,
הער איך װי זי לאַכט און זינגט,
ס'הערט זיך װײַט איר שטים:
ביס: — אָ, װען דו װאָלסט, יִינגעלע,
זען װי פײַן איך שװים.

הער איך װי זי לאַכט און זינגט:
— קוק נישט, װערסט באַלד בלינד,
אױ, װי הײס איז, יִינגעלע,
ס'װאַסערל אַצינד.
— קום אַרױס שױן, מײדעלע,
כ'האַלט שױן מער נישט אױס.
ביס: — קוק נישט, קוק נישט, יִינגעלע,
כ'גײ פון טײַך אַרױס.

זאג מיר, לבנה

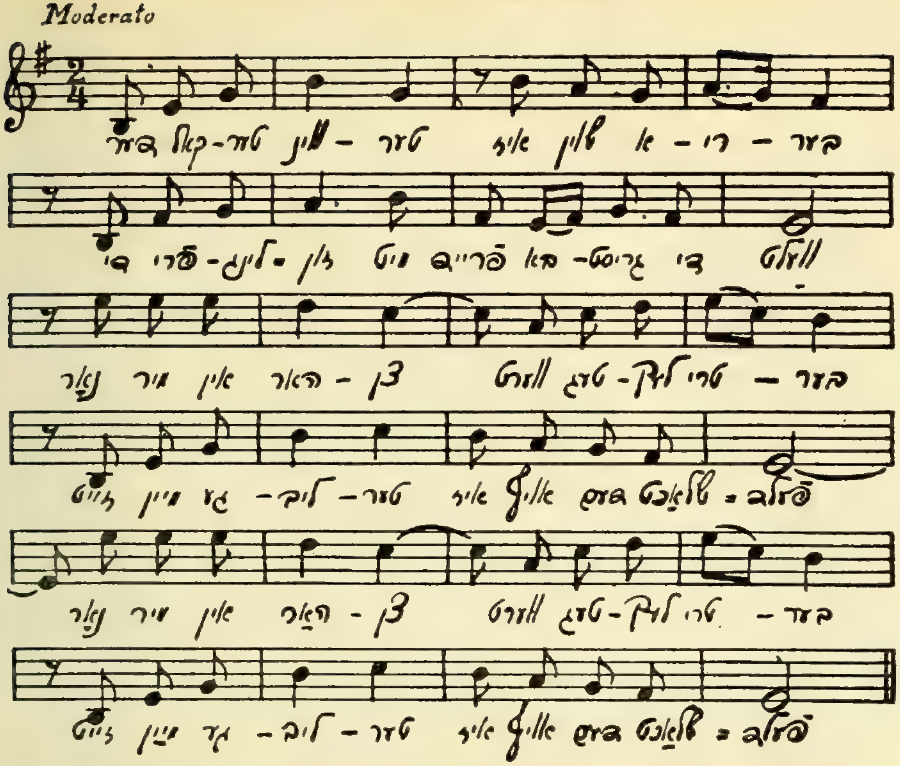

דער קאַלטער ווינטער איז שוין אַריבער,
די פרילינג־זון מיט פרייד באַגריסט די וועלט,
ביס : נאָר מיר אין האַרצן ווערט טעגלעך טריבער,
זײַט מײַן געליבטער איז אַרויס אין פעלד.

קענען מיך דען פרייען די פרילינגס־בלומען,
די פייגעלעך מיט זייער ליב געזאַנג,
ביס : ווען פון מײַן חתן איז נישט געקומען
קיין שום ידיעה שוין חדשים לאַנג.

נישט זאָרג, געליבטע, האָט ער מיט טרערן
די לעצטע נאַכט דערקלערט אין וועלדל מיר;
ביס : בײַ דער לבנה און בײַ די שטערן
שווער איך דיר צו: מײַן האַרץ געהער צו דיר.

און טרויעריק האָבן דיביימער אַלע,
די בלימעלעך, די גרעזעלעך גערוישט,
ביס : גלײַך ווי זיי וואָלטן באַוויינט די כלה,
וואָס שטייט פון לעצטן ליבן קוש באַרוישט.

האָט ער זײַן שבועה, זײַן וואָרט געבראָכן,
צי אפשר האָט פאַרנומען אים דער פײַנט?
ביס : צי ליגט דרויסן די ברוסט צעשטאָכן
און פון יסורים קרעכצט ער דאָרט און וויינט.

זאָג מיר, לבנה, זאָגט, ליבע שטערן,
איר, עדות מײַנע, נאָך פון יענער נאַכט:
ביס : צי וועט מײַן חתן צוריק זיך קערן,
צי האָט דער טויט זײַן טרײַעס אויג פאַרמאַכט?

העי, ציגעלעך

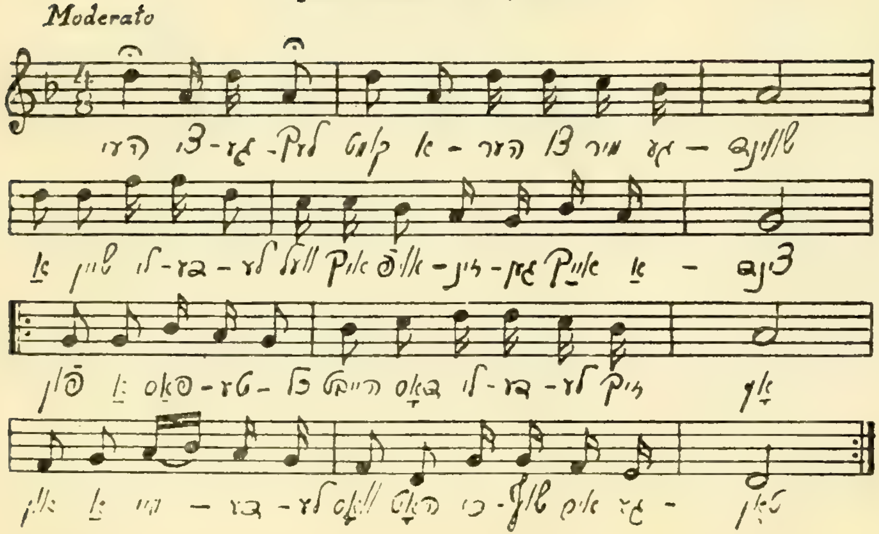

העי, ציגעלעך, קומט אַהער צו מיר געשווינד,
אַ שיין לידעלע וועל איך אויפזינגען אײַך אַצינד,
ביס: פון אַ פּאַסטעכל הייבט דאָס לידעלע זיך אָן
און אַ מיידעלע וואָס האָט כישוף אים געטאָן.

העי, ציגעלעך, הערט וואָס ווײַטער איז געשען:
לוסטיק, לעבעדיק איז אַמאָל ב׳פּאַסטעכל געווען,
ביס: הײַנט ווי אומעטיק, קוקט די שעפּעלעך נישט אָן,
בענקט נאָכן מיידעלע וואָס האָט כישוף אים געטאָן.

העי, ציגעלעך, הערט פון לידעלע דעם סוף:
ווי יתומימלעך בלאָנדזשען איצט זײַנע בידנע שאָף,
ביס: טיף אין טײַכעלע ליגט דאָס פּאַסטעכל נאָך הײַנט
און דאָס מיידעלע זיצט באַם וואַסערל און וויינט.

איך האָב דיך ליב

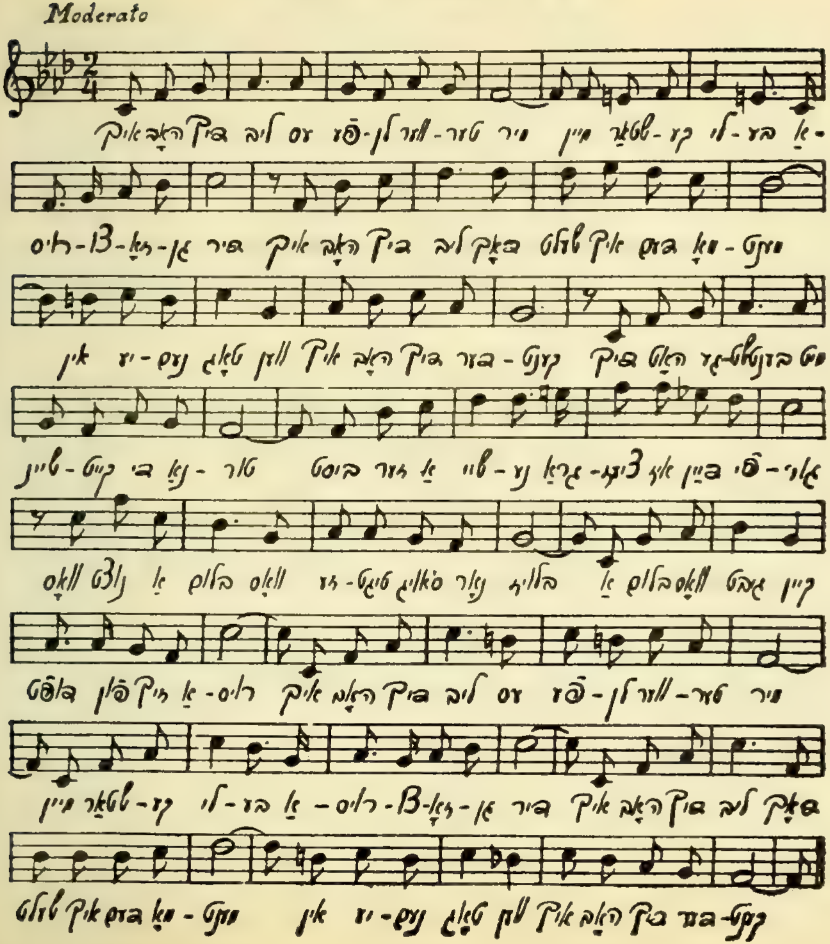

איך האָב דיך ליב, עס פעלן ווערטער מיר,
מײַן שטאַרקע ליבע אַרויסצוזאָגן דיר,
איך האָב דיך ליב, דאָך שעלט איך דעם מאָמענט
אין יענעם טאָג, ווען איך האָב דיך דערקענט,
דיך האָט געבענטשט מיט שיינקייט די נאַטור,
ביסט זייער אַ שיינע, גראַציעז איז דײַן פיגור,
וואָס נוצט אַ בלום, וואָס זעטיקט ס'אויג נאָר בלויז,
אַ בלום וואָס גיט קיין דופט פון זיך אַרויס.

רעפרען: איך האָב דיך ליב, עס פעלן ווערטער מיר,
מײַן שטאַרקע ליבע אַרויסצוזאָגן דיר,
איך האָב דיך ליב, דאָך שעלט איך דעם מאָמענט
אין יענעם טאָג, ווען איך האָב דיך דערקענט.

איך האָב דיך ליב, דאָך ביסטו נישט פאַר מיר,
דיר פּאַסט אַ חתן אַ רײַכער קאַוואַליר,
וואָס איז בלויז גוף און פּוסט אַזוי ווי דו,
און האָט אַן אויטאָ, אַ שאָפער אויך דערצו,
און געלט אַ סך, ביסט דאָך פאַרליבט אין געלט,
וועסט קענען קויפן זיך אַלץ וואָס דיר געפעלט,
און נאָר דערפאַר האָסטו קיין האַרץ צו מיר,
איך האָב רחמנות, שטאַרק אויף דיר.

רעפרען: איך האָב דיך ליב, אאַז"וו.

איך האָב דיך ליב, כ׳האָב לײדער נישט געוווּסט,
ווי פלאַך דו ביסט, אַך, ווי נאַריש און ווי פּוסט,
ס׳הערשט אויף דער וועלט אַן עלנדקײט, אַ טויט,
אַ קאַמף פאַר אַרבעט אויף לעבן און אויף ברויט,
אַ ווײ־געשרײ נעמט איצט די וועלט אַרום —
דיר ליגט אין זינען נאָר פּודער, שמינק, פּערפום,
דער פײַנסטער הוט, מאָדערנע קלײדער פּיל,
דאָס איז דײַן חלום, דאָס איז דײַן לעבנסציל.

רעפרען: איך האָב דיך ליב, עס פעלן ווערטער מיר,
מײַן שטאַרקע ליבע אַרויסצוזאָגן דיר,
איך האָב דיך ליב, דאָך שעלט איך דעם מאָמענט
אין יענעם טאָג, ווען איך האָב דיך דערקענט.

נאך א גלעזעלע טיי

(דרעט)

Moderato

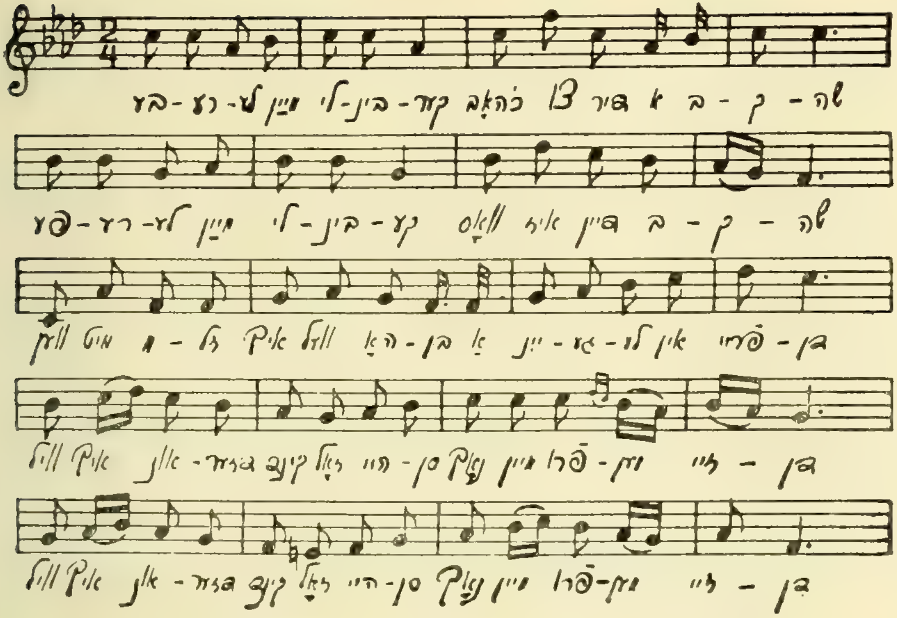

ב ערעלע, מײַן ליבינקער,
כ'האָב צו דיר אַ בקשה,
— פּערעלע, מײַן ליבינקע,
וואָס איז דײַן בקשה ?
— ווען מיט מזל איך וועל האָבן
אַ ייִנגעלע אין פריידן,
ביס : וויל איך אונדזער קינד זאָל הייסן
נאָך מײַן פרומען זיידן.

— פאַרוואָס עפּעס נאָך דײַן זיידן ?
כ'האָב דאָך אויך אַ דעה,
ביס : האָסט דאָך ערשט געהאַט אַ מיידל
נאָך דײַן באָבע לאה.

— בערעלע, מײַן מאַנעלע,
כ'וויל דיך עפּעס דערמאָנען —
— פּערעלע, מײַן ווײַבעלע,
וואָס ווילסטו מיך דערמאָנען ?
— דו פאַרגעסט, אַז אונדזער לייבקע
הייסט שוין נאָך דײַן זיידן,
ביס : פאַרוואָס קלויבסטו זיך די יונגען,
וואַרפסט מיר צו די מיידן ?

— און דו פֿאַרגעסט, אַז נאָך דײַן טאַטן
הייסט דאָך אונדזער נחום,
ביס: ער איז דערפֿאַר אין אים געראָטן —
נישט קיין גרויסער חכם.

— בערעלע, מײַן טײַערער,
כ'וויל דיר עפּעס זאָגן —
— פֿערעלע, מײַן טײַערע,
וואָס ווילסטו מיר זאָגן?
— וואָס־זשע דאַרף מען איצט זיך קריגן,
לאָמיר נאָר דערלעבן,
ביס: ווער איך דווקא נאָך מײַן זיידן
ס'קינד אַ נאָמען געבן.

— וואָס־זשע טאַקע איצט זיך קריגן
און אומזיסט צו ריידן,
ביס: אפֿשר וועט גאָר זײַן אַ צווילינג —
ס'קען גאָר זײַן צוויי מיידן.

אונדזער אָרעם קינד

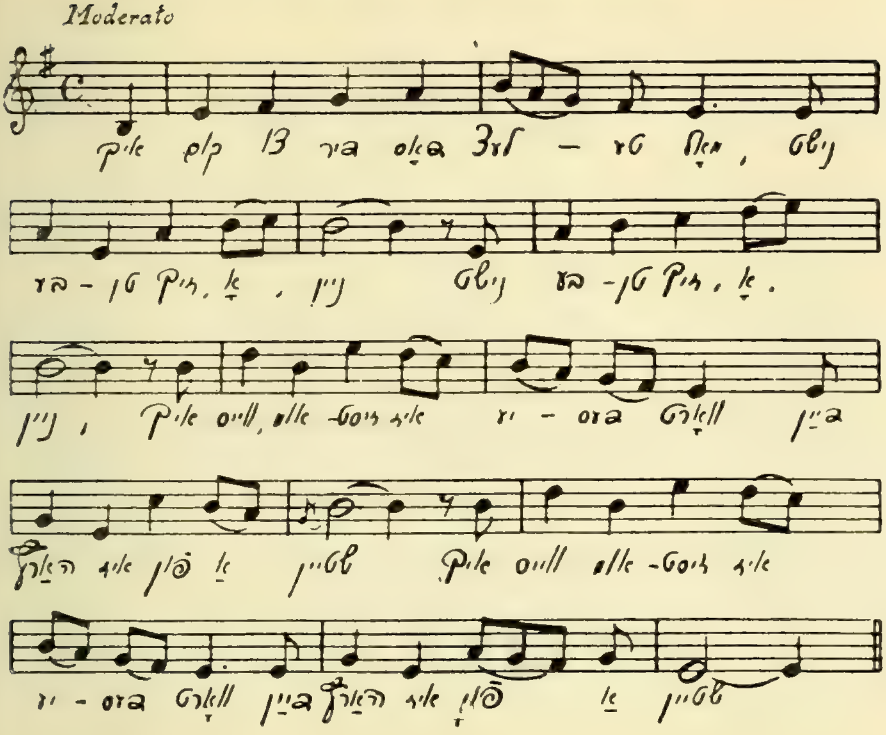

איך קום צו דיר דאָס לעצטע מאָל,
ביס : נישט בעטן זיך, אָ, גיין,
ביס : איך ווייס, אומזיסט איז יעדעס וואָרט,
דייַן האַרץ איז פון אַ שטיין.

איך קום צו דיר דאָס לעצטע מאָל,
ביס : דערמאָנען דיך אַצינד,
ביס : וואָס וועט געשען אין פינדל־הויז
מיט אונדזער אָרעם קינד.

איך האָב מייַן וועלט שוין אָפּגעלעבט,
ביס : איך שטיי שוין האַרט בייַם ברעג,
ביס : באַלד וועט דער טייַך אַ זינדיקע
פאַרשלעפּן ווייַט אַוועק.

און דו וועסט זיך אויפזוכן באַלד
ביס : אַ פרוי פון רייַכן הויז,
ביס : וועסט האָבן מיט איר קינדערלעך,
זיי פּיעשטשען אויף דייַן שויס.

אַ לעבן פול מיט גליק און פרייד
ביס : פאַר דיר, פאַר זיי באַגינט —
ביס : וואָס וועט געשען אין פינדל־הויז
מיט אונדזער אָרעם קינד?

אזעלכע צוויי גאָלדענע צעפּ

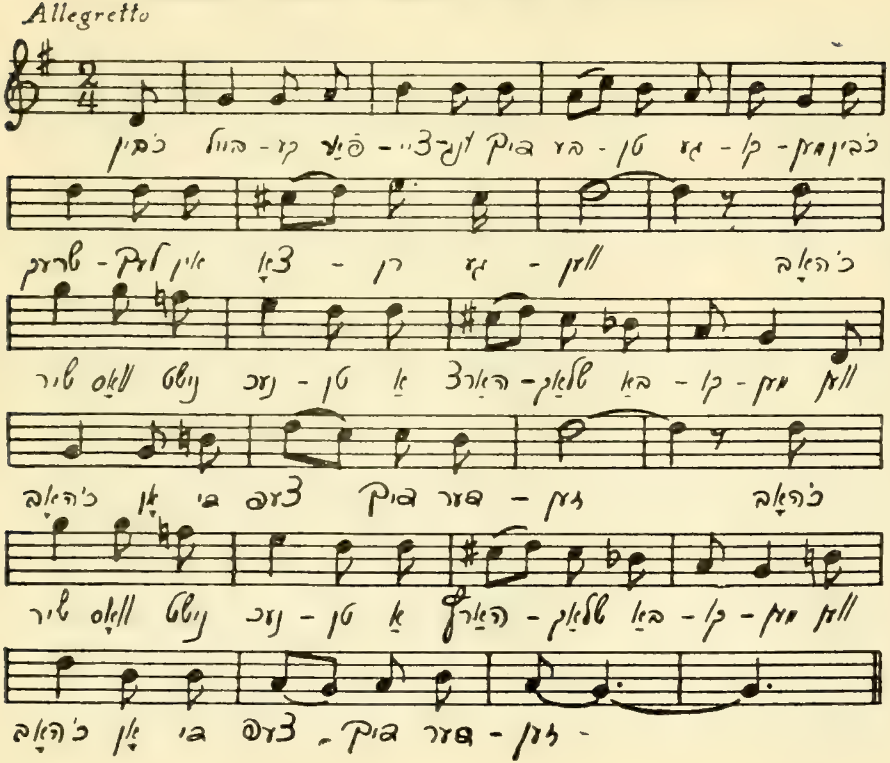

כ'בין, ביילקע, פאַרצײַטונג דיך בעטן געקומען,
כ'בין שרעקלעך איך צאָרן געווען —
ביס: כ'האָב שיִער וואָס נישט נעכטן אַ האַרצשלאָג באַקומען,
ווען כ'האָב אָן די צעפּ דיך דערזען.

און דאָך וויל איך, ביילקע, דו זאָלסט מיר דערקלערן
מעגסט ווידער מיר ווײַזן די טרעפּ,
ביס: ווי פֿאַלסטו אוים פּלוצלונג אַראָפּ זיך צו שערן
אַזעלכע צוויי גילדענע צעפּ.

גיב, ביילקע, איך בעט דיך, אַ קוק נאָר אין שפּיגל,
און זאָג מיר, צי זעסטו נישט אויס
ביס: אַזוי ווי אַ טײַבל מען שנײַדט אָפּ די פליגל,
גלײַך ווי פון שפּיטאָל וואָלסט אַרויס.

דער רוח זאָל שוין נעמען די פינצטערע מאָדע,
וואָס פּלאָגט און פֿאַרדרייט אײַך די קעפּ,
ביס: אָט ליגן ווי מתים פּאַרפּאַקט אין קאָמאָדע
אַזעלכע צוויי גילדענע צעפּ.

א מתנה
מײַן ליב חײַבל בלומקע

דרײַ טעכטערלעך

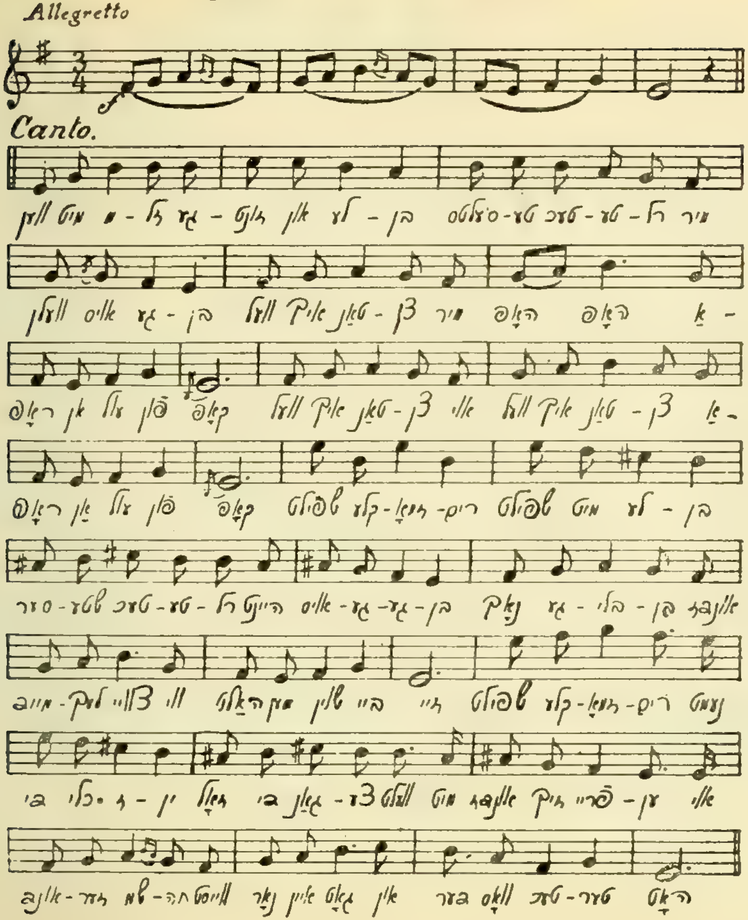

וועען מיט מזל, געזונט און לעבן
ס'עלטסטע טעכטערל מיר וועלן אויסגעבן
וועל איך טאַנצן מיר האָפּ, האָפּ!
אַראָפּ אַן עול פון קאָפּ,
וועל איך טאַנצן, אוי, וועל איך טאַנצן —
אַראָפּ אַן עול פון קאָפּ.

שפּילט, קלעזמאָרים! שפּילט מיט לעבן —
ס'ערשטע טעכטערל היַינט אויסגעגעבן,
נאָך געבליבן אונדז מיידלעך צוויי,
ווי האַלט מען שוין בײַ זיי!
שפּילט, קלעזמאָרים, נעמט די כלי־זיין!
זאָל די גאַנצע וועלט מיט אונדז זיך פרייען,
אוי, אונדזער שמחה ווייסט נאָר איין גאָט
און דער וואָס טעכטער האָט.

ווען כ'וועל זען שוין דאָס צווייטע מיידל
אָנגעטאָן אין ווייסן חופּה־קליידל,
וועל איך טרינקען און פריילעך זײַן —
אַראָפּ פון האַרץ אַ שטיין,
וועל איך טרינקען, אוי, וועל איך טרינקען,
אַראָפּ פון האַרץ אַ שטיין.

שפּילט, קלעזמאָרים, הייבט אָן שנײַדן!
ס'צווייטע מיידל גיבן מיר אוים אין פריידן,
דאָס מוזיניקל נאָך האָבן מיר,

ווי האַלט מען שוין בײַ איר.
שפּילט, קלעזמאָרים, פֿאַר אונדז מחותּנים,
זאָלן אַ לעב טאָן אויך אַמאָל קבצנים,
אַ קינד אויסגעגעבן, אוי, גאָטעניו,
אַ מיידל נאָך דערצו.

ווען בײַם לעצטן כ׳וועל שפּילן הערן,
וועל איך עפּעס טרויעריק שטיין און קלערן —
ס׳לעצטע טעכטערל שוין אויך אַוועק,
וואָס נאָך איז דאָ דער צוועק ?
ס׳לעצטע טעכטערל, אוי, ס׳לעצטע טעכטערל,
וואָס נאָך איז דאָ דער צוועק ?

שפּילט, קלעזמאָרים ! באַזעצט די כּלה,
צוגענומען אונדז די קינדער אַלע,
שווער געווען אונדז די טעכטער דרײַ
אוי, שווערער נאָך אָן זיי.
שפּילט, קלעזמאָרים, אַרויס אונדז טרערן,
ס׳לעצטע בעטל וועט הײַנט ליידיק ווערן,
ס׳גאַנצע שטיבל, איר קליידער־שאַנק —
אוי־וויי, ווי פּוסט און באַנג.

דער זינגער פון נויט

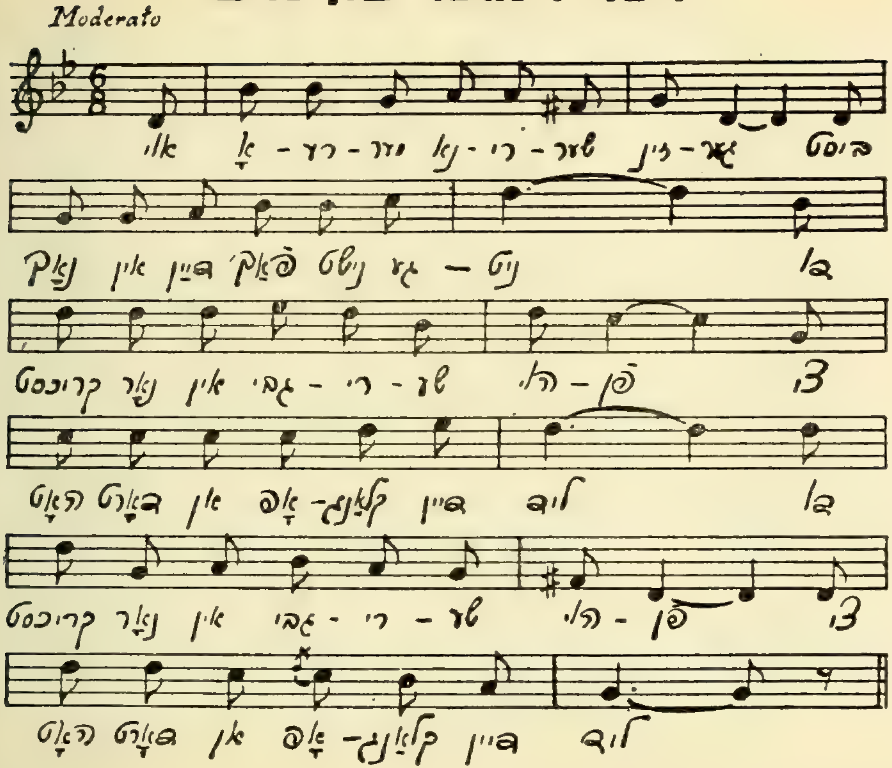

אוי, אָרעמער נאַרישער זינגער,
ביסט נאָך אין דײַן פאַך נישט געניט,
ביס: דו קריכסט נאָר אין גבֿירישע הויפֿן,
צי האָט דאָרט אַן אָפּקלאַנג דײַן ליד?

די רײַכע, די זאַטע מאַגנאַטן,
זיי רירט נישט דײַן טרויעריק געמיט,
ביס: פֿון זיי דאָרט באַקומסטו קיין גראָשן,
צו זיי דאָרט דערגרייכט נישט דײַן ליד.

דו ווילסט אַף דײַן זינגען מבֿינים
און געלט אויך פֿאַרדינען דערבײַ?
ביס: גיי, זוך זיי אין אָרעמע הייפֿלעך,
דאָרט זינג דײַנע לידלעך פֿאַר זיי.

און זינג זיי דאָס לידל פֿון עלנט,
דאָס טרויעריקע לידל פֿון נויט,
ביס: פֿון פֿינצטערע קוטיקע שטיבלעך,
ווו ס'הוליעט דער מלאך פֿון טויט.

פון בלאַסע פאַרקריפּלטע קינדער,
פון טרוקענע בריסטן גענערט,
ביס: וואָס וועלקן נאָך איידער זיי בליִען,
נאָך איידער דער טויט זיי פאַרצערט.

יאָ, זינג זיי די טרויעריקע לידלעך,
זיי זײַנען געשאַפן פאַר זיי,
ביס: דײַן לידעלע וועט דאָרט באַגלייטן
אַ הילכיקער יאָמער־געשריי.

פאַרוואָס, זאָג מיר, מאַמעניו

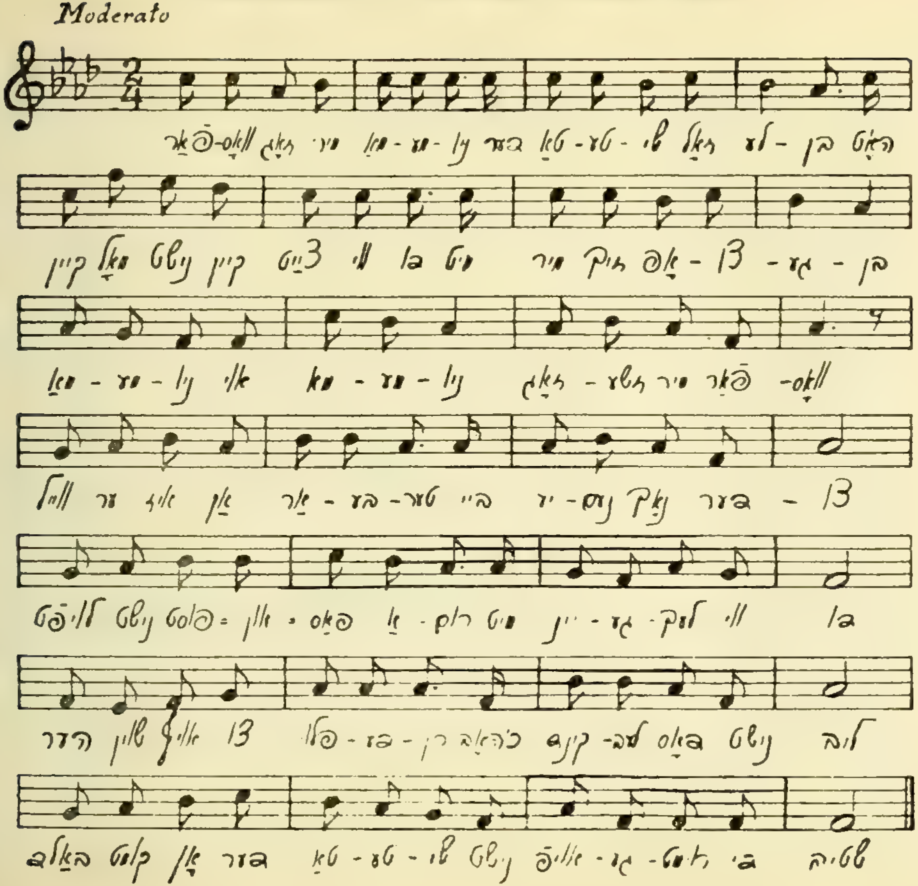

פאַרוואָס, זאָג מיר, מאַמעניו,
דער טאַטעשי זאָל לעבן
האָט קיין מאָל נישט קיין צײַט ווי דו
מיט מיר זיך אָפּצוגעבן,
מאַמעניו, אוי, מאַמעניו,
זאָג־זשע מיר פאַרוואָס?

— ווײַל ער איז אַן אַרבעטער,
בײַ יענעם נאָך דערצו,
לויפט נישט פוסט־און־פּאַס אַרום
מיט ייִנגעלעך ווי דו.
הער שוין אויף צו פּלוידערן,
כ'האָב קינד מײַנס דאָס נישט ליב,
באַלד קומט אָן דער טאַטעשי, —
נישט אויפגערוימט די שטוב.

— פאַרוואָס קומט דער טאַטעשי —
כ'וויל, מאַמעניו, דאָס וויסן,
אַהיים פון דאָרט אַ ברוגזער,
פאַרשוויצט און אָפּגעריסן?
מאַמעניו, אוי, מאַמעניו,
זאָג־זשע מיר פאַרוואָס?

— ווײַל ער זעגט און הובלעוועט,
אַז אַלץ אויף אים ווערט נאַס,

יאָגט זיך נישט ווי דו אַרום
מיט הינטעלעך אין גאַס.
הער שוין אויף צו פלוידערן,
שוין דול פון דיר דער קאָפּ,
באַלד קומט אָן דער טאַטעשי, —
טראָג גיכער ס'מיסט אַראָפּ.

— פאַרוואָס טוט דער טאַטעשי,
צו וואָס, פאַר וועמענס וועגן,
די ברעטער דאָרטן הובלעווען
אויף שטיקלעך זיי צעזעגן?
מאַמעניו, אוי, מאַמעניו,
זאָג־זשע מיר פאַרוואָס?

— דער טאַטע זעגט און הובלעוועט
די ברעטער אַזוי לאַנג,
ביז ס'וואַקסט פון רויע ברעטער אויס
אַ טישעלע, אַ שאַנק.
הער שוין אויף צו פלוידערן,
דאָס צינגל דיר באַהאַלט,
באַלד קומט אָן דער טאַטעשי,
דער אויוון איז נאָך קאַלט.

— פאַרוואָס, מאַמע, האָבן מיר —
מיך טוט דאָס שטאַרק פאַרדריסן —
אַן אַלט צעבראָכן שענקעלע,
אַ פוילן טיש, אַ מיאוסן?
מאַמעניו, אוי, מאַמעניו,
זאָג־זשע מיר פאַרוואָס?

— ווייַל, מייַן קינד, אַן אַרבעטער
אויף עסן קוים פאַרדינט,
דער שוסטער אַרבעט שיכעלעך
און באָרוועס גייט זייַן קינד.
הער שוין אויף צו פלוידערן,
נישט נודע מיך אַזוי,
אָט גייט שוין דער טאַטעשי
און ס'עסן איז נאָך רוי.

קאַרטאָפּל־זופּ מיט שוואָמען

Allegretto

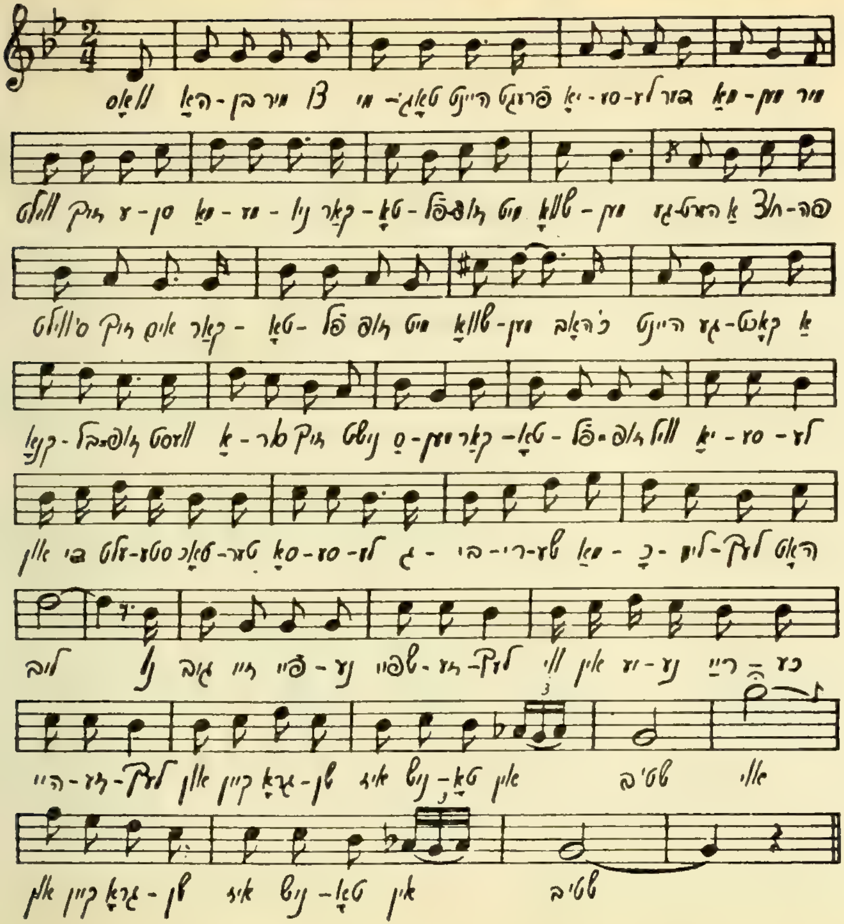

װאָס האָבן מיר צו מיטאָג הײַנט ? —
פרעגט יאָסעלע דער מאַמען, —
מיר װילט זיך עסן, מאַמעניו,
קאַרטאָפּל־זופּ מיט שוואָמען.
— געזען אַ חוצפּה, ס'װילט זיך אים
קאַרטאָפּל־זופּ מיט שוואָמען,
כ'האָב הײַנט געקאָכט אַ קנאָבל־זופּ,
װעסט אָסור זיך נישט סמען.

רעפרען: קאַרטאָפּל־זופּ װיל יאָסעלע,
אונ די עלטסטע טאָכטער סאָסעלע
גבירישע מאַכלימלעך האָט ליב,
נו גיב זײ פײַנע שפּײַזעלעך,
װי אין יענע רײַכע הײַזעלעך,
אַז קײן גראָשן איז נישטאָ אין שטוב,
אױ, אַז קײן גראָשן איז נישטאָ אין שטוב.

װאָס האָבן מיר צו מיטאָג הײַנט ? —
אַרײַן אין שטוב קומט סאָסל —
מיר װילט זיך עסן, מאַמעניו,
אױ, פערפעלעך מיט ראָסל !
— געהערט אַ חוצפּה, פערפעלעך
מיט ראָסל װי מאַגנאַטן,
כ'האָב הײַנט געקאָכט אַ קנאָבל־זופּ,
ס'װעט אָסור דיר ניט שאַטן.

רעפרען: קאַרטאָפל־זופּ וויל יאָסעלע,
פּערפּעלעך מיט ראָסל סאָסעלע,
קנאָבל־זופּקעס האָבן זיי נישט ליב,
און חיהלע ס'מוזיניקל —
דאָס איז גאָר אַ מין מפּוניקל,
און קיין גראָשן איז נישטאָ אין שטוב,
אוי, און קיין גראָשן איז נישטאָ אין שטוב.

— וואָס האָבן מיר צו מיטאָג הײַנט?
אַרײַן אין שטוב קומט חיה —
כ'וויל באָבעלעך מיט קלוסקעלעך
מיר שמעקט דאָס אַ מחיה!
— געהערט אַ חוצפּה, באָבעלעך
מיט קלוסקעס איר גאָר שמעקן,
כ'האָב הײַנט געקאָכט אַ קנאָבל־זופּ,
וועסטו אָסור זיך ניט קרעקן.

רעפרען: קאַרטאָפל־זופּ וויל יאָסעלע,
פּערפּעלעך מיט ראָסל סאָסעלע,
חיהלע שרײַט: מאַמעניו, מיר גיב,
באָבעלעך מיט קלוסקעלעך,
שלינגע רינגט פון זייערע פּיסקעלעך,
און קיין גראָשן איז נישטאָ אין שטוב,
אוי, און קיין גראָשן איז נישטאָ אין שטוב.

וואָס טוט זיך דאָ? — פרעגט ס'מאַנעלע,
דערזעענדיק מיך בייזלעך, —
וואָס זיצט איר אַזוי ברוגזלעך,
אַראָפּגעלאָזט די נעזלעך.
— געהערט אַ חוצפּה, אָך און וויי,
פּרנסה־געבער מײַנער!
געקאָכט אַ פײַנע קנאָבל־זופּ
און עסן וויל ניט קיינער.

רעפרען: קאַרטאָפל־זופּ וויל יאָסעלע,
פּערפּעלעך מיט ראָסל סאָסעלע,
באָבעלעך מיט קלוסקעס איר גאָר גיב,
נו, קאָך זיי פײַנע שפּײַזעלעך,
ווי אין יענע רײַכע הײַזעלעך,
אַז קיין גראָשן איז נישטאָ אין שטוב,
אוי, קנאָבל־זופּ האָט אויך מײַן מאַן נישט ליב.

אַן אַרבעטלאָזער

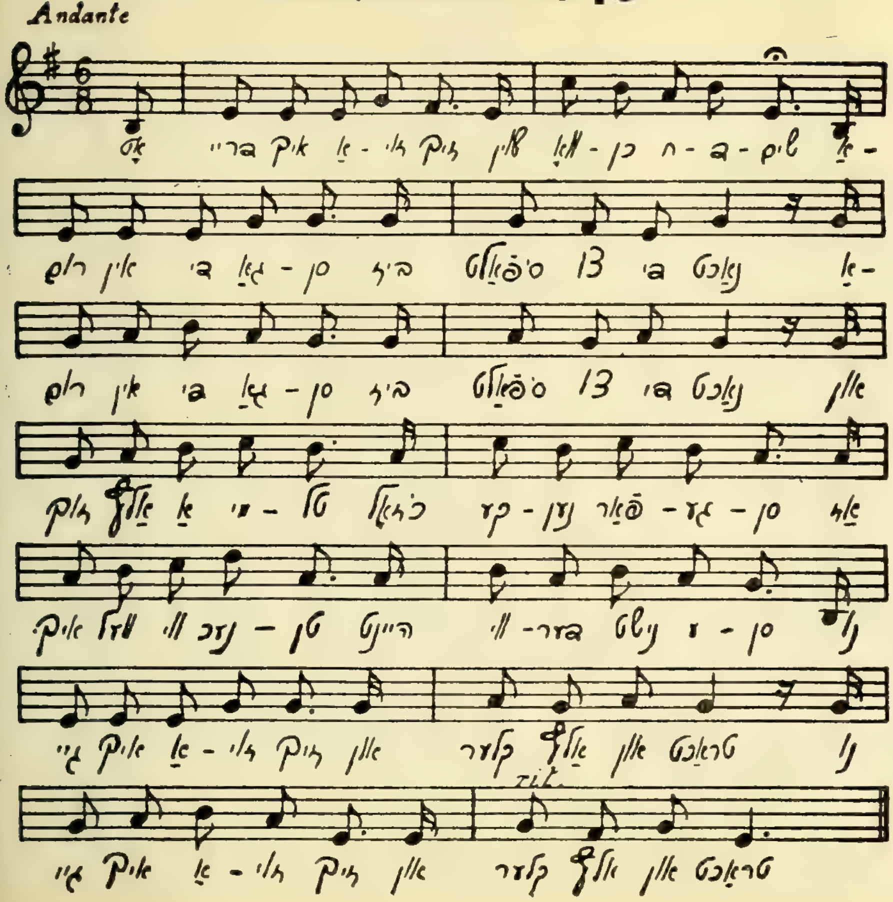

אַ ט דריי איך אַזוי זיך שוין וואָכן, חדשים
בּיס : אַרום אין די גאַסן ביז ס'פאַלט־צו די נאַכט,
און זוך אַלץ אַ מיטל, כ'זאָל קענען פאַרגעסן,
אַז איך ווער, ווי נעכטן, היינט ווידער נישט עסן,
בּיס : נו, גיי איך אַזוי זיך און קלער אַלץ און טראַכט.

נו, פאַלט מיר איין פּלוצלונג, כ'וועל ציילן די הייזער,
בּיס : די קראָמען, די קונים וואָס גייען אַריין,
כּדי נישט צו פילן דעם ווייטיק אין מאָגן,
ווי עפּעס אַ וואָרעם האַלט דאָרט אין איין נאָגן —
בּיס : אַ זעלטן גוט מיטל וועט דאַכט זיך דאָס זיין.

נאָר ווי אויף להכעיס, דעם שטנס אַ שפּיצל,
בּיס : אַ קרעמל פון עסנוואַרג ווו נאָר אַ הויז,
און ס'ווינקען זייער תּאַוהדיק, רייצן און ציִען,
ווי מיידלשע אויגן וואָס ברענען און גליִען,
בּיס : די פרישינקע זעמל פון קוישן אַרויס.

נו, שטיי איך אַזוי זיך און עס מיט די אויגן
בּיס : די זעמל, און כ'פיל ווי מיר וואַסערט אין מויל,
נו, זוך איך אַ מיטל, כ'זאָל קענען פאַרגעסן,
אַז איך וועל, ווי נעכטן, היינט ווידער נישט עסן,
בּיס : און אַלץ אין מיר ציטערט פון אימה און גרויל.

נו, פֿאַלט מיר אײַן פּלוצלונג, כ'וועל הינט אין גאַס ציילן,
ביס : פֿאַראַן הינט, וואָס שפּרינגען פֿון וווּילטאָג אַרום,
באַפּוצט און באַהאָנגען מיט מאַרקעס און גלעקלעך ;
פֿאַראַן הינט פֿאַרדאַרטע וואָס קוקן אויס שרעקלעך,
ביס : וואָס דרייען זיך הונגעריק הפקר אַרום.

נאָר ווי אויף להכעיס, שוין ווידער דער שטן,
ביס : אַ הונט שטייט און גריזשעט אַ טרוקענעם ביין,
און אָט קומט אַ צווייטער, זיי נעמען זיך בײַסן,
ס'וויל איינער בײַם צווייטן דעם ביין אַרויסרײַסן,
ביס : נו, שטיי איך און שמייכל און קריץ מיט די ציין.

קריגס־אינוואַליד

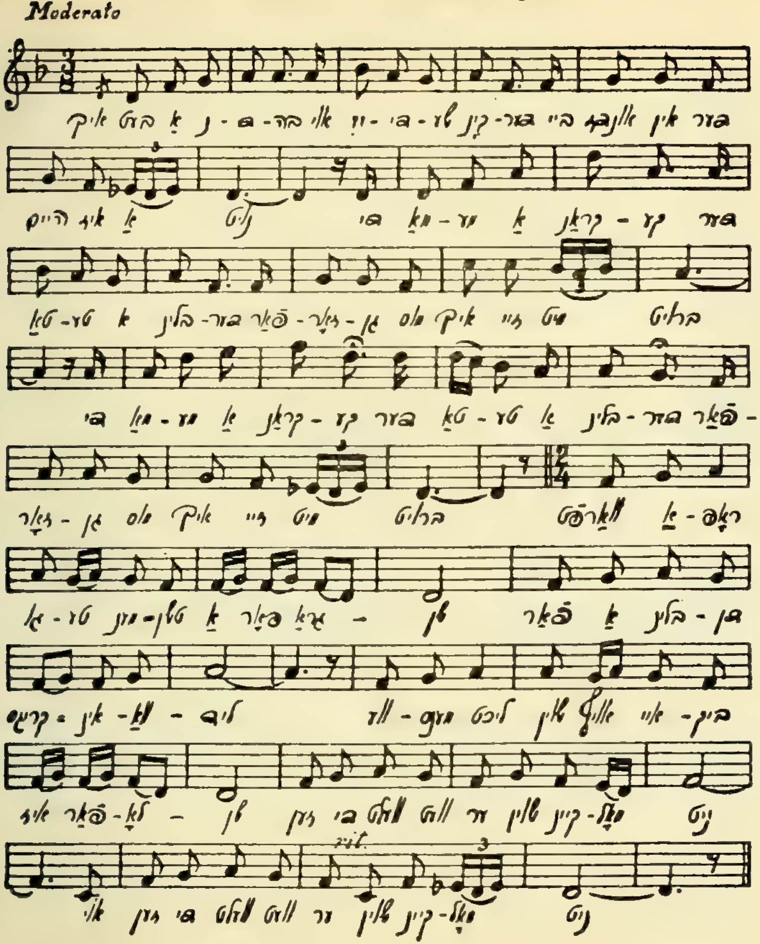

אַיך בעט אַ נדבה, אוי, ייִדישע קינדער!
בײַ אונדז אין דער היים איז אַ נויט,
ביס: די מאַמע אַ קראַנקע, דער טאַטע אַ בלינדער,
פֿאַרזאָרגן מוז איך זיי מיט ברויט.

רעפרען: וואַרפֿט אַראָפּ, גוטע מענטשן, אַ פּאָר גראָשן
פֿאַר אַ בלינדן קריגס־אינוואַליד,
וועמענס ליכט שוין אויף אייביק איז פֿאַרלאָשן,
זען די וועלט וועט ער שוין קיין מאָל נישט,
אוי, זען די וועלט וועט ער שוין קיין מאָל נישט.

דער טאַטעשי מײַנער איז בלינד נישט געבוירן,
געווען אַ צײַט לאַנג אויפֿן שלאַכט,
ביס: זײַן ליכט פֿון די אויגן אין שלאַכטפֿעלד פֿאַרלוירן,
אַהיים אַ מעדאַל זיך געבראַכט.

רעפרען: וואַרפֿט אַראָפּ, גוטע מענטשן, אַ פּאָר גראָשן
פֿאַר אַ בלינדן, נישט געבוירן בלינד,
וועמענס ליכט שוין אויף אייביק איז פֿאַרלאָשן,
זען וועט ער נישט מער זײַן אייגן קינד,
אוי, זען וועט ער נישט מער זײַן אייגן קינד.

געבראַכט אַ מעדאַל, אַ מתנה פֿון קייסער,
פֿאַר זײַנע צוויי אויגן — דער לוין,
ביס: איצט מוז ער גיין בעטלען אַרום אין די הײַזער,
העלפֿט, מענטשן, אַ בלינדן פֿאַרשוין.

רעפרען: וואַרפט אַראָפּ, גוטע מענטשן, אַ פּאָר גראָשן
פאַר אַ בלינדן — פאָלגן פון דער שלאַכט,
ווערמענס ליכט שוין אויף אייביק איז פאַרלאָשן,
ס'לעבן זיינס אַ חושכדיקע נאַכט,
אוי, ס'לעבן זיינס אַ חושכדיקע נאַכט.

איך בעט אַ נדבה, אוי, ייִדישע קינדער!
איר האָט דאָך קיין האַרץ פון מעטאַל,
ביס: די מאַמע אַ קראַנקע, דער טאַטע אַ בלינדער,
פון שלאַכטפעלד געבראַכט אַ מעדאַל.

רעפרען: וואַרפט אַראָפּ, גוטע מענטשן, אַ פּאָר גראָשן
פאַר אַ בלינדן וואָס שטרעקט אויס זיין האַנט,
ווערמענס ליכט שוין אויף אייביק איז פאַרלאָשן,
בלינד — אַ קרבן פאַר זיין פאָטערלאַנד...
אוי, בלינד — אַ קרבן פאַר זיין פאָטערלאַנד.

אָרעמע שנײַדערלעך

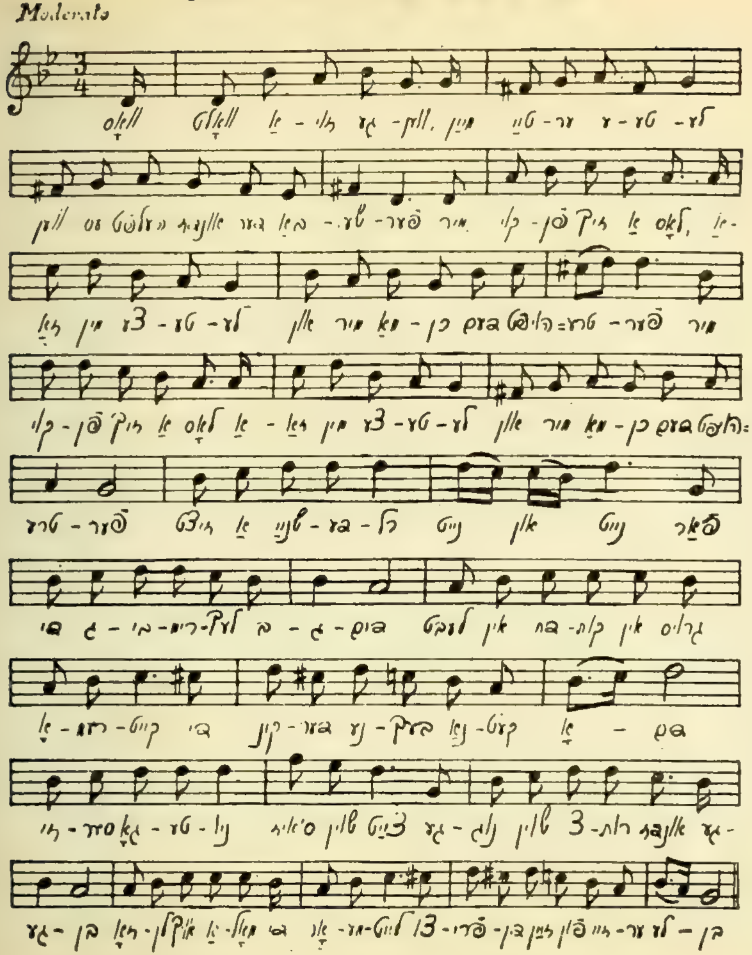

וואָס וואָלט אַזוי געווען, מײַן טײַער עטעלע,
ווען עס העלפט אונדז דער באַשעפער:
ביס: מיר קויפן זיך אַ לאָס, אַזאַ מיך צעטעלע,
און מיר מאַכן דעם הויפּט־טרעפער?

— כ'וואָלט, יאָסעלע, געמאַכט אַ באַל פאַר אָרעמעלײַט
פײַן און ליב זיי אויפגענומען:
ביס: נו, טרינקט, קבצנימלעך, און עסט געזונטערהייט,
זאָל אײַך אַלע וויל באַקומען!
רעפרען: זיצט אַ שנײַדערל, נייט און נייט
פאַר די גבירימלעך בגדים —
לעבט אין דחקות, אין גרויס אָרעמקייט,
די קינדער נעבעך נאַקעט אָדם.
זיסער גאָטעניו, ס'איז שוין צײַט,
גענוג שוין צרות אונדז געגעבן,
זאָלן אויך אַמאָל די אָרעמעלײַט
צופרידן זײַן פון זייער לעבן.

— איך וואָלט מײַן שנײַדערײַ געפירט גאָר גרויס און ברייט,
צען געזעלן, צוויי טוץ מיידן,
ביס: נישטאָ אין אונדזער פאַך קיין אַרבעטסלאָזיקייט,
ס'גאַנצע שטעטל מיר באַקליידן;
און איך וואָלט ס'הויז געקויפט פון אונדזער ווירט /דעם גביר,
ער פאַרביטערט אונדז דאָס לעבן,
ביס: זײַן שיינע וווינונג גלײַך פאַרנומען וואָלטן מיר,
אונדזער דירה אים געגעבן.

רעפרען: זיצט אַ שנײַדערל, נייט און נייט
פאַר די גבירימלעך בגדים,
לעבט אין דחקות, אין גרויס אָרעמקייט,
די קינדער נעבעך נאַקעט אָדם.
זיצט אַ שנײַדערל, נייט און נייט,
און פּלוצלונג נעמט גאָר אויס זײַן צעטל,
און דאָס שנײַדערל לעבט איצט זיך ברייט,
איז איצט דער גרעסטער גביר אין שטעטל.

ווי גוט וואָלט דאָס געווען, מײַן טײַער עטעלע,
דעם הויפּט־טרעפער כ׳וואָלט געוווּנען.
ביס: ווו נעמט מען אָבער געלט אַף אַזאַ צעטעלע,
ווען אַף ברויט מיר קוים פאַרדינען?
רעפרען: זיצט אַ שנײַדערל, נייט און נייט
פאַר די גבירימלעך בגדים,
לעבט אין דחקות, אין גרויס אָרעמקייט,
די קינדער נעבעך נאַקעט אָדם.
זיסער גאָטעניו, קיין שום פרייד
איז אַף דער וועלט אונדז נישט געגעבן,
זיצט אַ שנײַדערל, נייט און נייט,
און בלײַבט אַ קבצן ס׳גאַנצע לעבן.

ארבעטלאָזע־מאַרש

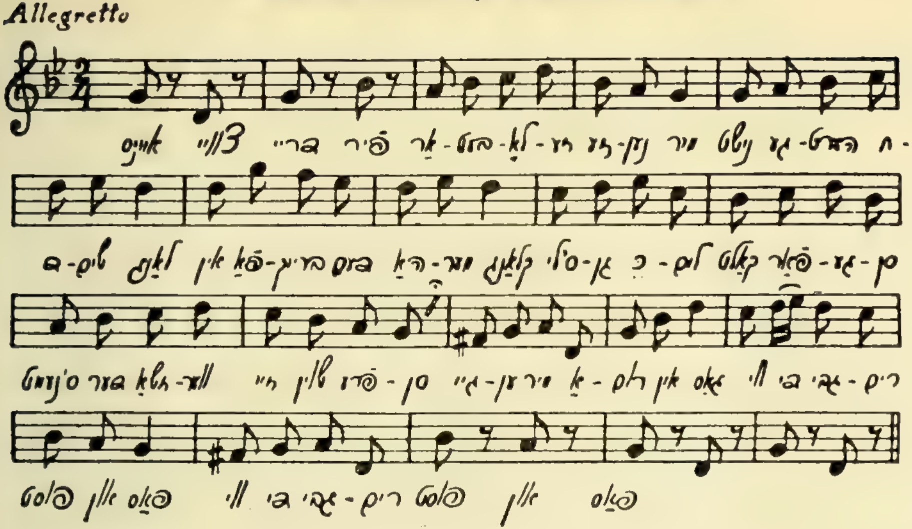

אײנס, צװײ, דרײַ, פיר,
אַרבעטלאָזע זײַנען מיר,
נישט געהערט חדשים לאַנג
אין פאַבריק דעם האַמער־קלאַנג,
ס'ליגן כלים קאַלט, פאַרגעסן,
ס'נעמט דער זשאַווער זײ שױן פרעסן,
גײען מיר אַרום אין גאַס,
װי די גבירים פוסט־און־פּאַס,
װי די גבירים פוסט־און פּאַס.

אײנס, צװײ, דרײַ, פיר,
אַרבעטלאָזע זײַנען מיר,
אָן אַ בגד, אָן אַ הײם,
אונדזער בעט איז ערד און לײם,
האָט נאָך װער װאָס צו געניסן,
טײלט מען זיך מיט יעדן ביסן,
װאַסער, װי די גבירים װײַן,
גיסן מיר אין זיך אַרײַן,
גיסן מיר אין זיך אַרײַן.

אײנס, צװײ, דרײַ, פיר,
אַרבעטלאָזע זײַנען מיר,
יאָרן לאַנג געאַרבעט שװער,
און געשאַפן אַלץ מער און מער
הײַזער, שלעסער, שטעט און לענדער

פאַר אַ הייפעלע פאַרשווענדער,
אונדזער לוין דערפאַר איז וואָס?
הונגער, נויט און אַרבעטלאָז,
הונגער, נויט און אַרבעטלאָז.

איינס, צוויי, דרײַ, פיר,
אָט אַזוי מאַרשירן מיר,
אַרבעטלאָזע, טריט נאָך טריט
און מיר זינגען זיך אַ ליד
פון אַ לאַנד, אַ וועלט אַ נײַע,
וווּ עס לעבן מענטשן פרײַע,
אַרבעטלאָז איז קיין שום האַנט,
אין דעם נײַעם פרײַען לאַנד,
אין דעם נײַעם פרײַען לאַנד.

אבֿרהמל דער מאַרוויכער

Andantino

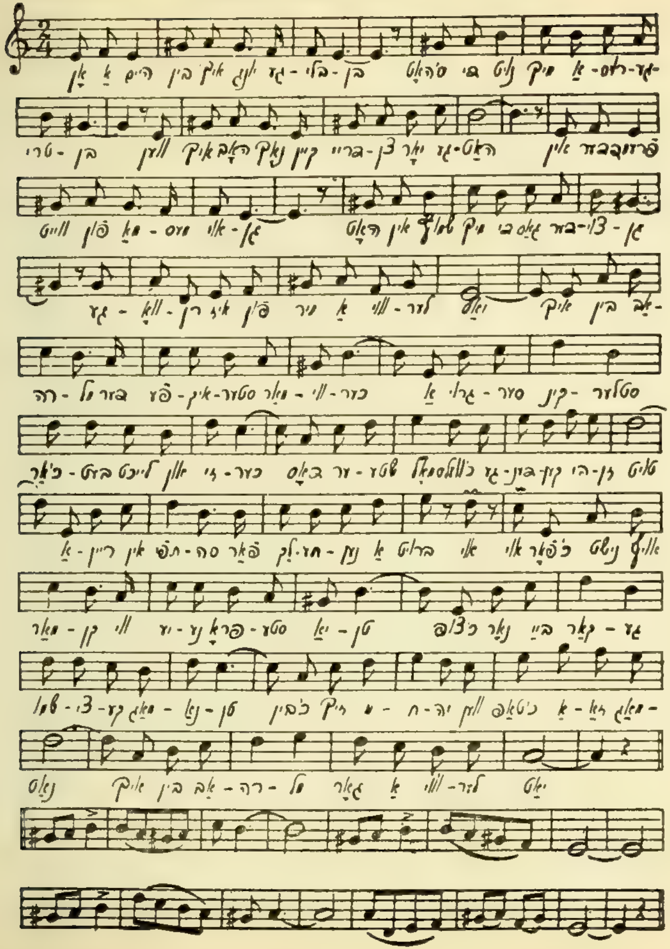

אן אַ היים בין איך יונג געבליבן,
ס'האָט די נויט מיך אַרויסגעטריבן,
ווען איך האָב נאָך קיין דרײַצן יאָר געהאַט,
אין דער פרעמד, ווײַט פון מאַמעס אויגן,
האָט אין שמוץ מיך די גאַס דערצויגן,
געוואָרן איז פון מיר אַ ווילער יאַט.

רעפרען: איך בין אַברהמל, דער פּעיִקסטער מאַרוויכער,
אַ גרויסער קינסטלער, כ'אַרבעט לײַכט און זיכער,
דאָס ערשטע מאָל, כ'וועל'ס געדענקען ביזן טויט,
אַרײַן אין תּפֿיסה פֿאַר לקחנען אַ ברויט, אוי, אוי,
כ'פֿאָר נישט אויף מאַרקן ווי יענע פּראָסטע יאַטן,
כ'צופּ נאָר בײַ קאַרגע, שמוציקע מאַגנאַטן,
כ'בין זיך מחיה, ווען כ'טאַפּ אַזאַ מאַגנאַט,
איך בין אַברהמל גאָר אַ ווילער יאַט.

אין דער פרעמד נישט געהאַט צום לעבן,
געבעטן ברויט, אַן אָרעמער פלעגט נאָך געבן,
נאָר יענע לײַט, וואָס זיינען תּמיד זאַט,
פלעגן אָפט טרײַבן מיך מיט צאָרן,
ס'וואַקסט אַ גנב, ס'איז מקוים געוואָרן —
אַ גנב בין איך, נאָר אַ ווילער יאַט.

רעפרען: איך בין אַברהמל, דער פּעיִקסטער מאַרוויכער,
אַ גרויסער קינסטלער, כ'אַרבעט לײַכט און זיכער,

אַ יאַט אַ קליינער אַרײַן אין קוטשעמענט,
אַרויס אַ מזיק, אַ זעלטענער טאַלענט, אוי, אוי,
כ'פאָר נישט אויף מאַרקן ווי יענע פראָסטע יאַטן,
כ'צופּ נאָר בײַ קאַרגע, שמוציקע מאַגנאַטן,
כ'האָב ליב אַ מענטשן, אַ מילדן, אַ נאַש־בראַט,
איך בין אַברהמל גאָר אַ ווילער יאַט.

שוין נישט לאַנג וועט דאָס שפּיל געדויערן,
קראַנק פון קלעפּ, גיפט פון תּפיסה־מויערן,
נאָר איין בקשה, כ'וואָלט אַזוי געוואָלט —
נאָך מײַן טויט, אין אַ טאָג אַ טריבן,
זאָל אויף מײַן מצבה שטיין געשריבן
מיט אותיות גרויסע און פון גאָלד:

רעפרען: דאָ ליגט אַברהמל, דער פּעיִקסטער מאַרוויכער,
אַ מענטש אַ גרויסער געווען וואָלט סון אים זיכער,
אַ מענטש אַ פײַנער, מיט האַרץ, מיט געפיל,
אַ מענטש אַ ריינער, ווי גאָט אַליין נאָר וויל, אוי, אוי,
ווען איבער אים וואָלט געוואַכט אַ מאַמעס אויגן,
ווען ס'וואָלט די פינצטערע גאַס אים ניט דערצויגן,
ווען נאָך אַלס קינד ער אַ טאַטן וואָלט געהאַט,
דאָ ליגט אַברהמל, יענער ווילער יאַט.

די געפאַלענע

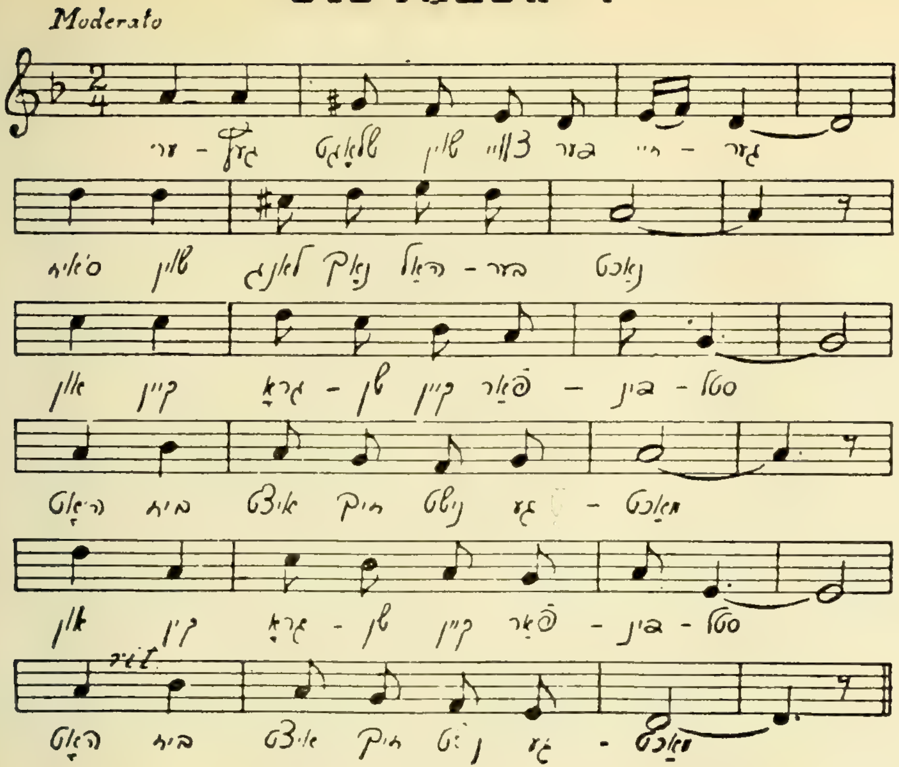

ערגעץ שלאָגט שוין צוויי דער זייגער,
ס'איז שוין לאַנג נאָך האַלבער נאַכט
ביס: און קיין גראָשן, קיין פאַרדינסטל
האָט ביז איצט זיך נישט געמאַכט.

עפּעס ווייכן מיך די מענער,
מענער, אָ, איך קען זיי גוט!
ביס: וואָס איז ווערט שוין אַ נקבה
ווען זי הוסט און שפּייט מיט בלוט?

כ'בין שוין מער פאַר זיי קיין סחורה,
יאָלדן, פרייַערס וואָס איר זענט!
ביס: ס'בריט פון היץ מייַן יונגער קערפּער
און מייַן קוש ווי פייַער ברענט.

פרעגט אייַך, יאָלדן, מייַן פאַרפירער,
ער ווייסט, אַז אָט די פון גאַס
ביס: האָט אַ האַרץ, וואָס בענקט נאָך ליבע,
האָט אַ האַרץ וואָס ברענט פון האַס.

קומט, קומט! כ'וועל קיין געלט נישט מאָנען,
קומט, קומט, כאָטש אַף איין מינוט!
ביס: כ'וועל אין אייַך אַרייַן זיך בייַסן,
אייַך פאַרסמען מיט מייַן בלוט.

ערגעץ טראַכט אַצינד אַ מאַמע:
— וואָס איז מיט מייַן קינד געשען?
ביס: בלוט וואָלט גיין פון אירע אויגן,
ווען זי וואָלט איר קינד דערזען.

דאָס לידל פון גאָלדענעם לאַנד

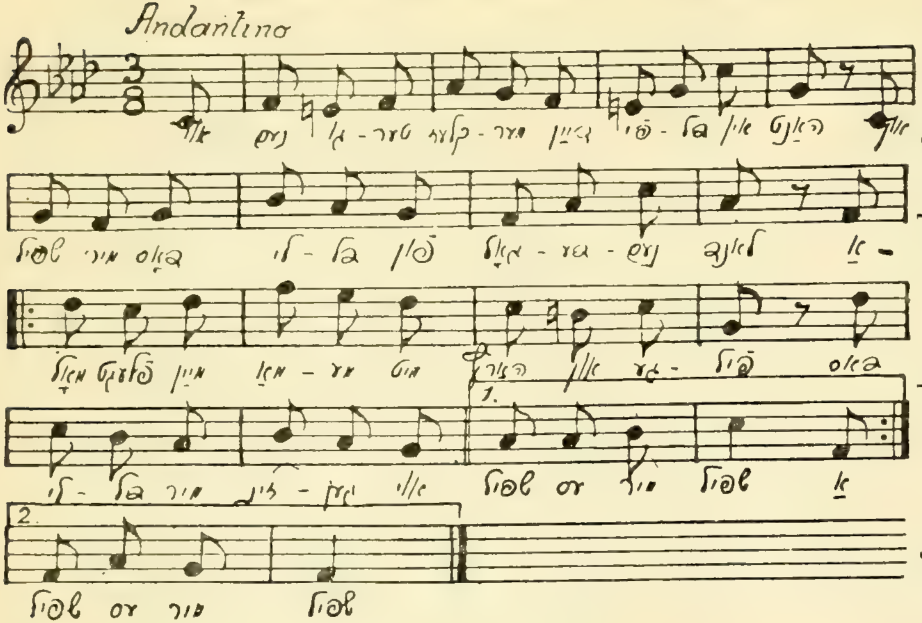

אוי, נעם גוטער קלעזמער, דײַן פידל אין האַנט
און שפּיל מיר דאָס לידל פון גאָלדענעם לאַנד.
ביס: אַמאָל פלעגט מײַן מאַמע מיט האַרץ און געפיל
דאָס לידל מיר זינגען. אוי, שפּיל עס מיר, שפּיל!

און הער איך דאָס לידל, דאַן שוועבט פאַר מיר באַלד
מײַן טײַערע מאַמע, איר ליבלעך געשטאַלט;
ביס: איר האַרציקער שמייכל, איר צערטלעכער בליק —
זיי וועקן מיר אויף מײַן פאַרגאַנגענעם גליק.

און הער איך דאָס לידל, דערזע איך, אַט שטייט
מײַן מאַמע, זי מאַכט מיר מײַן וויגעלע גרייט.
ביס: און כ'פיל אַף מײַן שטערן איר דאַרינקע האַנט —
זי זינגט מיר דאָס לידל פון גאָלדענעם לאַנד.

אַמאָל איז געווען אין אַ גאָלדענעם לאַנד
אַ קלוגער בן־יחיד, אַ שיינער בריליאַנט —
ביס: זי זינגט און עס טיקטאַקט דעם זייגערס אומרו
און ס'וויגעלע הוידעט זיך — איי־ליו־ליו־ליו.

און הער איך דאָס לידל, דאָס זיסע געזאַנג,
דאַן ווערט אַפּן האַרצן אַזוי אומעטיק באַנג —
ביס: און ס'ווילט זיך, ווי די מאַמע מיט האַרץ און געפיל,
דאָס לידל מיר זינגען — אוי, שפּיל עס מיר, שפּיל!

משהלע, מײַן פֿרײַנד

Andantino

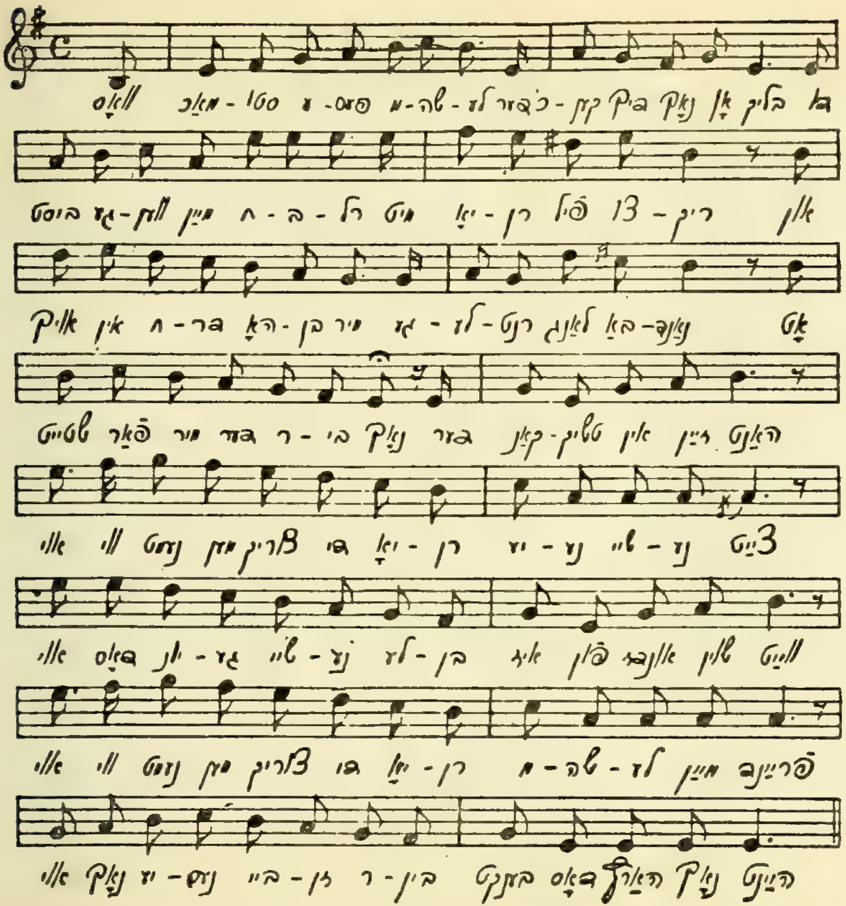

װאָס מאַכסטו עפּעס, „משהלע?
כ׳דערקען דיך נאָך אָן בליק,
דו ביסט געווען מײַן חברל
מיט יאָרן פיל צוריק,
און אויך אין חדר האָבן מיר
געלערנט לאַנג באַנאַנד,
אָט שטייט פאַר מיר דער רבי נאָך,
דער קאַנטשיק אין זײַן האַנט.

רעפרען: אוי, ווי נעמט מען צוריק די יאָרן,
יענע שיינע צײַט,
אוי, דאָס יונגע שיינע לעבן
איז פון אונדז שוין ווײַט,
אוי, ווי נעמט צוריק די יאָרן,
משהלע, מײַן פרײַנט,
אוי, נאָך יענעם בייזן רבין
בענקט דאָס האַרץ נאָך הײַנט.

וואָס מאַכסטו, זאָג, מײַן חברל?
דײַן שמייכעלע אַצינד
דערמאָנט מיך דײַן עקשנותקייט
נאָך זײַענדיק אַ קינד,
דער רבי שמײַסט אין דיר אַרײַן,
ביסט אויפגערעגט און בלאַס,
נאָר אים להכעיס שמייכלסטו,
דער רבי שפּרינגט פון כעס.

רעפרען: אוי, ווי נעמט מען צוריק די יאָרן...
(ביז „משהלע, מײַן פרײַנט")
אוי, נאָך יענע שמיץ פון רבין
בענקט דאָס האַרץ נאָך הײַנט.

וואָס מאַכט דײַן שוועסטער רחלע?
ווי כ'וואָלט זי איצט געזען,
זי איז אַמאָל, געדענקסטו נאָך,
מיר נאָענט צום האַרץ געווען,
נאָר זי געליבט האָט בערעלע,
געהאַסט מיך אָן שום גרונט,
געבליבן איז אין האַרצן לאַנג
אַ נישט־פאַרהיילטע ווונד.

רעפרען: אוי, ווי נעמט מען צוריק די יאָרן...
(ביז „משהלע, מײַן פרײַנט")
אויך נאָך יענער שײנער רחלע
בענקט דאָס האַרץ נאָך הײַנט.

ווי גייט עס עפּעס בערעלען,
אַברהמעלע וואָס מאַכט?
און זאַלמעלע און יאָסעלע?
זייער אָפּט פון אײַך געטראַכט,
געחלומט פון אײַך, קינדערלעך,
געזען זיך אין דער מיט,
געוואָרן אַלטע ייִדעלעך —
ווי שנעל דאָס לעבן פליט.

רעפרען: אוי, ווי נעמט מען צוריק די יאָרן...
(ביז „משהלע, מײַן פרײַנט")
אוי, נאָך יענע יונגע לײַדן
בענקט דאָס האַרץ נאָך הײַנט.

מײַן יובֿל

Allegretto

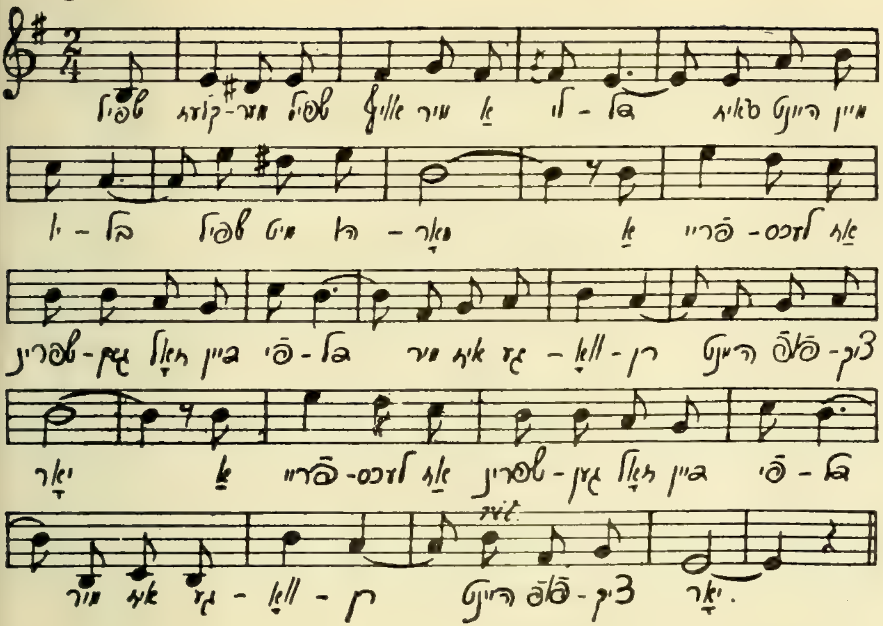

שפּיל, קלעזמער, שפּיל - אויף מיר אַ לידל,
ס'איז הײַנט מײַן יובֿל, שפּיל מיט הומאָר
ביס. אַ פֿריילעכס! אַז שפּרינגען זאָל דײַן פֿידל,
מיר איז געוואָרן הײַנט פֿופֿציק יאָר!

באַפֿרײַ מיך הײַנט פֿון מײַנע זאָרגן,
כ'וויל הײַנט אַ לעב טאָן — שפּיל, אַלטער פֿרײַנד!
ביס: איך ווייס נישט וואָס ברענגען וועט דער מאָרגן,
ס'קען זײַן מײַן שׂמחה די לעצטע הײַנט.

שוין פֿופֿציק איז מיר הײַנט געוואָרן,
צו מײַן סך־הכּל פֿעלט שוין נישט פֿיל,
ביס: דער גליקלעכסטער טייל פֿון מײַנע יאָרן
איז שנעל פֿאַרפֿלויגן — שפּיל, קלעזמער, שפּיל!

פֿאַרפֿלויגן ווי טענער פֿון פֿידל
מײַן שיינע יוגנט — אַ חלום נאָר —
ביס: שפּיל, קלעזמער, מיר אויף אַ פֿריילעך לידל,
מיר איז געוואָרן הײַנט פֿופֿציק יאָר!

די זון איז פאַרגאַנגען

Moderato

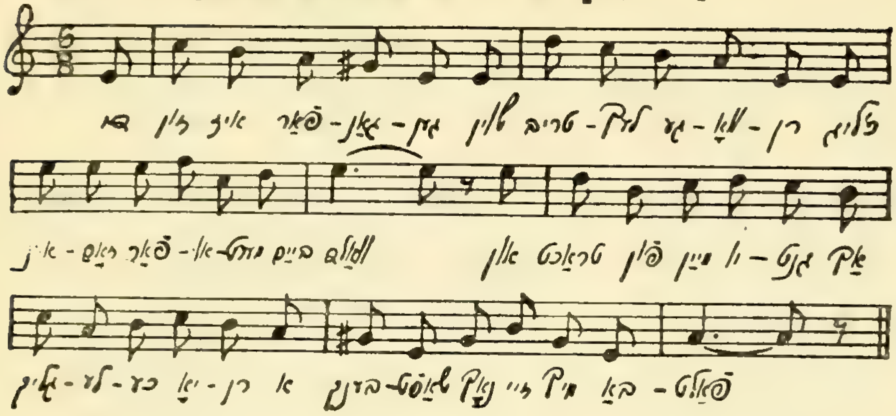

די זון איז פאַרגאַנגען, שוין טריבלעך געוואָרן,
כ'ליג איינזאַם, פאַראומערט באַם וואַלד
און טראַכט פון מײַן יוגנט, אַך, גליקלעכע יאָרן,
אַ בענקשאַפט נאָך זיי מיך באַפאַלט.

און פלוצלונג דערזע איך, עס ווילט זיך נישט גלייבן,
צי זאָל דאָס אַ חלום זײַן בלויז,
עס קומען צו שוועבן פיל ווײַסינקע טויבן
און שטעלן אַרום מיר זיך אויס.

און כ'פיל אַזוי יונג זיך, ווי ס'וואָלט מיט זיי קומען
מײַן יוגנט צוריק פון דאָס נײַ,
און כ'הער ווי די טײַבעלעך וואָרקען און ברומען,
כ'פאַרנעם אָט די ווערטער פון זיי:

— דו האָסט פאַר אַ ווײַל אונדז דערמאָנט אין זיכרון,
דערקענסט אונדז? קוק אײַן זיך געניי,
דאָס זײַנען מיר דײַנע פאַרגאַנגענע יאָרן,
נאָך וועלכע דיר בענקט זיך אַזוי.

מיר האָבן דעם רוף פון דײַן הארצן פאַרנומען,
דײַן אומעט, דײַן בענקען אָן אַ שיִער,
נו, זײַנען מיר טײַבעלעך ווידער געקומען
און בלײַבן שוין אייביק מיט דיר.

איך שטרעק מײַנע הענט אויס און גיב זיי אָפּ שלום,
ביסט יונג, הער איך וואָרקען אין וואַלד —
און פלוצלונג דערוואַך איך, געווען בלויז אַ חלום,
כ'ליג איינזאַם, פאַראומערט און אַלט.

הוליעט, הוליעט, קינדערלעך

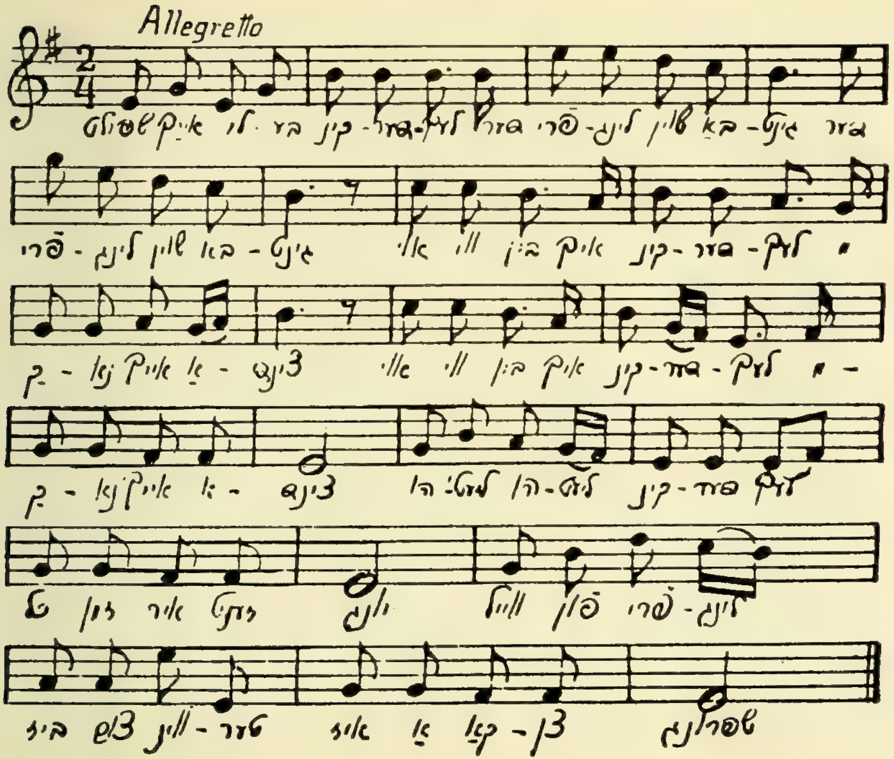

שפּילט אײַך, ליבע קינדערלעך —

ביס: דער פרילינג שוין באַגינט!

ביס: אוי ווי בין איך, קינדערלעך,
מקנא אײַך אַצינד.

רעפרען: הוליעט, הוליעט, קינדערלעך,
כּל־זמן איר זענט יונג,
ווײַל פון פרילינג ביז צום ווינטער
איז אַ קאַצן־שפּרונג.

שפּילט אײַך, ליבע קינדערלעך,

ביס: פאַרזאַמט קיין אויגנבליק.

ביס: נעמט מיך אויך אַרײַן אין שפּיל,
פאַרגינט מיר אויך דאָס גליק.

רעפרען: הוליעט, הוליעט, קינדערלעך, אאַז״וו.

קוקט נישט אויף מײַן גראָען קאָפּ,

ביס: צי שטערט דאָס אײַך אין שפּיל?

ביס: מײַן נשמה איז נאָך יונג,
ווי צ׳ריק מיט יאָרן פיל.

רעפרען: הוליעט, הוליעט, קינדערלעך, אאַז"וו.

מײַן נשמה איז נאָך יונג

ביס: און גייט פון בענקשאַפט אויס.

ביס: אָך, ווי גערן ווילט זיך איר
פון אַלטן גוף אַרויס.

רעפרען: הוליעט, הוליעט, קינדערלעך, אאַז"וו.

שפּילט אײַך, ליבע קינדערלעך,

ביס: פאַרזאַמט קיין אויגן־בליק,

ביס: ווײַל דער פרילינג עקט זיך באַלד,
מיט אים דאָס העכסטע גליק.

רעפרען: הוליעט, הוליעט, קינדערלעך, אאַז"וו.

העי, קלעזמאָרים

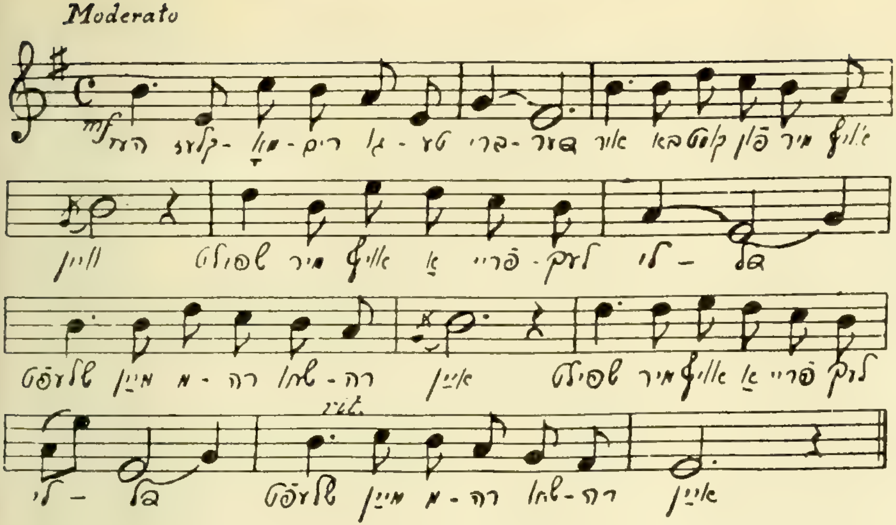

העי, קלעזמאָרים, גוטע־ברידער!
איר באַקומט פון מיר אויף ווײַן —
ביס: שפּילט מיר אויף אַ פריילעך לידל,
שלעפּט מײַן מרה־שחורה אײַן.

טרויעריק איז מיר אַפן האַרצן,
כ'פיל, דאָרט עפּעס נאָגט און קוועלט;
ביס: ס'בענקט נאָך עפּעס מײַן נשמה
און איך ווייס נישט וואָס מיר פעלט.

שפּילט, פּאַרוויגט מיט אײַערע טענער
מיר דעם אומעט אין מײַן הערץ,
ביס: ווי מײַן מאַמע פלעגט פּאַרוויגן
מיט אַ לידעלע מײַן שמערץ.

שפּילט מיר אויף אַ פריילעך לידל —
עפּעס שפּילט איר טרויעריק הײַנט;
ביס: ס'וויינט דאָס פלייטל, ס'וויינט דער פידל —
אַלץ אַרום מיר עפּעס וויינט.

העי, קלעזמאָרים, גוטע־ברידער!
איר באַקומט פון מיר אַף ווײַן —
ביס: שפּילט מיר אויף אַ פריילעך לידל,
שלעפּט מײַן מורה־שחורה אײַן.

די נאַכט קומט אָן צו שוועבן

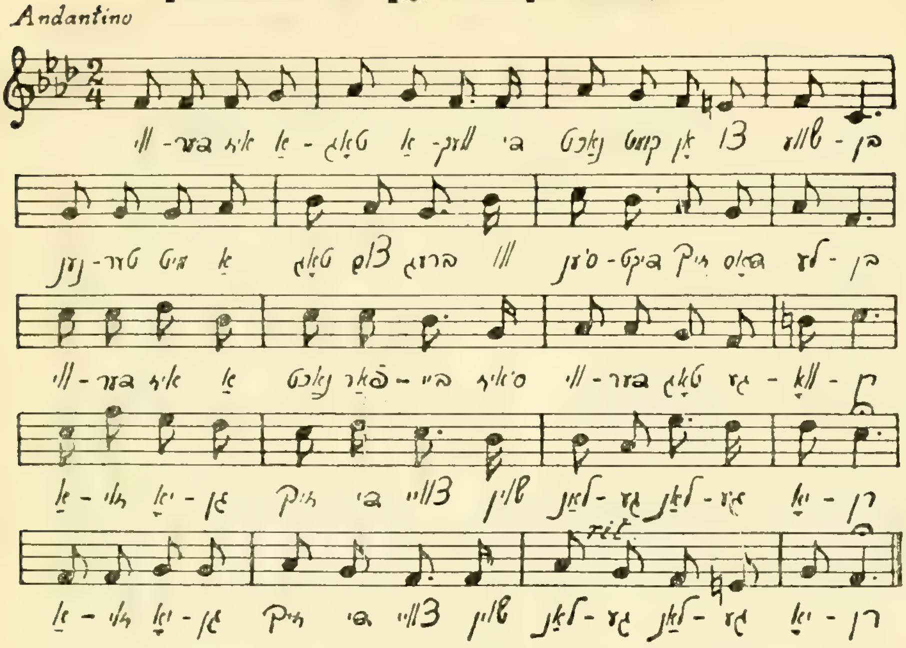

ווידער איז אַ טאָג אַוועק,
די נאַכט קומט אָן צו שוועבן,
נענטער מיט אַ טאָג צום ברעג,
ווו ס'ענדיקט זיך דאָס לעבן;
ווידער איז אַ נאַכט פאַרביי,
ס'איז ווידער טאָג געוואָרן,
ביס : אַזוי יאָגן זיך די צוויי
שוין לאַנגע, לאַנגע יאָרן.

אַזוי יאָגן זיך די צוויי,
נישט מער צוריק זיך קערן,
מיט אַ זיפץ באַגלייט איך זיי,
און קוק זיי נאָך מיט טרערן —
און זיי פליִען, גלײַך פון זיי
וויל קיינער זײַן דער צווייטער,
ביס : ס'קומען טעג און נעכט אויפסנײַ —
אַ בליק און לויפן ווײַטער.

אַזוי פליִען אָן שום ציל
די טעג שוין לאַנגע יאָרן,
פון דעם נאַריש ווילדן שפּיל
שוין אַלט און קראַנק געוואָרן.
ווי לאַנג נאָך, איר נעכט און טעג,
וועט איר זיך אַזוי יאָגן?
ביס : מאַכט אַ סוף שוין צום געיעג,
כ'קען'ס לענגער נישט פאַרטראָגן.

קינדער־יאָרן

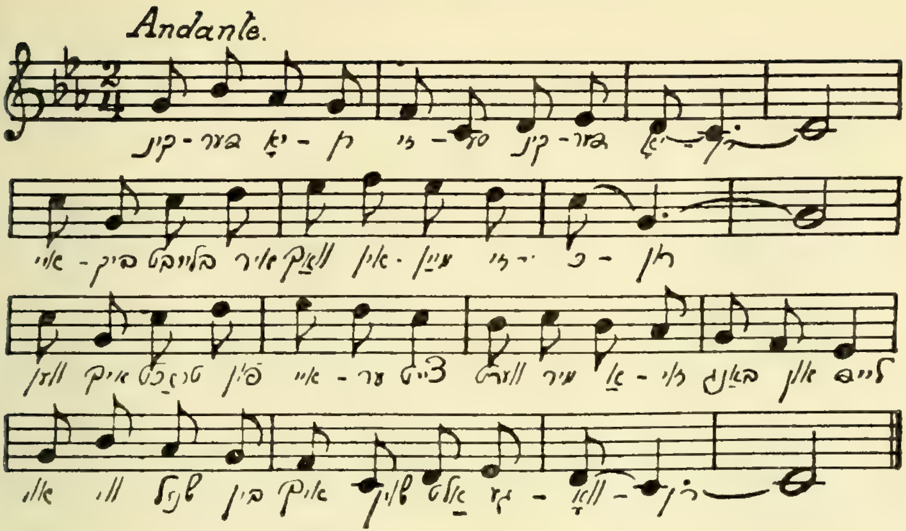

קינדער־יאָרן, זיסע קינדער־יאָרן,
אייביק בלײַבט איר וואַך אין מײַן זיכרון;
ווען איך טראַכט פון אײַער צײַט,
ווערט מיר אַזוי באַנג און לײַד —
אוי, ווי שנעל בין איך שוין אַלט געוואָרן.

נאָך שטייט מיר דאָס שטיבל פאַר די אויגן,
ווו איך בין געבוירן, אויפגעצויגן,
אויך מײַן וויגל, זע איך דאָרט,
שטייט נאָך אַף דעם זעלבן אָרט —
ווי אַ חלום איז דאָס אַלץ פאַרפלויגן.

און מײַן מאַמע, אַך, ווי כ'פלעג זי ליבן,
כאָטש זי האָט אין חדר מיך געטריבן;
יעדער קניפּ איז פון איר האַנט
מיר נאָך אַזוי גוט באַקאַנט —
כאָטש קיין צייכן איז מיר נישט פאַרבליבן.

נאָך זע איך דיך, פייגעלע, דו שיינע,
נאָך קוש איך די רויטע בעקעלעך דײַנע,
דײַנע אויגן פול מיט חן
דרינגען אין מײַן האַרץ אַרײַן,
כ'האָב געמיינט, דו וועסט אַמאָל זײַן מײַנע.

קינדער־יאָרן, יונגע שיינע בלומען!
צ'ריק צו מיר וועט איר שוין מער נישט קומען;
יאָרן אַלטע, טרויעריקע,
קאַלטע, מראָ־שחורהדיקע
האָבן אײַער שיינעם פּלאַץ פאַרנומען.

קינדער־יאָרן, כ'האָב אײַך אָנגעווירן,
מײַן געטרײַע מאַמען אויך פאַרלוירן,
פון דער שטוב נישטאָ קיין פּלעק,
פייגעלע איז אויך אַוועק,
אוי, ווי שנעל בין איך שוין אַלט געוואָרן.

אוי, ברודערל, לחיים!

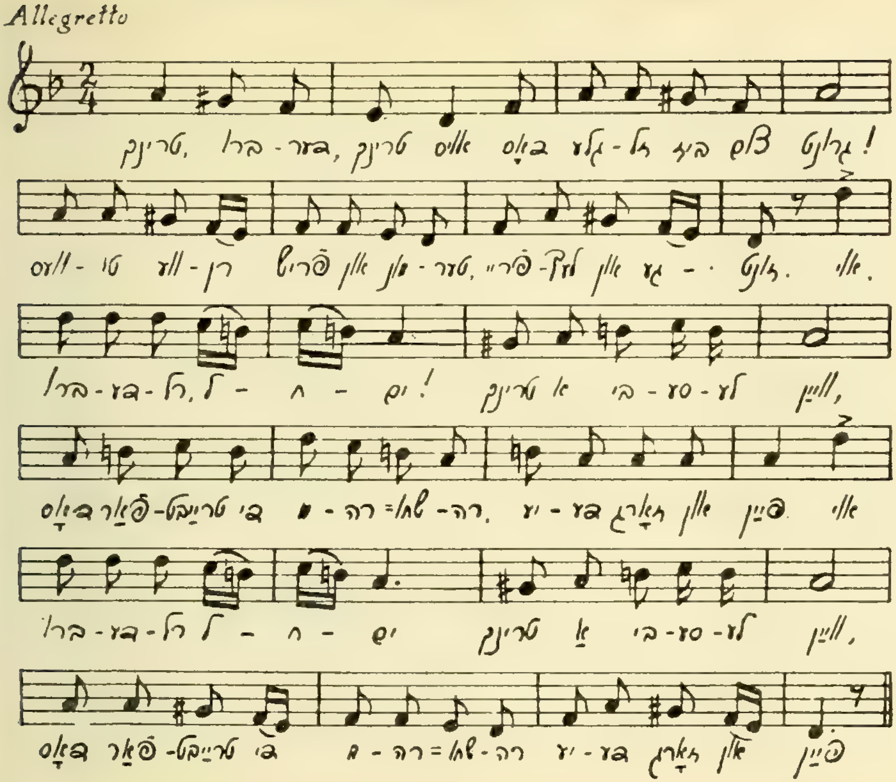

ט רינק, ברודער, טרינק אויס
דאָס גלעזל ביז צום גרונד,
וועסטו ווערן פריש און מונטער,
פריילעך און געזונט.
ביס : אוי, ברודערל לחיים!
טרינק אַ ביסעלע וויַין,
דאָס פאַרטרייַבט די מרה־שחורה,
יעדע זאָרג און פּיַין.

מיר איז אויך ס'לעבן
אַמאָל געווען אַ לאַסט
כ'האָב ווי דו גאָטס נאַריש וועלטל
ווי דעם טויט געהאַסט.

רעפרען : אוי, ברודערל לחיים! אאַז"וו.

איצט, ברודער, טרינק איך
און פיל זיך פריש, געזונט,
ווען מען שלעפּט דעם קראַנקן איַין,
דאַן שמערצט אים ניט די וווּנד.

רעפרען : אוי, ברודערל לחיים! אאַז"וו.

איצט ברודער, טרינק איך,
און וואָס פעלט מיר אַצינד?

כ׳פיל זיך גליקלעך ווי אַ קעניג,
פריילעך ווי אַ קינד.

רעפרען: אוי, ברודערל, לחיים! אאַז״וו.

איצט ברודער, טרינק איך,
און ווען עס רוישט אין קאָפּ,
פֿײַף איך אַף דער גאַנצער וועלט

און טאַנץ מיר האָפּ, האָפּ, האָפּ.
אוי, ברודערל, לחיים!
טרינק אַ ביסעלע ווײַן,
דאָס פֿאַרטרײַבט די מרה־שחורה,
יעדע זאָרג און פּײַן.
אוי, ברודערל, לחיים!
ווען עס רוישט אין קאָפּ,
פֿײַף איך אַף דער גאַנצער וועלט
און טאַנץ מיר האָפּ, האָפּ.

דאָס אַלטע פּאָר פֿאָלק

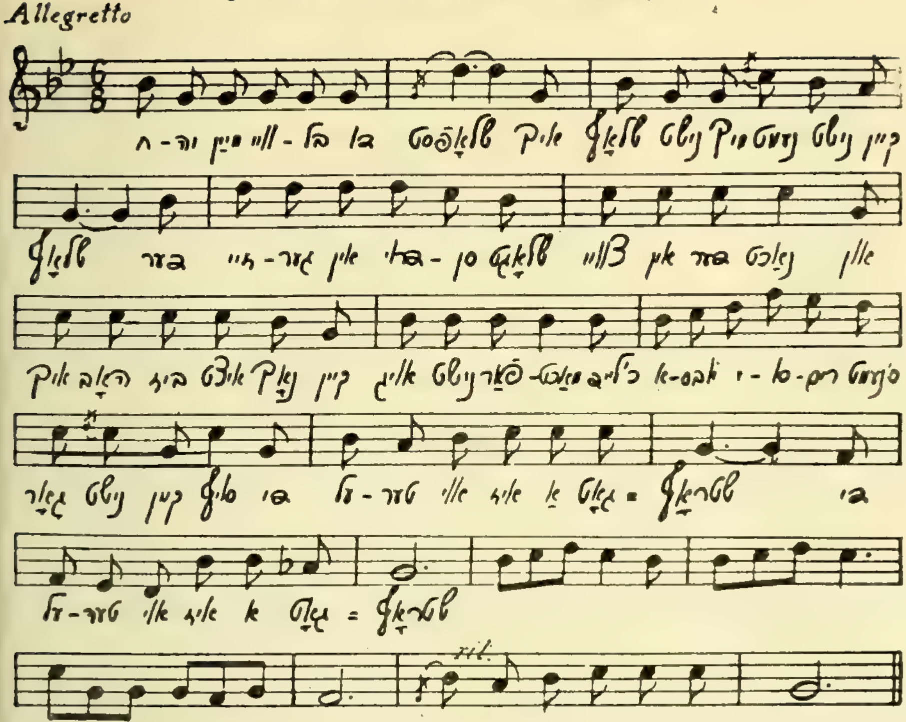

חיה, מײַן װײַבל, דו שלאָפסט ?
— איך שלאָף נישט, מיך נעמט נישט קיין שלאָף,
דער זייגער אין דרויסן שלאָגט צוויי אין דער
נאַכט,
און איך האָב ביז איצט נאָך קיין אויג נישט
פאַרמאַכט,
כ'לײַד איובס יסורים, ס'נעמט גאָרנישט קיין סוף,
ביס : די עלטער, אוי, איז אַ גאָטס־שטראָף.

— חיימל, זאָג מיר, דו שלאָפסט ?
— איך שלאָף נישט, ס'איז, חיה, זייער מיאוס,
מיך שטעכן די זײַטן, עס מוטשעט דער הוסט,
און שווער ווי אַ צענטן אָט דאָ אויף דער ברוסט,
דאָס וועטער וועט, חיהלע, מאָרגן זײַן מיאוס,
ביס : מיך רײַסן די הענט און די פיס.

— חיהלע, זאָג מיר, דו שלאָפסט ?
— איך שלאָף נישט, דערמאָנט זיך אָן זיי,
פון יאָסלען איז לאַנג שוין קיין בריוול געווען,
און שיינדל — גאָט ווייסט וואָס מיט איר איז
געשען,
פון אַלע פיר קינדער געבליבן מיר צוויי,
ביס : געהאַט אַמאָל נחת פון זיי.

— חיימל, זאָג מיר, דו שלאָפסט?
— איך שלאָף נישט, אויך איך פון זיי טראַכט,
הײַנט חנהלעס בעט אויפן בוידעם געזען,
אַמאָל איז דאָס בעטל אונדז נוצלעך געווען,
אויך יאַנקעלעס וויגל, מיר האָט זיך געדראַכט,
ביס: איך זע אים, איך הער ווי ער לאַכט.

— חיהלע, זאָג מיר, דו שלאָפסט?
— געדרימלט, געחלומט פון זיי,
אין שטוב אַלע קינדער, איך בעט זיך בײַ זיי:
אוי, קינדערלעך, שרײַט נישט, דער קאָפ טוט מיר וויי!
נאָר באַלד איז דער זיסינקער חלום פאַרבײַ —
ביס: אוי, ב'בענקט זיך נאָך יענעם געשריי.

— חיימל, טוסט זיך שוין אָן?
— יאָ, ס'טאָגט שוין, עס קרייט שוין דער האָן,
געלויבט דער אין הימל, געפּאַטערט אַ נאַכט,
געדרייט זיך פון ווייטיק, קיין אויג נישט פאַרמאַכט,
נאָר באַלד, מײַן ליב חיהלע, ברענגט אונדז דער סוף
ביס: דעם שטילן, דעם אייביקן שלאָף.

מײַן היים!

אַ מתנה מײַן טײַערן, ליבן יוגנט-חבֿר יאָסעלע ווײַנבערג

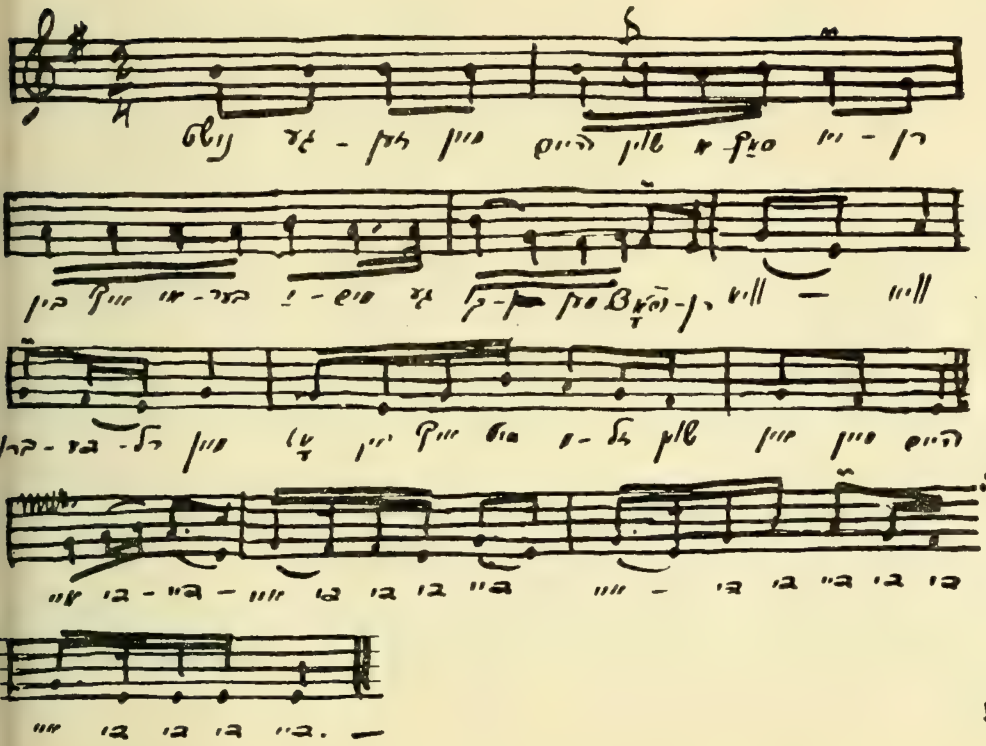

נישט געזען מײַן היים שוין אַ סך יאָרן,
בין איך איבער ימען געקומען צופאָרן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל מײַן!
אָט בין איך מיט מזל שוין אין מײַן היים.

טײַערע היים, אָך שוועסטערלעך און ברידער,
ליבינקע חברים, איך וועל אײַך באַלד זען ווידער.
וויאָ, וויאָ, ברודערל מײַן!
תיכף פון דער באַן אין מײַן שטאָט אַרײַן.

אָט זע איך שוין ביימער פון די פלאַנטן
שמייכלען צו מיר ליב, ווי צו זייערס אַ באַקאַנטן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, פאָר!
זע איך זיי אין חלום צי אויפן וואָר?

ס'פליִען גאַסן, ווי פון ווינט געטראָגן —
אָט איז שוין דער רינג-פלאַץ, כ'הער דעם זייגער שלאָגן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, פאָר!
יעדע מינוט איז מיר אַ יאָר.

אין ייִדישן קוזמאַרק שוין אַרײַנגעפאָרן —
עפּעס אויפן האַרצן איז אומעטיק געוואָרן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, וויאָ!
אַך, ווי גוט געפילט כ'האָב אַמאָל זיך דאָ!

אָט באַגריסן מיך אַלט-באַקאַנטע בלאָטעס,
אָרעמע, רחמנותדיקע, ייִדישע קאַפּאָטעס.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, וויאָ!
דאָס איז דער ערשטער ברוך־הבאָ.

גרויע גאַסן, גרויע, קרומע וועגן,
גרוי און מרה־שחורהדיק איז אַלץ וואָס איך באַגעגן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, וויאָ!
גרוי קומט אויס דאָס ייִדישע לעבן דאָ.

ייִדישע קראָמען, אָנגעפילט מיט זאָרגן,
ייִדעלעך פאַרדאַגהטע, אָן היינט און אָן א מאָרגן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, וויאָ!
אָרעמקייט און נויט וואַקסט פון שעה צו שעה.

נישט מער געטראָפן מלכהלען מײַן שוועסטער,
רבקה שטאַרק פאַראָרעמט, און קראַנק איז נעבעך אסתר.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, וויאָ!
אויך אַ סך חברים שוין מער נישטאָ.

טײַערע היים, אוי ווי צו די יאָרן —
פון אַלע מײַנע טײַערע אַ תל איז דאָ געוואָרן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל מײַן!
תיכף צו דער באַן, כ'קען דאָ מער נישט זײַן.

טײַערע היים, מיך האָט צו דיר געצויגן!
איצט פון דיר אַנטלויף איך ווי אַ פײַל פון בויגן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל מײַן!
צוריק אין דעם לאַנד וווּ די לופט איז ריין!

געטאָ־לידער

די סעריע לידער איז צום ערשטן מאָל אַרויסגעגעבן געוואָרן אין 1946 דורך דער צענטראַלער יִדישער היסטאָרישער קאָמיסיע באַם צ. ק. פון פּוילישע יִדן, אָפּט.: קראָקע.

אונדזער שטעטל ברענט

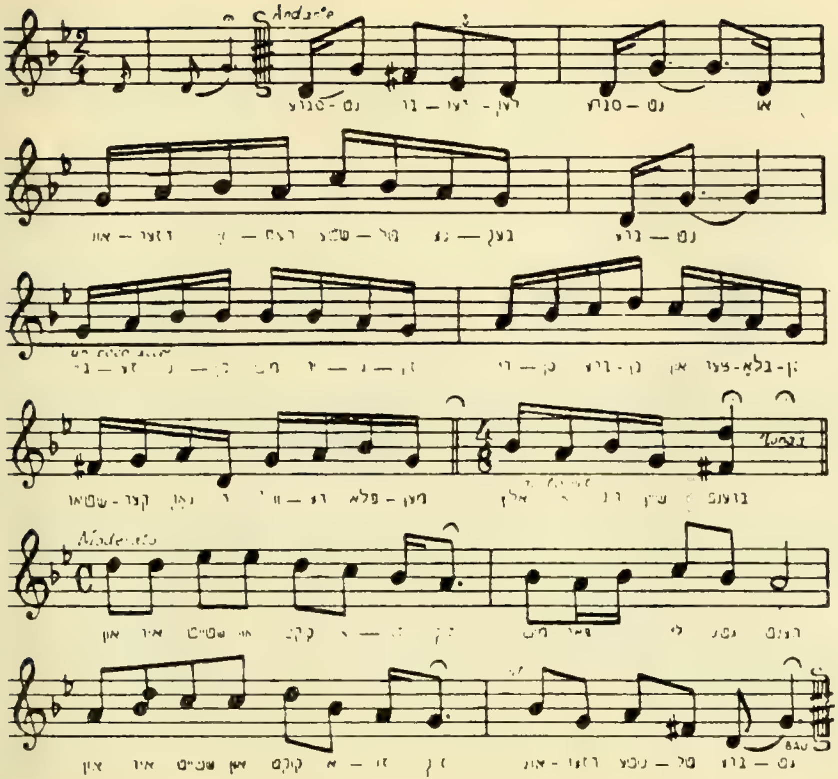

ס'ברענט! ברידערלעך, ס'ברענט!
אוי, אונדזער אָרעם שטעטל נעבעך ברענט!
בייזע ווינטן מיט ירגזון
רייַסן, ברעכן און צעבלאָזן
שטאַרקער נאָך די פלאַמען,
אַלץ אַרום שוין ברענט.

און איר שטייט און קוקט אַזוי זיך —
מיט פאַרלייגטע הענט
און איר שטייט און קוקט אַזוי זיך
אונדזער שטעטל ברענט...

ס'ברענט! ברידערלעך, ס'ברענט!
אוי, אונדזער אָרעם שטעטל נעבעך ברענט!
ס'האָבן שוין די פייַער־צונגען
דאָס גאַנצע שטעטל אייַנגעשלונגען —
און די בייזע ווינטן הווישען
אונדזער שטעטל ברענט!

און איר שטייט און קוקט אַזוי זיך
מיט פאַרלייגטע הענט
און איר שטייט און קוקט אַזוי זיך
אונדזער שטעטל ברענט...

ס'ברענט! ברידערלעך, ס'ברענט!
אוי, עס קען חלילה קומען דער מאָמענט:
אונדזער שטאָט מיט אונדז צוזאַמען
זאָל אויף אַש אַוועק אין פלאַמען,
בלײַבן זאָל — ווי נאָך אַ שלאַכט,
נאָר פּוסטע, שוואַרצע ווענט!

און איר שטייט און קוקט אַזוי זיך —
מיט פאַרלייגטע הענט
און איר שטייט און קוקט אַזוי זיך —
אונדזער שטעטל ברענט...

ס'ברענט! ברידערלעך, ס'ברענט!
די הילף איז נאָר אין אײַך אַליין געווענדט.
און אויב דאָס שטעטל איז אײַך טײַער,
נעמט די כּלים, לעשט דאָס פײַער,
לעשט מיט אײַער אייגן בלוט,
באַווײַזט, אַז איר דאָס קענט.

שטייט ניט, ברידער, אָט אַזוי זיך
מיט פאַרלייגטע הענט.
שטייט ניט, ברידער, לעשט דאָס פײַער —
אונדזער שטעטל ברענט!

קראָקע, 1938

ערב יום־כּיפּור

ערב יום-כיפּור, שוין טריבלעך אין גאַס,
די זון רויט פון בושה, צי אפשר פון כעס
אַראָפּ ערגעץ נידערט —
דעם מערב־זײַט הימל צעברענט.
ס'איז ערב יום־כּיפּור, נאָך מנחה פאַרנאַכט,
און דאָ שטייען שולן, ווי תּפיסות פאַרמאַכט,
אויף זייערע טויערן
די שלעסער ווי קייטן אויף הענט.

***

ערב יום־כּיפּור, שוין מערבדיק נאַכט,
די ייִדישע געסלעך פון שונא באַוואַכט,
ווי קינדער פאַרשעמטע
פאַרחידושטע שטייען אַצינד,
— געוווינט איצט פון שולן צו הערן געזאַנג —
דערהערן פון זעלנערישע שטיוול דעם גאַנג,
דאָס קנאַל פון ביקסן,
דאָס סקאַמלען פון חיימלאָזע הינט.

***

א מתּנה מײַן ליבן פרײַנד
משה לייב שטערנפעלד
און זײַן ליב ווײַבל שרהלע.

ערב יום־כּיפּור — ווי לאַנג נאָך, ווי לאַנג? —
אין ייִדישע גאַסן אַ טומל, אַ דראַנג
פון אַלע זײַטן ראָגן,
דער עולם צום דאַוונען שפּאַנט,
די בענק און די שטענדערס אין שולן באַזעצט —
הײַנט שטייען זיי ליידיק, פאַרשעמט און פאַרלעצט
זינט הונדערטער יאָרן
דאָס ערשטע מאָל הײַנט אַזאַ שאַנד.

***

ערב יום־כּיפּור! אַ מנין די צאָל
פאַרשפּאַרט אין אַ שטוב ווי אין שפּאַניע אַמאָל,
געהילט אין טליתים —
אין דרויסן שטייט איינער און היט,
ביים שײַן פון אַ יאָרצײַט, וואָס ברענט אויף
דער שאַנק,
דערהערט זיך אַ קול, אַזאַ טרויעריק געזאַנג,
דערהערט זיך דאָס ליד,
דאָס אַלטע מאָראַלישע ליד,
אוי, אוי־אוי, אוי־אוי, וויי! אוי, וויי
כּל־נדרי!

קראָקע, 25 נאָוועמבער 1939

שיפּרעלעס פּאָרטרעט

אויף דער וואַנט לינקס פון מײַן בעט
הענגט מײַן טאָכטער שיפּרעלעס פּאָרטרעט.
אָפט מאָל אין דער מיט דער נאַכט,
ווען איך בענק נאָך איר און טראַכט,
זע איך, ווי זי קוקט אויף מיר,
הער איך, ווי זי רעדט...
טאַטעשי! כ'ווייס, ס'איז דיר באַנג,
ס'וועט דער קריג שוין נישט געדויערן לאַנג,
קומען וועל איך באַלד צו דיר,
ס'קלאַפּט דער פרילינג שוין אין טיר,
שמייכלט ליב צו מיר און רעדט
שיפּרעלעס פּאָרטרעט...

קראָקע, 2 דעצעמבער 1939

ס'טוט וויי...

ס'טוט וויי!
ס'טוט שרעקלעך וויי!
נישט אַזוי דער האַס,
וואָס אין שונא ברענט.
אפילו נישט די קלעפּ
פון ווילדן שונאס הענט,
נישט דער מגן־דוד
אויף דער האַנט.
אַ שאַנד!
אויף דורות לאַנג,
אַ שאַנד!
וועט דאָס זײַן פאַר זיי.

— — —

ס'טוט וויי!
ס'טוט שרעקלעך וויי!
ווען נישט דער פרעמדער שונא,
נאָר זיי!
פּוילנס זין און טעכטער,
וועמעס לאַנד אַמאָל
וועט שעמען זיך מיט זיי.
לאַכן, קײַכן פון געלעכטער,
זעענדיק אין גאַס,
ווי אונדזער ביידנס שונא
טרײַבט מיט ייִדן שפּאַס.
שלאָגט און פּײַניקט אַלטע לײַט,
פּלינדערט אומגעשטערט,
שנײַדט אַזוי ווי ברויט מען שנײַדט
ייִדן אָפּ די בערד...
און זיי!
וואָס זײַנען איצט ווי מיר
געבליבן אָן אַ לאַנד,
וואָס פילן איצט ווי מיר
דעם ווילדן שונאס האַנט,
לאַכן, פרייען זיך און לאַכן
אין אַזאַ מאָמענט,
ווען פּוילנס שטאָלץ און כבוד
ווערט אַזוי געשענדט,
ווען פּוילנס ווײַסער אָדלער
וואַלגערט זיך אויף דער ערד,
צווישן בערד,
שוואַרצע, גרויע האָר
פון ייִדנס בערד —
איז דאָס נישט אַ שאַנד
אַן אייביקער פאַר זיי?
איז דאָס נישט אַליין
אין פּנים זיך אַ שפּײַ?
ס'טוט וויי!
שרעקלעך טוט עס וויי!!!

קראָקע, פעברואַר 1940

מינוטן פון בטחון

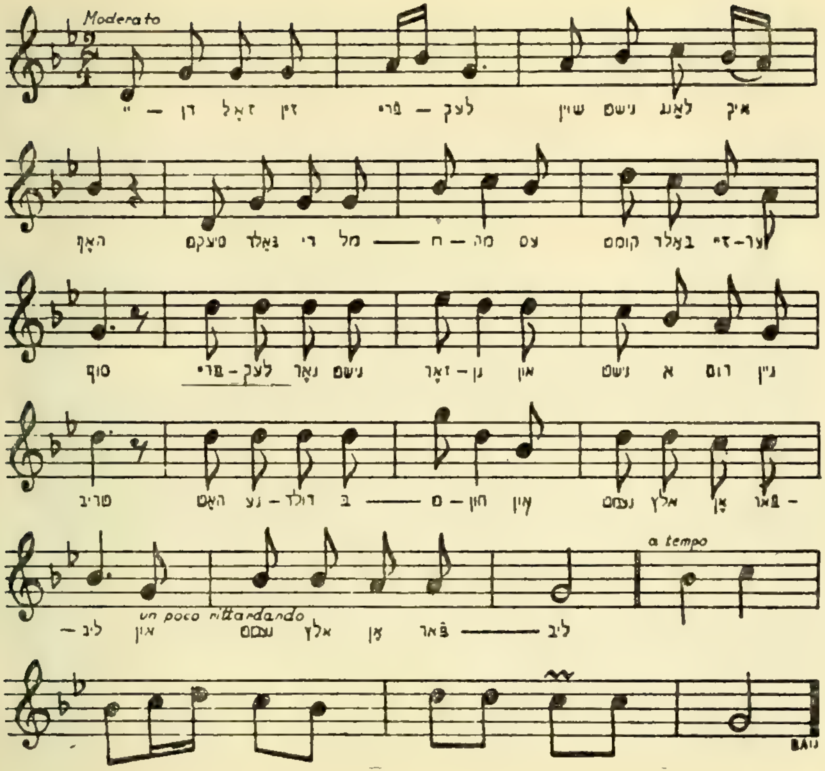

ייִדן! זאָל זײַן פריילעך!
שוין נישט לאַנג, איך האָף
ס'עקט באַלד די מלחמה,
עס קומט באַלד זייער סוף,
פריילעך! נאָר נישט זאָרגן
און נישט אַרומגיין טריב.
האָט געדולד, בטחון —
און נעמט אַלץ אָן פאַר ליב....
נאָר געדולד, בטחון,
נישט לאָזט אַרויס פון האַנט,
אונדזער אַלט כלי־זין,
וואָס האַלט אונדז גאָר באַנאַנד.
הוליעט, טאַנצט תלינים!
שוין נישט לאַנג, איך האָף, —
געווען אַמאָל אַ המן
עס וואַרט אויף אים זײַן סוף.
הוליעט! טאַנצט תלינים,
ליידן קען אַ ייִד,
ס'וועט די שווערסטע אַרבעט
אונדז קיין מאָל מאַכן מיד.
קערן? זאָל זײַן קערן!
כל זמן איר וועט זײַן,
איז אומזיסט דאָס קערן,
ס'וועט דאָ נישט ווערן ריין...
וואַשן? זאָל זײַן וואַשן!

קינס (קאַיענס) רויטער פלעק
הבלס בלוט פון האַרצן
דאָס וואַשט זיך נישט אַוועק...
טרײַבט אונדז פון די דירות!
שנײַדט אָפּ די בערד!
ייִדן! זאָל זײַן פריילעך!...
מיר האָבן זיי אין דרערד...

קראָקע, 2 אָקטאָבער 1940

בלײַב געזונט מיר, קראָקע!

בלײַב געזונט מיר, קראָקע!
בלײַב-זשע מיר געזונט.
ס'וואַרט די פור געשפּאַנט שוין פאַר מײַן הויז,
ס'טרײַבט דער ווילדער שונא,
ווי מ'טרײַבט אַ הונט,
מיט אכזריות מיך פון דיר אַרויס.

בלײַב געזונט מיר, קראָקע!
איך זע זיך אפשר הײַנט
ס'לעצט מאָל מיט אַלץ וואָס ליב איז מיר,
אויף מײַן מאַמעס קבר
ס'האַרץ זיך אויסגעוויינט,
שווער געווען דאָס שיידן זיך מיט איר.
אויסגעוויינט די אויגן
ביז דער לעצטער טרער,
באַנעצט מיט זיי דעם טאַטנס קאַלטן שטיין...
כ'האָב דעם זיידנס קבר
נישט געפונען מער,
עס מוז שוין זאַמד פון זײַן מצבה זײַן...

בלײַב געזונט מיר, קראָקע!
הייליק איז דײַן ערד,
טאַטע־מאַמע רוען דאָך אין איר.
לעבן זיי צו ליגן
איז מיר נישט באַשערט,
ס'וואַרט אַ קבר ערגעץ ווײַט אויף מיר...

בלײַב געזונט מיר, קראָקע!
בלײַב־זשע מיר געזונט,
ס'וואַרט די פור געשפּאַנט שוין פאַר מײַן הויז,
ס'טרײַבט דער ווילדער שונא,
ווי מען טרײַבט אַ הונט,
מיט אכזריות פון דיר אַרויס...

קראָקע' 24 אָקטאָבער 1940

איך האָב שוין לאַנג ...

איך האָב שוין לאַנג, שוין זייער לאַנג,
נישט געהערט קיין פידל־קלאַנג,
נישט געזונגען, ווי איך פלעג אָפט,
קענטיק, אַז מײַן מוזע שלאָפט.

כ׳האָב דערפאַר זיך אָנגעהערט
דאָס געזאַנג פון ביקס און שווערד,
פון באָמבאָווצעס דאָס געברום,
זום־זום זום, בום־בום־בום.

כ׳האָב געהערט און איך הער נאָך הײַנט
ווי אַלץ יאָמערט, קלאָגט און וויינט,
צי פון הונגער, נויט און פּײַן —
איין יללה, איין געוויין...

ס׳וויינט אַ מאַמע, וויינט זי בלינד,
נאָך אַ זון, איר איינציק קינד,
טראָגט אַרום בײַ זיך אין טאַש,
פון זײַן גוף אַ ביסל אַש.

ס׳וויינט אַ פרוי, אַ יונגע פרוי,
פון פיל צרות אַלט און גרוי,
צוגענומען איז דער מאַן —
און קיין שפּור פון אים פאַראַן.

ס׳וויינען פעלדער, ס׳וויינט דער וואַלד,
נאָך יעטווערן מענטש, וואָס פאַלט,
איין געוויין אויף גאָר דער וועלט,
נאָר דער טײַוול לאַכט און קוועלט.
איך האָב שויך לאַנג, שוין זייער לאַנג
נישט געהערט קיין פידל־קלאַנג,
נישט געזונגען, ווי איך פלעג אָפט,
קענטיק, אַז מײַן מוזע שלאָפט.

שלאָף מײַן ליבע! רו זיך אויס,
ווי דאָס קינד אין מאַמעס שויס,
וואָס נישט פילט און וואָס נישט הערט,
דאָס געזאַנג פון ביקס און שווערד.

ווען ס׳וועט ענדלעך ווערן שטום
פון באָמבאָווצעס דאָס געברום,
פון געפּלאָגטע — דאָס געוויין,
פרידן אויף דער וועלט ס׳וועט זײַן.

דאַן דערוואַכט! און מיט גרויס פרייד,
ווי דער פויגל פרילינגס־צײַט,
ווען דאָס ערשטע בלימל בליט —
זינג מײַן ליד! מײַן פרילינגס־ליד!

לאַגיעווניקי, יאַנואַר 1941

געהאַט האָב איך אַ היים...

געהאַט האָב איך אַ היים, אַ וואַרעם שטיקל רוים,
אַ ביסל ווירטשאַפט, ווי ביַי אָרעמע לײַט,
צונויפגעבונדן פעסט די וואָרצלען צו אַ בוים
האָב איך זיך מיט מײַן ביסל אָרעמקייט.

געהאַט האָב איך אַ היים, אַ שטיבל און אַ קיך —
און שטיל געלעבט אַזוי זיך יאָרן לאַנג,
געהאַט פיל גוטע פרײַנד, חברים אַרום זיך,
אַ שטיבל פול מיט לידער און געזאַנג.

געקומען זײַנען זיי מיט שנאה, האַס און טויט,
מײַן אָרעם שטיקל היים וואָס איך פאַרמאָג,
וואָס איך מיט שווערע מי האָב יאָרן לאַנג געבויט,
פאַרניכטעט האָבן זיי דאָס אין איין טאָג.

געקומען זײַנען זיי, ווי קומען וואָלט אַ פעסט,
אַרויסגעיאָגט פון שטאָט מיט ווײַב און קינד,
געבליבן געבליבן אָן אַ היים, ווי פייגל אָן אַ נעסט
נישט ווויסנדיק פאַר וואָס, פאַר וועלכע זינד?
:עהאַט האָב איך אַ היים, איצט האָב איך זי ניט
מער,
אַ שפּיל געווען פאַר זיי מײַן אונטערגאַנג —
איך זוך איצט אַ נײַע היים, נאָר שווער — אוי זייער
שווער
און כ'ווייס נישט ווו — און כ'ווייס נישט אויף ווי
לאַנג.

לאַגיעווניקי, מאַי 1941

אַ זוניקער שטראַל

אַ זוניקער שטראַל איז אַרויף אויף מײַן בעט,
פון ליבינקען פרילינג דער ערשטער שטאַפּעט,
און צערטלעך גענומען מיך וועקן,
שטיי אויף, מענטש, עס טאָגט שוין, דער האָן האָט געקרייט !
דער פרילינג, דער מלך פון ליבע און פרייד,
ער קומט אָן פון אַלע פיר עקן...

שטיי אויף – מענטש ! עס טאָגט שוין, דער שטראַל צו מיר רעדט –
און וואַרעם – מיט ליבע מיך צערטלט און גלעט,
אַרויס גיי, פאַרשפרייט די ידיעה,
ס'וועט באַלד און גיך קומען אויף וואַלד און פעלד,
אויף אַלע מין פייגל, אויף מענטש און אויף וועלט,
די לאַנג שוין דערוואַרטע ישועה.

שטיי אויף – מענטש, עס טאָגט שוין, דער שטראַל צו מיר רעדט,
און וואַרעם — מיט ליבע מיך צערטלט און גלעט,
דער פרילינג, דער אָנזאָג פון פרידן,
באַלד וועט פון זײַן בליק זיך צעבליִען דאָס פעלד
און ליכטיק און פרײַ וועט באַלד ווערן די וועלט –
פאַר אַלע ! און אויך פאַר אײַך, ייִדן.

לאַגיעווניקי, מאַי 1941

מײַן חלום...

כ׳האָב געהאַט אַ זיסן חלום,
כ׳פֿיל נאָך איצט, ווי ס׳האַרץ מיר קוועלט,
ס׳איז שוין פֿרידן! ס׳איז שוין שלום!
שלום אויף דער גאַנצער וועלט.

אַ געזאַנג אין אַלע גאַסן,
ס׳טאַנצן קינדער, אַלטע לײַט,
און אין רייען ציען מאַסן —
און זיי זינגען פֿול מיט פֿרייד.

ס׳איז שוין שלום, ס׳איז שוין פֿרידן,
נעכטן שונאים, הײַנט שוין פֿרײַנד,
מער פֿון אַלע זינגען ייִדן,
זייער גרעסטער יום־טוב הײַנט.

עפּעס ווי משיחס צײַטן,
מענטש צו מענטש איז גוט און מילד,
פּלוצלונג הער איך קלינגען קייטן —
און איך דערזע אָט אַזאַ בילד.

אין אַ שטייג געשמידט אין אײַזן
ליגט אַ נאַקעט מאַנס געשטאַלט
ענלעך צו אַ ווילדן, בייזן,
הונגעריק ווי אַ וואָלף אין וואַלד...

מענער, פֿרויען, קינדער קליינע,
ווער נאָר עס גייט פֿאַר אונדז פֿאַרבײַ,
ווי עפּעס אַ נבלה
גיט אין שטײַג אַרײַן אַ שפּײַ.

און מיט לוסט און פֿאַרגעניגן
אויף זײַן פּרצוף שפּײַען זיי,
און אַ מחנה בייזע פֿליגן
רויען זיך אין דעם געשפּײַ.

שפּײַען, שפּײַען! הער איך שרײַען...
ער האָט אונדזער וועלט פֿאַרסאַמט,
אייביק ווי דער נאָמען קין
זאָל זײַן נאָמען זײַן פֿאַרסמט...

שפּײַען, שפּײַען! הילכט אין גאַסן
ס׳ווידער קול פֿון דעם געשריי —
און פֿאַרבײַ אים ציִען מאַסן,
יעדער גיט אויף אים אַ שפּײַ.

איך האָב דאָס בילד געזען אין חלום
נאָר איך האָף אינגיכן גאָר,
אַז מײַן שיינער זיסער חלום
וועט בקרוב ווערן וואָר.

לאַגיעווניקי, מאַי 1941

גלאָקן קלאַנג

קלינגען די גלאָקן
ג־ל־י־נ־ג־ל־אַ־נ־ג-
ג־ל־י־נ־ג־ל־אַ־נ־ג-
ווי ס'וואָלט ווער זיך פרעגן,
ווי לאַנג נאָך, ווי לאַנג ?
ווי לאַנג נאָך, ווי לאַנג ?
וועט מענטש זײַן אַ חיה,
וועט מענטש זײַן אַ שאַנד,
וועט מענטש זײַן אַ הפקר
בײַם טײַוול אין האַנט.
ווי לאַנג נאָך ?
ווי לאַנג זײַן ממשלה ?

קלינגען די גלאָקן
ג־ל-י־ן ג־ל־אַ־נ־ג
ג־ל-י־ן ג־ל־אַ־נ־ג
ווי ס'וואָלט ווער געענטפערט,
נישט לאַנג שוין, נישט לאַנג!
נישט לאַנג שוין, נישט לאַנג!
וועט הוליען דער טײַוול,
וואָס אים נאָר אַ דאַנק
די וועלט שטייט אין פלאַמען.
גלין—גלאַנג—גלין—גלאַנג
נישט לאַנג שוין !
עס קומט זײַן מפּלה !

לאַגיעווניקי, אָקטאָבער 1941

אַ טאָג פון נקמה!

און איך זאָג אײַך ברידער, געדענקט, וואָס איך זאָג!
די איינציקע טרייסט און נחמה.
ס'וועט קומען, איר הערט ? ס'וועט קומען אַ טאָג,
וואָס וועט פאַר אונדז נעמען נקמה !
נקמה פאַר אונדזערע לײַדן און פּײַן,
פאַר בלוט, וואָס די שונאים פאַרגיסן,
נקמה פאַר די, וואָס פון זייער געביין
וועט קיין מאָל קיין מענטש זיך דערוויסן,
נקמה פאַר מעשים אין סדום נישט געהערט,
פאַר מאַמעס, יתומים, אלמנות,
נקמה וועט שרײַען אַרויס פון דער ערד,
דאָס בלוט פון מיליאָנען קרבנות.

דער מענטש וועט דערוואַכן, קיין ספק נישט מער,
דערזען דעם גרויל פון מלחמה.
ווי אונדזערס אַ נביא אַ הילך טאָן וועט ער:
נקמה ! כ'וועל נעמען נקמה !

ס'וועט קומען דער טאָג, יאָ, איך האָף און גלייב.
איך זע, ברידער, זײַן אָנקום פון ווײַטן
און ברענגען וועט ער אונדז ווי נחס אַ טויב
אַ בשורה פון פרידלעכע צײַטן.

לאַגיעווניקי, 5 יאַנואַר 1942

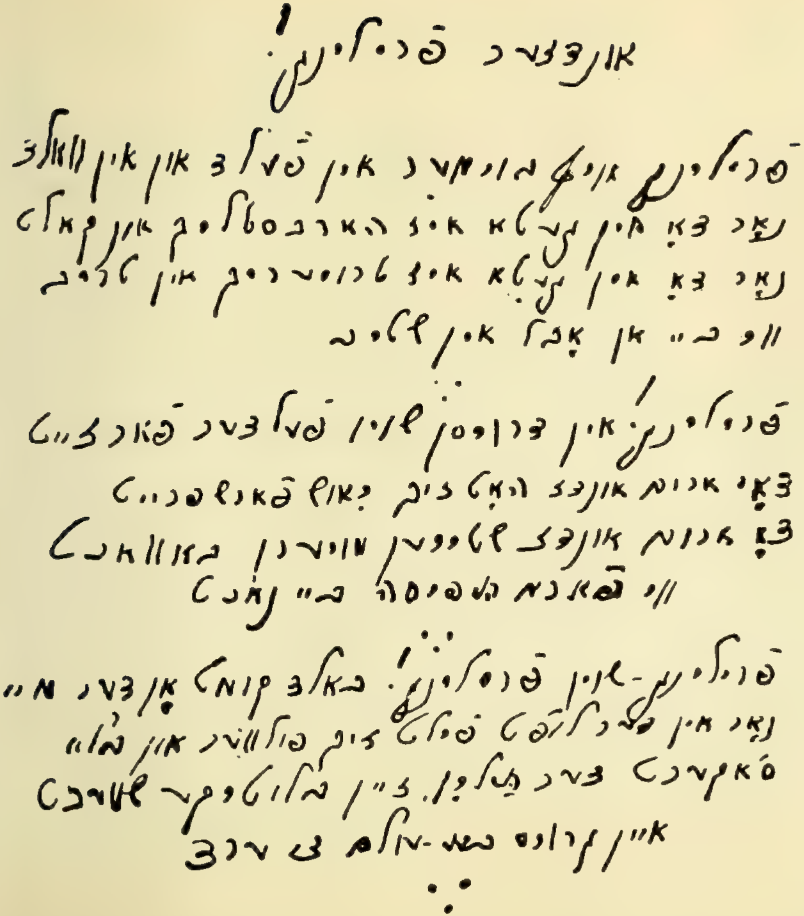

אונדזער פרילינג!

פרילינג אויף ביימער אין פעלד און אין וואלד
נאָר דאָ אין געטא איז הארבסטליך און קאלט
נאָר דאָ אין געטא איז טרויעריק און טריב
ווי ביי אן אבל אין שטוב

פרילינג! אין דרויסן שוין פעלדער פארזייט
דאָ ארום אונדז האָט זיך יאוש פארשפרייט
דאָ ארום אונדז שטייען מויערן באוואכט
ווי פאר דער תפיסה ביי נאכט

פרילינג — שוין פרילינג! באלד קומט אָן דער מאי
נאָר אין דער לופט פילט זיך פולווער און בליי
ס'אקערט דער תלין. זיין בלוטיקע שווערד
איין גרויס בית-עולם די ערד

אונדזער פרילינג!

פרילינג אויף ביימער, אין פעלד און אין וואַלד,
נאָר דאָ אין געטאָ איז האַרבסטיק און קאַלט.
נאָר דאָ אין געטאָ איז האַרבסטיק און טריב,
ווי ביי אַן אבל אין שטוב.

פרילינג! אין דרויסן שוין פעלדער פאַרזייטע,
דאָ אַרום אונדז האָט זיך יאוש פאַרשפּרייט.
דאָ אַרום אונדז שטייען מויערן באַוואַכט,
ווי פאַר דער תפיסה ביינאַכט.

פרילינג — שוין פרילינג — באַלד קומט אָן דער
מאַי
נאָר אין דער לופט פילט זיך פולווער און בליי.
ס'אַקערט דער תלין זיין בלוטיקע שווערד.
איין גרויס בית עולם — די ערד.

קראָקע־געטאָ, מאַי 1942

אין געטאָ

גלײַך ווי די טריט אויף אַ זאַמדיקן וועג
פון מחנות פאַרמאַטערטע קנעכט,
ציען אין געטאָ זיך אונדזערע טעג,
אונדזערע שלאָפלאָזע נעכט...

ציען די שעהן זיך שווערער ווי בלײַ,
מינוטן פול אימה און שרעק.
בעט מען, דער טאָג זאָל כאָטש זײַן פאַרבײַ,
די נאַכט זאָל בשלום אַוועק.

שלאָפט מען נישט גאָר, נאָר מען האָרכט און מען וואַכט,
פאַלט עפּעס שרעקלעכעס אײַן.
אויף וועמען וועט פאַלן דער גורל די נאַכט,
זייערס אַ קרבן צו זײַן...

ליגט מען אַזוי און די אימה איז גרויס
הערנדיק סקריפּען אַ טיר,
ציטערט דאָס האַרץ, ווען פון הונגער אַ מויז
גריזשעט אַ שטיקל פּאַפּיר.

שטאַרבט אָפּ איין אבר, ווען ס'טראָגט זיך אַרום
אין הויף מיט פּאַפּירלעך דער ווינט.
געזעגנט מען זיך אָן שום לשון, ווי שטום —
מיט מאַמעס, מיט ווײַב און מיט קינד.

און אַזוי ליגט מען, אין אימה און שרעק,
געיאָגט און דערנידעריקט ווי קנעכט —
און אַזוי ציען זיך אונדזערע טעג,
אונדזערע שלאָפלאָזע נעכט.

קראָקע־געטאָ, מאַי 1942

* * *

זון, זון, זאַנג,
טראָגט זיך אַ געזאַנג,
קינדערלעך, זײַט פריילעך הײַנט.
טאַנצט און קוועלט,
פרילינג אויף גאָטס וועלט,
זעט, ווי ליב די זון האָט אויפגעשײַנט,
פעלד און וואַלד שוין גרינט און בליט —
און דער פויגל זינגט מיט פרייד זײַן ליד.
זון, זון, זאַנג,
טראָגט זיך אַ געזאַנג,
ס'ערשטע פרילינג ליב־האַרציקע ליד.

קראָקע־געטאָ, פרילינג 1942

ס'איז גוט

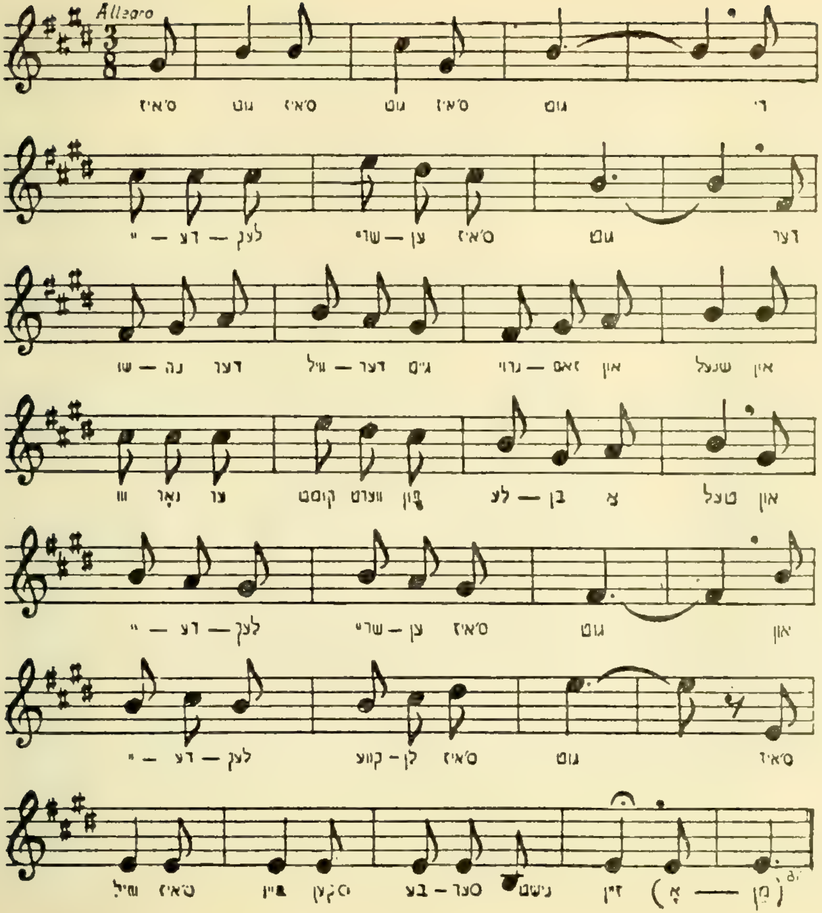

ס'איז גוט, ס'איז גוט, ס'איז גוט.
די ייִדעלעך שרייַען: ס'איז גוט,
דער שונא, דער ווילדער,
גייט גרוויזאַם און שנעל —
און ווי נאָר ער קומט, ווערט
פון לעבן אַ תל,
און ייִדעלעך שרייַען: ס'איז גוט,
און ייִדעלעך קוועלן — ס'איז גוט,
ס'איז וויל, ס'איז פייַן,
ס'קען בעסער נישט זייַן.

ס'איז גוט, ס'איז גוט, ס'איז גוט.
די ייִדעלעך שרייַען: ס'איז גוט,
דער שונא גייט פאָרויס,
מיט בלוט און מיט שאַנד —
און שלינגט אײַן טאָג־טעגלעך
אַ לאַנד נאָך אַ לאַנד,
ס'איז וויל, ס'איז פייַן,
ס'איז וויל, ס'איז פייַן,
ס'איז וויל, ס'איז פייַן,
וואָס מער ער שלינגט אײַן.

ס'איז גוט, ס'איז גוט, ס'איז גוט.
די ייִדעלעך שרייַען: ס'איז גוט,
דער שונא פרעסט לענדער
און נעמט אָן אויפהער,

דער מאָגן אַ פולער
פאַרנעמט שוין נישט מער —
און ייִדעלעך שרייַען: ס'איז גוט,
און ייִדעלעך קוועלן — ס'איז גוט,
ס'איז וווֹיל, ס'איז פייַן,
זיין מאָגן נישט ריין.

ס'איז גוט, ס'איז גוט, ס'איז גוט.
די ייִדעלעך שרייַען: ס'איז גוט,
דער שונא אייראָפּע האָט
האַלב שוין באַזעצט
און האַלט אין איין נעמען,
דער בויך אים שיִער פּלאַצט,
און ייִדעלעך שרייַען: ס'איז גוט,
און ייִדעלעך קוועלן — ס'איז גוט,
ס'קען מער נישט אַרייַן.

ס'איז גוט, ס'איז גוט, ס'איז גוט.
די ייִדעלעך שרייַען: ס'איז גוט,
דער שונא פון נעמען
איז מיד שוין און קראַנק,
זיך איבערגעפרעסן
און האָט קיין אויסגאַנג —
און ייִדעלעך שרייַען: ס'איז גוט,
און ייִדעלעך קוועלן — ס'איז גוט,
און ייִדעלעך שרייַען: ס'איז גוט,
זייַן סוף וועט באַלד זייַן.
אמן...

קראַקע־געטאָ, מאַי 1942

Huliet, tantzt talionim !
laidn ken a id,
s'vet di shverste arbet
undz keinmol majn mid.
Kern ? Zol zain kern !
kol zman ir vet zain,
iz umzist dos kern,
s'vet do nisht vern rein...
Vashn ? zol zain vashn !
Cáins roiter flek,
Hevls blut fun hartzn —
dos vasht zij nisht avek...
Traibt undz fun di dires !
shnaidt op di berd !
Idn ! Zol zain freilej ! ...
Mir hobn zei in drerd...

MINUTN FUN BITOJN

INSTANTES DE ESPERANZA...

Judíos, sea la alegría,
que ya no es para mucho
que habrá de durar la guerra.
Y vendrá el final de aquellos...
A no andar con tristeza...

Idn ! Zol zain freilej !
shoin nisth lang, ij hof
s' ekt bald di miljome,
es kumt bald zeier sof.
Freilej ! Nor nisht zorgn
un nisht arumguein trib,
un nisht arumguein trib,
hot gueduld, bitojn —
un nemt altz on far lib...
nor gueduld, bitojn,
nisht lozt arois fun hant
undzer alt klei-zaien,
vos halt undz gor banand.
Huliet, tantzt talionim!
Shoin nisht lang, ij hof —
gueven amol a homon
es vart oif im zain sof.

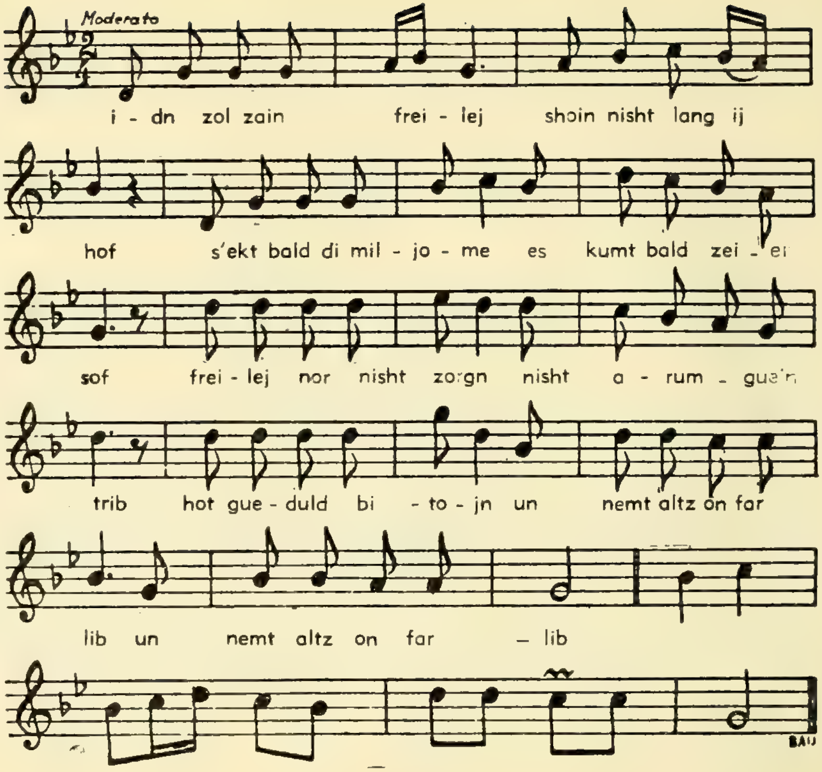

Un ir shteit un kukt azoi zij
mit farleigte hent
un ir shteit un kukt azoi zij —
undzer shtetl brent . . .

S'brent ! Briderlej, s'brent !
Oi, es ken jolile kumen der moment :
undzer shtot mit undz tzuzamen
zol oif ash avek in flamen,
blaibn zol — vi noj a shlajt,
nor puste, shvartze vent !

Un ir shteit un kukt azoi zij
mit farleigte hent
un ir shteit un kukt azoi zij —
undzer shtetl brent. . .

S'brent ! Briderlej, s'brent !
Di hilf iz nor in aij alein guevendt,
un oib dos shtetl iz aij taier,
nemt di keilim, lesht dos faier,
lesht mit aier eign blut,
bavaizt, az ir dos kent.

Shteit nit, brider ot azoi zij
mit farleigte hent.
Shteit nit, brider, lesht dos faier —
undzer shtetl brent !

Cracovia, 1940.

UNDZER SHTETL BRENT

A R D E . . .

Arde, hermanos, está ardiendo.
Ay, nuestro pobre pueblecillo arde !
. . . y os estáis así, mirando
con las manos cruzadas . . .
Y os estáis así mirando
cómo nuestro pueblo arde . . .

S'brent ! Briderlej, s'brent !
Oi, undzer orem shtetl nebej brent !
Beize vintn mit irgozn
raisn, brejn un tzeblozn
shtarker noj di vilde flamen,
altz arum shoin brent.

Un ir shteit un kukt azoi zij
mit farleigte hent.
Un ir shteit un kukt azoi zij —
undzer shtetl brent . . .

S'brent ! Briderlej, s'brent !
Oi, undzer orem shtetl nebej brent !
S'hobn shoin di faier-tzunguen
dos gantze shtetl aingueshlunguen —
un di beize vintn huzhen,
undzer shtetl brent !

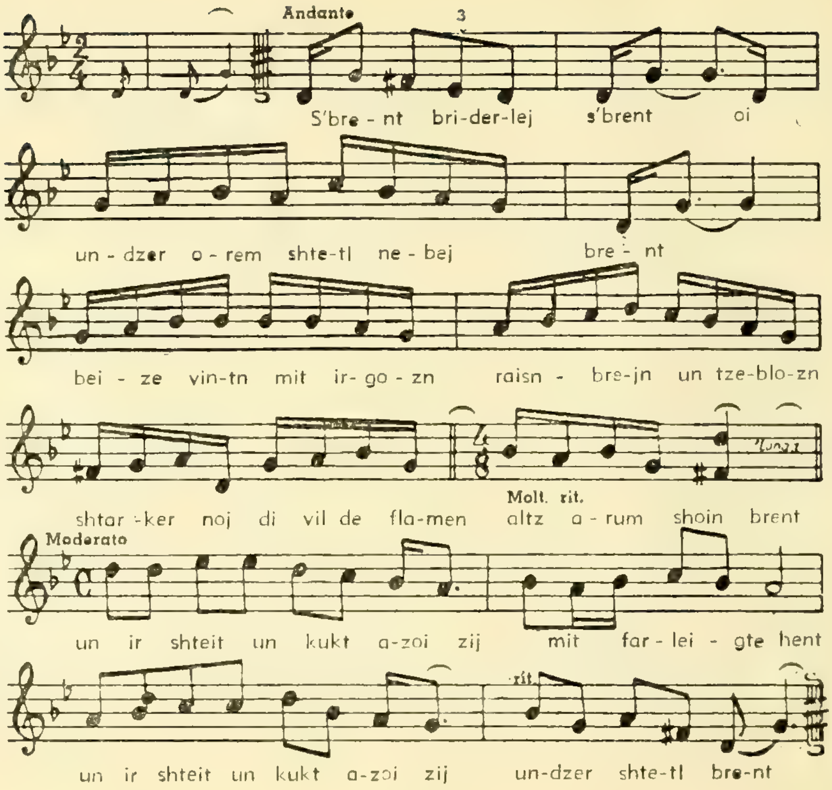

— Jaiml, zog mir, du shlofst ?
Ij shlof nisht, oij ij fun zei trajt,
haint Janeles bet oifn boidem guezen,
amol iz dos betl undz nutzlej gueven,
oij Iankeles vigl, mir hot zij guedajt,
bis : ij ze im, ij her vi er lajt.

— Jaiele, zog mir, du shlofst ?
— guedrimlt, guejolemt fun zei,
in shtub ale kinderlej, ij bet zij bai zei :
oi, kinderlej, shrait nisht, der kop tut mir vei !
nor bald iz der zisinker jolem farbai —
bis : oi, s'benk zij noj ienem gueshrei.

— Jaiml, tust zij shoin on ?
— Io, s'togt shoin, es kreit shoin der hon,
gueloibt der in himl, guepatert a najt,
guedreit zij fun veitik, kein oig nisht farmajt,
nor bald, main lib Jaiele, brengt undz der sof
bis : dem shtiln, dem eibikn shlof.

DOS ALTE PORFOLK

UNA PAREJA DE ANCIANOS

—Jaie, mujer mía, ¿duermes?
—No duermo. No me toma el sueño...
—¿Recuerdas...?

— Jaie, main vaibl, du shlofst ?
— ij shlof nisht, mij nemt nisht kein shlof,
der zeiguer in droisn shlogt tzvei in der najt,
un ij hob biz itzt noj kein oig nisht farmajt,
j'laid Iievs iesurim, s'nemt gornisht kein sof,
bis : di elter, oi, iz a gots-shtrof.

—Jaiml, zog mir, du shlofst ?
—Ij shlof nisht, s'iz, Jaie, zeier míes,
mij shtejn di zaitn, es muchet der hust,
un shver vi a tzentn ot do oif der brust,
dos veter vet, Jaiele, morgn zain míes,
bis : mij raisn di hent un di fis.

—Jaiele, zog mir, du shlofst ?
—Ij shlof nisht, dermont zij on zei,
fun Ioselen iz lang shoin kein brivl gueven,
un Sheindl — got veist vos mit ir iz gueshen,
fun ale fir kinder gueblibn mir tzvei,
bis : guehat amol najes fun zei.

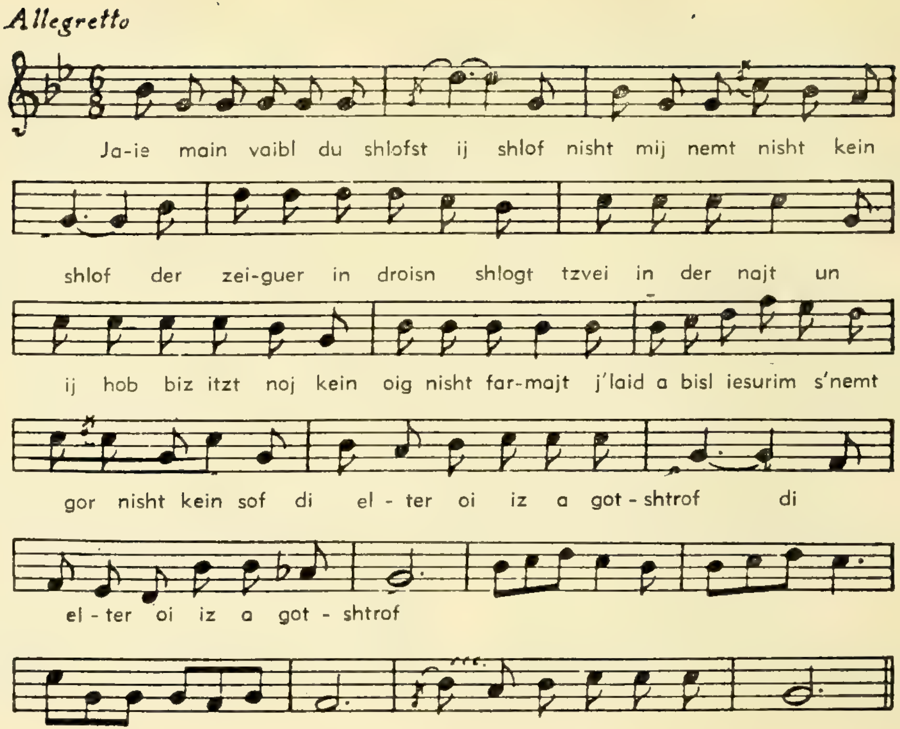

DER ZINGUER FUN NOIT

EL CANTOR DE LA MISERIA

A los ricos, los hartos magnates
no conmueve tu ánimo triste...

Oi, oremer narisher zinguer,
bist noj in dain faj nisht guenit,
bis : du krijst noj in gvirishe heifn,
tzi hot dort an opklang dain lid ?

Di raije, di zate magnatn,
zei rirt nisht dain troirik guemit,
bis : fun zei dort bakumstu kein groshn,
tzu zei dort dergreijt nisht dain lid.

Un vilst oif dain zinguen mevinim
un guelt oij fardinen derbai ?
bis : guei, zuj zei in oreme heiflej,
dort zing daine lidlej far zei.

Un zing zei dos lidl fun elnt,
dos troirike lidl fun noit,
bis : fun finstere koitike shtiblej,
vu s'huliet der malej fun toit.

Fun blase farkriplte kinder,
fun trukene bristn guenert,
bis : vos velkn noj eider zei blien,
noj eider der toit zei fartzert.

Io, zing zei di troirike lidlej,
zei zainen gueshafn far zei,

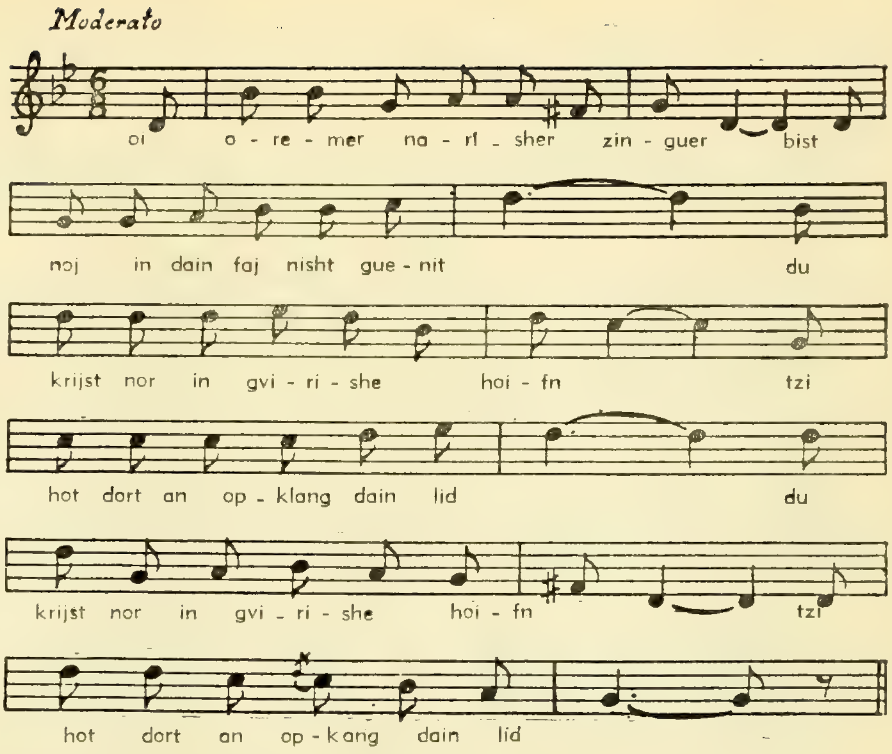

bis : dain lidele vet dort bagleitn
a hiljiker iomer-gueshrei.

DI ZUN IZ FARGANGUEN

EL SOL SE HA PUESTO

...Y extiendo mis manos. Les doy mi saludo.
— Eres joven —oigo en el bosque un arrullo.
Despierto de pronto, y solo fué un sueño.
Estoy solitario. Tan triste y tan viejo.

Di zun iz farganguen, shoin triblej guevorn,
j'lig einzam, farumert baim vald
un trajt fun main iugnt, aj, glikleje iorn,
a benkshaft noj zei mij bafalt.

Un plutzlung derze ij, es vilt zij nisht gloibn,
tzi zol dos a jolem zain bloiz,
es kumen tzu shvebn fil vaisinke toibn
un shteln arum mir zij ois.

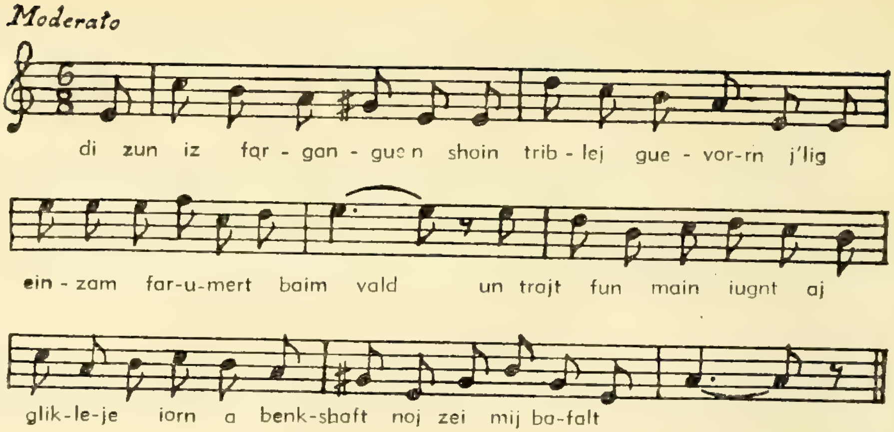

dain umet, dain benken on shir,
main iuugunt tzurik fun dos nai,
un j'her vi di taibelej vorken un brumen,
j'farnem ot di verter fun zei :

Du host far a vail undz dermont in zikorn,
derkenst undz ? kuk ain zij guenoi,
dos zainen mir daine farganguene iorn,
noj velje dir benkt zij azoi.

Mir hobn dem ruf fun dain hartzn farnumen,
dain umet, dain benken on shir,
nu, zainen mir taibelej vider guekumen
un blaibn shoin eibik mit dir.

Ij shtrek maine hent ois un guib zei op sholem,
bist iung, her ij vorken in vald —
un plutzlung dervaj ij, gueven bloiz a jolem,
j'lig einzam, farumert un alt.

un guib zei faine shpaizelej,
vi in iene raije haizelej,
oi, un kein groshn iz nishto in shtub.

Vos hobn mir tzu mitog haint ? —
arain in shtub kumt Sosl —
mir vilt zij esn, mameniu,
oi, ferfelej mit rosl !
— Guehert a jutzpe, ferfelej
mit rosl vi magnatn,
j'hob hain guekojt a knobl-zup,
s'vet oser dir nisht shatn.

refran : Kartofl-zup vil Iosele,
ferfelej mit rosl Sosele,
knobl-zupkes hobn zei nisht lib,
un Jaiele s'muzhinikl —
dos iz gor a min mfunikl,
un kein groshn iz nishto in shtub,
oi, un kein groshn iz nishto in shtub.

Vos hobn mir tzu mitog haint ? —
arain in shtub kumt Jaie —
j'vil bobelej mit kliskelej
mir shmekt dos a mejaie !
— guehert a jutzpe, bobelej
mit kliskelej ir gor shmekn,
j'hob hain guekojt a knobl-zup,
vest oser zij nisht krekn.

refran : Kartofl-zup vil Iosele,
un kein groshn iz nishto in shtub,
ferfelej mit rosl Sosele,
Jaiele shrait : mameniu, mir guib,
oi, bobelej mit kliskelej,
shline rint fun zeire piskelej,
un kein groshn iz nishto in shtub,
oi, un kein groshn iz nishto in shtub,

Vos tut zij do ? — fregt s'manele,
derzeendik mij beizlej, —
vos zitzt ir azoi broiguezlej,
aropguelozt di nezelej.
— Guehert a jutzpe, oj un vei,
parnose-gueber mainer !
Guekojt a faine knobl-zup
un esn vil nisht keiner'

refran : Kartofl-zup vil Iosele,
ferfelej mit rosl Sosele,
bobelej mit kliskelej ir gor guib,
nu, koj zei faine shpaizelej,
vi in iene raije haizelej,
az kein groshn iz nishto in shtub,
oi, knobl-zup hot oij main man nisht lib.

KARTOFL-ZUP MIT SHVOMEN

SOPA DE PAPAS Y HONGOS

— ¿Qué es lo que hay para almorzar?
pregunta a su madre, Iosele.
Una sopa de papas y hongos, mamita,
quisiera comer.

— ¿Oyeron qué tupé?
sopa de papas y hongos...
Cociné una sopa de ajos
que no te envenenará, lo sé.

Sopa de hongos quiere Iósele.
Farfelej al jugo, Sósele.
Ñoquis con porotos denles ya.
Lujosas comiditas
como en casa de magnates,
cuando en casa ni un centavo encontrarás.
Ay, sopa de ajos ni a mi esposo le agrada ya.

Vos hobn mir tzu mitog haint ? —
fregt Iosele der mamen, —
mir vilt zij esn, mameniu,
kartofl-zup mit shvomen,
— Guehert a jutzpe, s'vilt zij im
kartofl-zup mit hsvomen.
j'hob haint guekojt a knobl-zup,
vest oser zij nisht samen.

refran : Kartofl-zup vil Iosele,
un di eltzte tojter Sosele
gvirishe majolimlej hot lib,

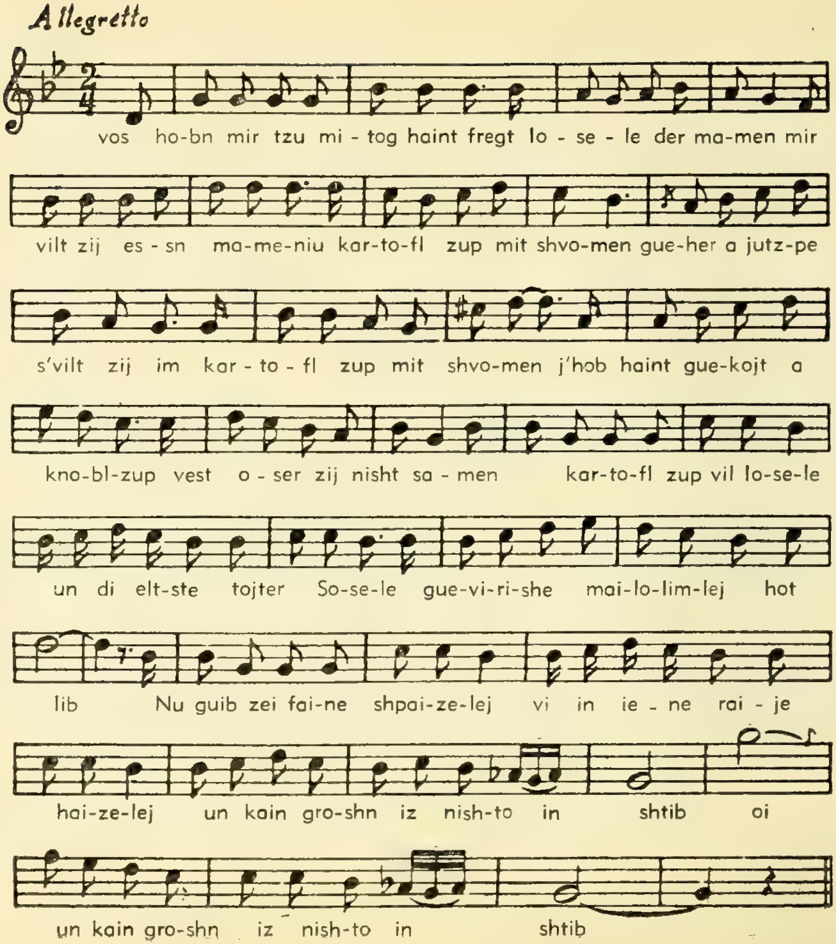

bis: main neshome iz noj iung,
vi tzrik mit iorn fil.

refran: Huliet, huliet...

Main neshome iz noj iung,
bis: un gueit fun benkshaf ois,
bis: oj, vi guern vilt zij ir
fun altn guf arois.

refran: Huliet, huliet...

Shpilt aij, libe kinderlej —
bis: farzoimt kein oignblik,
bis: vail der friling ekt zij bald,
mit im dos hejste glik.

refran: Huliet, huliet...

HULIET, HULIET, KINDERLEJ

RETOCEN, RETOCEN PEQUENOS

Retocen, retocen pequeños,
mientras vivais este rato,
que del estío al invierno
hay, lo que el salto del gato.

Shpilt aij, libe kinderlej —
bis: der friling shoin baguint !
bis: oi vi bin ij, kinderlei
mekane aij atzind.

refran : Huliet, huliet, kinderlej,
kolzman ir zent noj iung,
vail fun friling biz tzum vinter
iz o katzn-shprung.

Shpilt aij, libe kinderlej —
bis: farzoimt kein oignblik.
bis: nemt mij arain in shpil
farguint mir oij dos glig.

refran : Huliet, huliet...

Kukt nisht oif main groien kop,
bis: tzi shtert dos aij in shpil ?

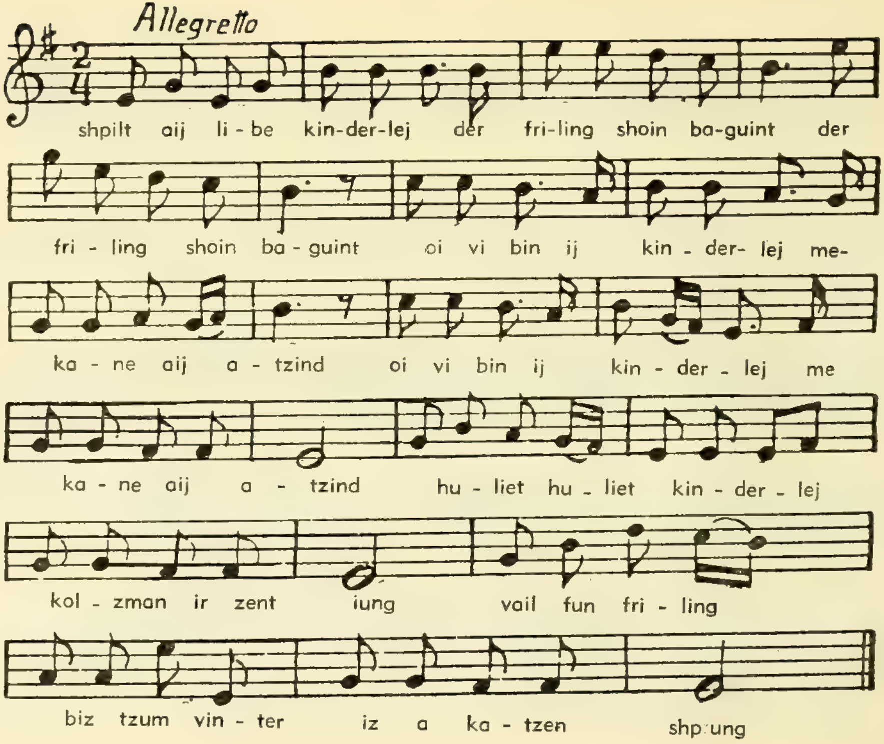

Shloimele liber, darfst zij nisht shemen,
zog mir dem emes, zai nisht farshtelt,
bis : Beilken, tzi vilstu zi nemen
bloiz nor derfar, vail es reitzt dij ir guelt?

refran : Shloimele liber...

Shloimele liber, j'ken dir d'roif shvern,
s'vet nisht kein sholem zain tzvishn aij,
bis vest mij nisht ein mol dermanen mit trern,
joch ij bin orem un Beilke iz raij.

refran : Shloimele liber, Shloimele main,
vest dan badoiern, nor shpet vet shoin zain.

SHLOIMELE LIBER

SHLOIMELE QUERIDO

. . .aunque yo soy pobre y rica es Beilke,
Shloimele querido, Shloimele mío,
entonces lo lamentarás,
pero ya tarde será. . .

Shloimele liber, j'vil endlej visn,
zog mir dem emes, vos iz mit dir ?
bis : epes a sod dajt zij plogt dain guevisn,
gueist arum umetik, broiguez oif mir.

refran : Shloimele liber, Shloimele main,
zog mir dem emes, tzi darf azoi zain ?

Shloimele liber, zog mir gantz ofn,
in vos iz dain zorg, dain umet bashteit ?
bis : hot efsher Beilke dij vider guetrofn
un mit ir nadn dem kop dir fardreit ?

refran : Shloimele liber. . .

Shloimele liber, kenst zij dermonen
vos ersht nisht lang guezogt hostu mir ?
bis : in a klein shtibl, nor mit dir tzuzamen,
vos far a vert hot dos lebn, on dir

refran : Shloimele liber. . .

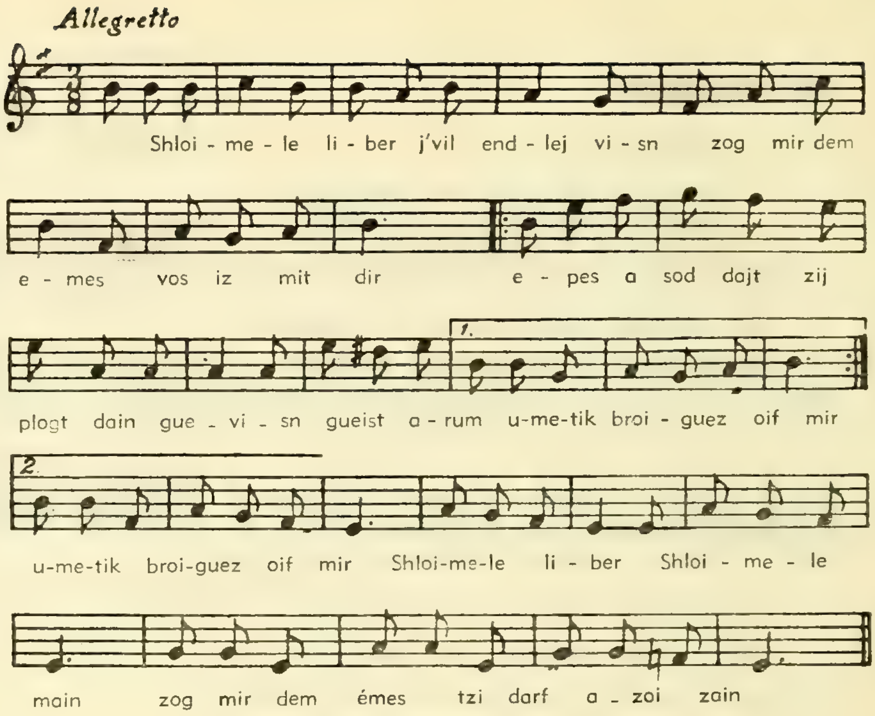

HEI, TZIGUELEJ

"HEI, CABRITAS"

Hei, cabritas, oigan el final de esta canción:
Como huérfanas vagan sus pobres ovejas hoy.
En lo más hondo del río yace el pastorcillo,
mientras, junto a la orilla, sentada la niña llora."

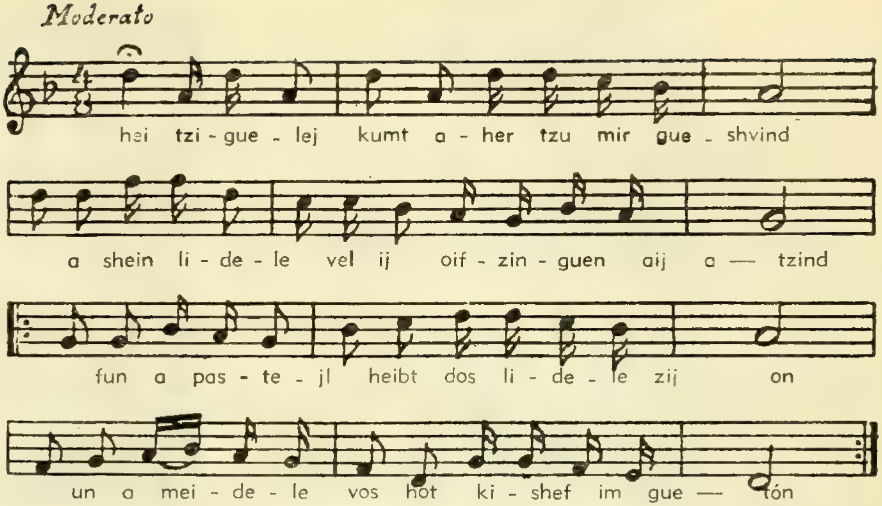

Hei, tziguelej, kumt aher tzu mir gueshvind,
a shein lidele vel ij oifzinguen aij atzind,
bis : fun a pastejl heibt dos lidele zij on
un a meidele vos hot kishef im gueton.

Hei, tziguelej, hert vos vaiter iz gueshen :
lustik, lebedik iz amol s'pastejl gueven,
bis : haint vi umetik, kukt di shefelej nisht on,
benkt nojn meidele vo shot kishef im gueton.

Hei, tziguelej, hert fun lidele dem sof :
vi iesoimimlej blondzhen itzt zaine bidne shof,
bis : tif in taijele ligt dos pastejl noj haint
un dos meidele zitzt baim vaserl un veint.

MAIN TATE A KOIHEN

MI PADRE UN COHEN

. . .A tí, mi valiente,
no te tengo miedo,
mi padre es un cohen
y un gran peleador. . .

J'hob far dir, main held, kein moire,
shlog mij nor, prubir !
bis: koim dervist zij main tate
iz dan vei tzu dir.

Vail main tate iz a koihen
s'iz mit im kein shpaz :
bis: er tzeraisn ken a mentchn,
ven er vert in kas.

Ein mol hot in hoif Avreml
mir derlangt a shtois,
bis: un main tate, roit fun tzorn,
iz tzu im arois.

Nor a mazl hot Avreml —
grod dem oignblik
bis: shtarbt avek zain kranker tate,
oi, hot er a glik !

Vail a koihen muz farlozn
s'hoiz vu s'ligt a mes —
bis: shlog mij nor; du meinst, az tomid
treft zij aza nes ?

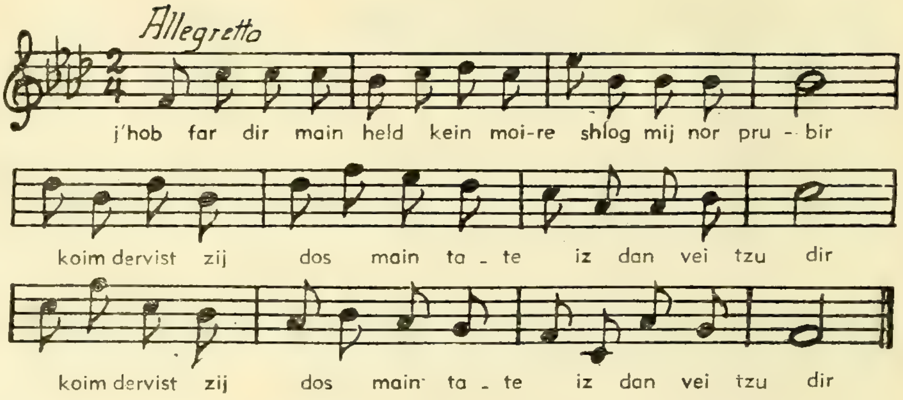

— nisht emes, tate, s'iz nor koim arois
a shtikl shoib, men ken's tzuklepn.
Ij iog zij nisht, ij kuk zij tzu nor bloiz,
vi shein di taibelej zij shvebn,
vi fri zei shpringuen zij arum in hoif,
vi shein di kerndlej zei pikn,
vi shnel zei guibn zij a loz aroif,
ven zei a fremde toib derblikn.

— Vos vet der sof zain, Motl ?, j'freg dij nor :
a groiser iung, kein aien-hore.
Ven ij bin alt guevezn draitzn ior,
guekent vi vaser di guemore,
a id muz lernen toire mit grois freid,
nisht hobn narishkeit in zinen —
az voil dem mentch, vos iz tzu got, tzu lait,
vos ken gut lernen un guelt fardinen.

— Der zeide hot amol dertzeilt fun dir,
flegst oij noj taibelej zij iogn,
bist oij fil beser nisht gueven fun mir,
dain rebe hot dij oij gueshlogn,
haint kenstu lernen un host guelt dertzu,
hob, tateniu, far mir kein moire,
ven ij vel vern grois, vel ij vi du,
fardinen guelt un lernen toire.

MOTELE (duo)

. . . al fin y al cabo, Motl, que será de ti. . ?

Vos vet der sof zain, Motl? zog-zhe mir :
bist erguer noj fun frier guevorn,
baklogt hot zij der rebe haint oif dir,
az du dergueist im zaine iorn.
S'iz nisht guenug du vilst nisht lernen gor,
dem rebn nebej tust dertzernen,
shlogstu zij arum un shpilst zij nor,
un shterst di kinderlej dos lernen?

— Nisht emes, tate, vos der rebe zogt,
a shlejter mentch, nishto zain glaijn,
farvos dertzeilt er nisht, vi er undz shlogt,
ze, tateniu, dem bloen tzeijn.
J'hob mit Avremelen zij tzevertlt bloiz,
er hot main jumeshl tzerisn,
derfar hot undz der rebe oif zain shois
noj mit a niguendl gueshmisn.

Vos vet der sof zain, Motl ?, entfer droif:
di shjeinim zogn, j'muz zei gloibn,
du iogst zij gantze teg arum in hoif,
un javerst zij mit Ianeks toibn, —
tzi iz dos shein far idn, zog alein,
mit toibn zij arum tzu iogn?
host nejtn, Motl, vider mit a shtein
dem shojns shoibn oisgueshlogn?

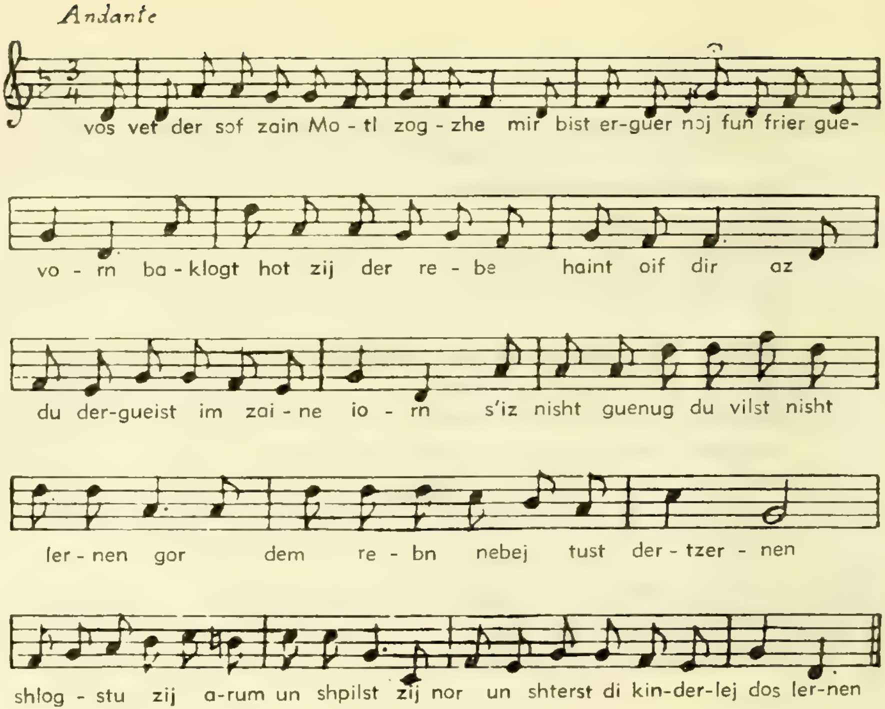

— Meidl, loz mamen tzuru !
hunguerik iz oij, klein ketzele,
un j'vein nisht azoi vi du —
Ai liu liu, ai liu liu liu,
shlof shoin, main kroineniu !

Shlof shoin, main orem klein meidele,
vail der shlof lindert di noit,
hunguerik iz oij dain lialkele
un veint nisht un mont nisht kain broit.
Lern zij, kind, fun dain lialkele,
¿veist vos zi trajt atzind ?
— Oi, vi batribt iz a mamele,
ven hunguerik iz ir kind —
Ai liu liu, ai liu liu liu,
shlof shoin, main kroineniu.

HUNGUERIK DAIN KETZELE

HAMBRIENTO TU GATITO

...también está hambriento tu gatito,
y no se me queja como tú...

Shlof shoin, main hunguerik meidele,
maj shoin di eiguelej tzu,
hunguerik iz oij dain mamele,
un veint nisht un shrait nisht vi du.
Lern zij, kind, fun dain mamele,
nem altz vi zi nemt far lib,
morgn s'vet oifshtein dain meidele,
vet zain asaj broit in shtub —
Ai liu-liu, ai liu liu liu,
shlof shoin, main kroineniu !

Shlof shoin, main narish klein meidele,
vos iz haint epes mit dir ¿
hunguerik iz oij dain ketzele
un s'hot gor kain taines tzu mir.
Her vi es miauket, es redt tzu dir :

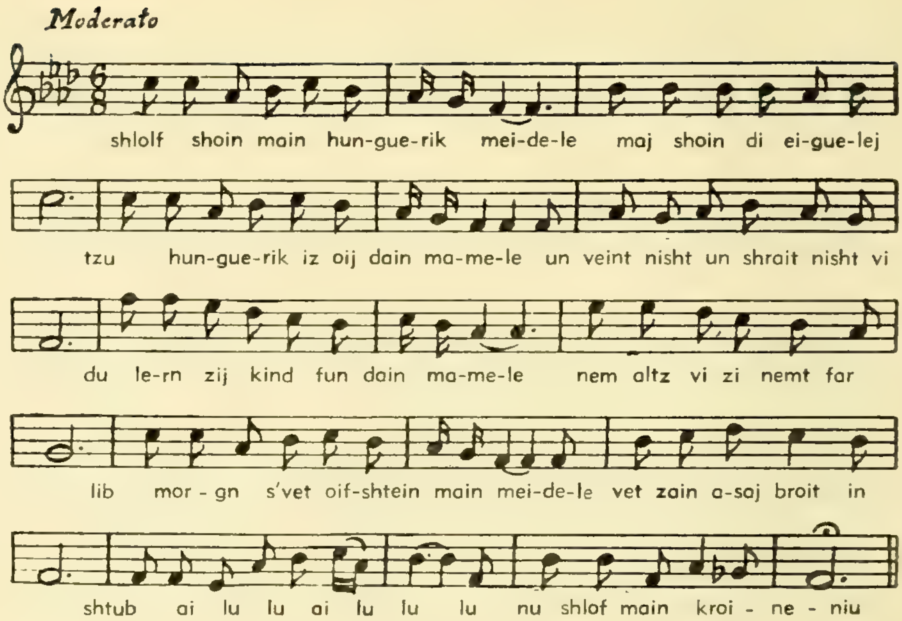

der rebe shmaist in dir arain,
bist oifgueregt un blas,
nor im lehajes shmeijlstu,
der rebe shpringt fun kas.

refren : Oi, vu nemt men tzurik di iorn...
(biz "Moishele, main fraind")
oi, noj ienem beizn rebn
benkt dos hartz noj haint.

Vos majt dain shvester Rojele ?
vi j'volt zi itzt guezen,
zi iz amol, guedenkstu noj,
mir nont tzum hartz gueven,
nor zi guelibt hot Berelen,
guehast mij on shum grunt,
gueblibn iz in hartzn lang
a nisht farheilte vund.

refren : Oi, vu nemt men tzurik di iorn...
(biz "Moishele, main fraind")
oi, noj iener sheiner Rojele
benkt dos hartz noj haint.

Vi gueit es epes Berelen,
Avremele vos majt ?
un Zalmele, un Iosele ?
zeier oft fun aij guetrajt,
guejolemt fun aij, kinderlej,
guezen zij in der mit,
guevorn alte idelej —
vi shnel dos lebn flit.

refren : Oi, vu nemt men tzurik di iorn...
(biz "Moishele, main fraind")
oi, noj iene iungue laidn
benkt dos hartz noj haint.

MOISHELE, MAIN FRAIND

MOISHELE, MI AMIGO

Ay, cómo volver esos años,
esos tiempos hermosos.
Ay, la bella y joven vida
ya está lejos de nosotros...

Vos majstu, zog, main javerl?
jderken dij noj on blik,
du bist gueven main javerl
mit iorn fil tzurik,
un oij in jeider hobn mir
guelernt lang banand,
ot shteit far mir der rebe noj,
der kanchik in zain hant.

refran: Oi, vu nemt men tzurik di iorn,
iene sheine tzait,
oi, dos iungue sheine lebn
iz fun undz shoin vait,
oi, vi nemt men tzurik di iorn,
Moishle, main fraind,
oi, noj ienem beizn rebn
benkt dos hartz noj haint.

Vos majstu, zog, main javerl?
dain shmeijele atzind
dermont mij dain akshoneskeit
noj zaiendik a kind,

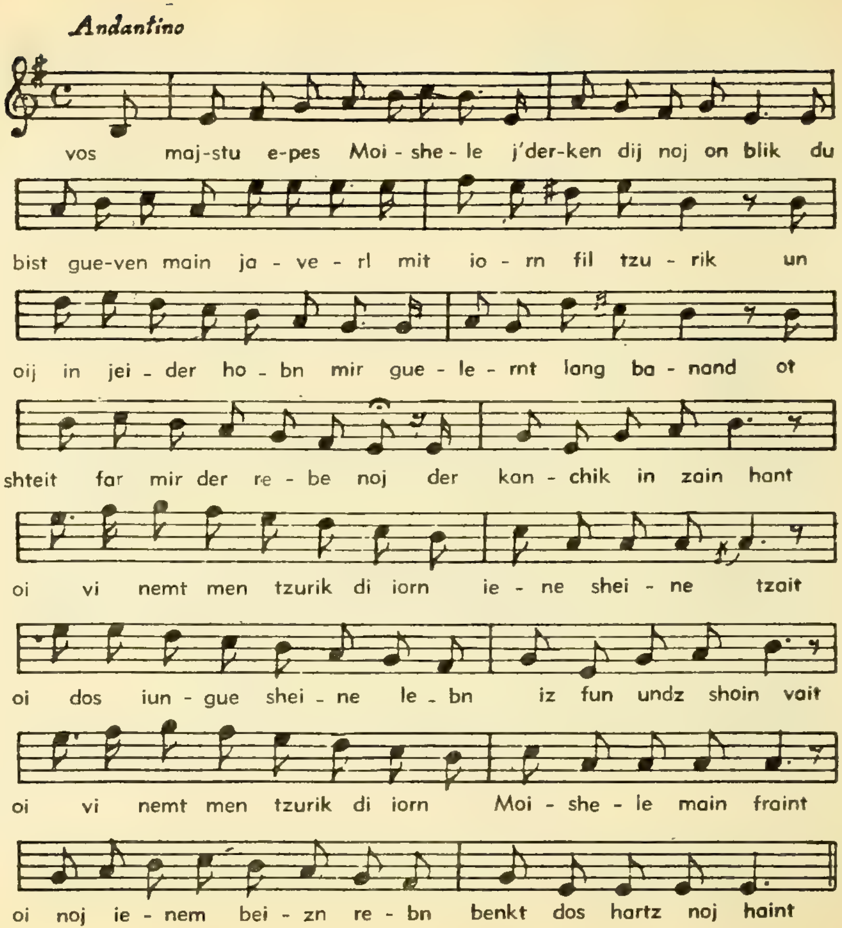

Shpilt, klezmorim, heibt on shnaidn!
s'tzveite meidl guibn mir ois in freidn,
dos muzinikl noj hobn mir,
vi halt men shoin bai ir.
Shpilt klezmorim, far undz mjutonim,
zoln a leb ton oij kaptzonim,
a kind oisgueguebn, oi, goteniu,
a meidl noj dertzu.

Ven baim letztn j'vel shpiln hern,
vel ij epes troirik shtein un klern —
s'letzte tejterl shoin oij avek,
vos noj iz do der tzvek?
s'letzte tejterl, oi, s'letzte tejterl,
vos noj iz do der tzvek ?

Shpilt, klezmorim! bazetzt di kale,
tzuguenumen undz di kinder ale,
shver gueven undz di tejter drai
oi, shverer noj on zei.
Shpilt, klezmorim, arois undz trern,
s'letzte betl vet haint leidik vern,
s'gantze shtibl, ir kleider-shank —
oi-vei, vi pust un bang.

DRAI TEJTERLEJ

TRES HIJAS

. . .si con suerte, salud y vida,
la hija mayor casé enseguida,
voy a bailar un hop, hop, hop.
Adios preocupación. . .

Ven mit mazl, guezund un lebn
s'eltste tejterl mir veln oisguebn
vel ij tantzn mir hop, hop!
Arop an ol fun kop,
vel ij tantzn, oi, vel ij tantzn —
arop an ol fun kop.
Shpilt, klezmorim! shpilt mit lebn —
s'ershte tejterl haint oisgueguebn,
noj gueblibn undz meidlej tzvei,
vi halt men shoin bai zei!

Shpilt, klezmorim, nemt di klei-zaien !
zol di gantze velt mit undz zij freien,
oi, undzer simje veist nor ein got
un der vos tejter hot.

Ven j'vel zen shoin dos tzveite meidl
ongueton in vaisn jupe-kleidl,
vel ij trinken un freilej zain —
arop fun hartz a shtein,
vel ij trinken, oi, vel ij trinken,
arop fun hartz a shtein.

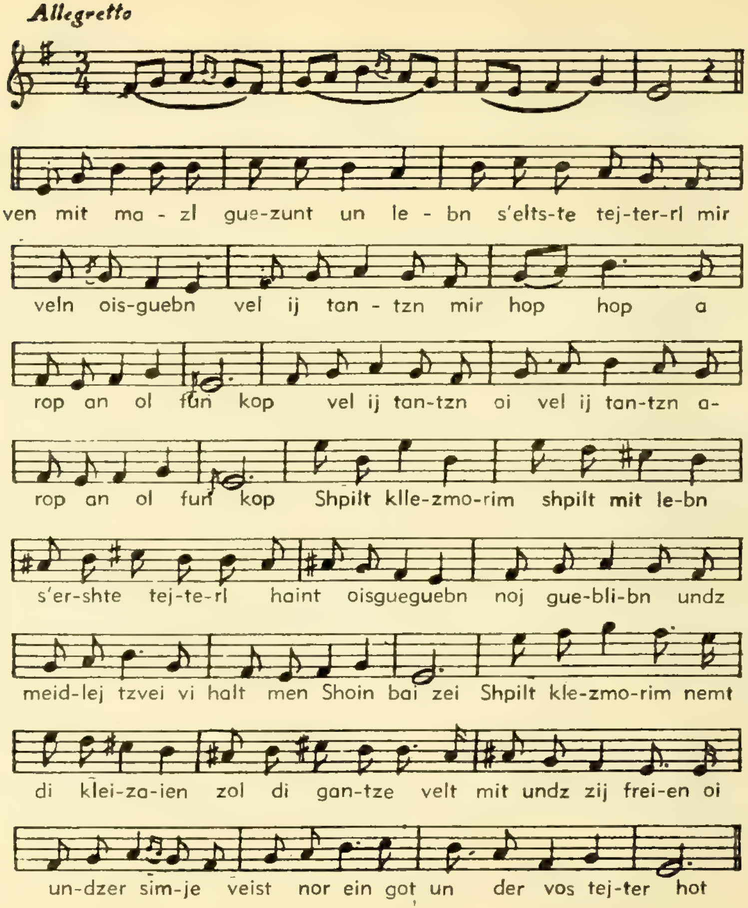

— J'ze, Iosele, vi j'bin a id,
bis: nor vart noj ein minut,
dos feiguele iz take shein,
nor vos vet ober morgn zain,
dem rebn kenstu gut...
oi, vart noj ein minut.

— Avremele, oi, narele,
bis: far morgn zorg ij nisht
tirutzim iz faran guenug,
men darf nor zain a bisl klug —
ze, s'feiguele itzt flit
far morgn zorg zij nit.

— Oi, Iosele, ij vorn dij
bis: nisht guei, vi j'bin a id.
dos hot der sotn dort in feld
zij in a feiguele farshtelt,
dos shlept er undz un tizt —
nisht guei, vi j'bin a id.

— Avremele, du gueist avek ?
bis: nu guei, vi j'bin a id.
nor zogstu ois a vort fun mir,
bai main nemones shver ij dir,
tzebrej ij dir a bein,
nu guei, ij blaib alein.

AVREMELE UN IOSELE

AVREMELE Y IOSELE

— Mira, que lindo a nuestro alrededor,
mirá la mariposa sobrevolando. . .
— Allá, el duende en el campo
de pájaro se ha disfrazado...

Avremele, guib nor a kuk,
bis: di zun, vi shein zi shaint !
vi altz in feld shoin vakst un blit,
j'hob epes zeier kein jeishek nihst
tzu guein in jeider haint —
di zun vi shein zi shaint.

— Oi, Iosele, vi j'bin a id !
bis: ij trajt dos oij atzind,
vi freilej iz do itzt, vi shein,
es vilt zij nisht in jeider guein,
nor veist, dos iz a zind,
ij trajt dos oij atzind.

Avremele, du zest in feld
bis: a bin flit shoin arum ?
un dort shteit oif a tzvaiguele
a goldn zumer - feiguele.
Avreml, guijer kum !
a bin flit shoin arum.

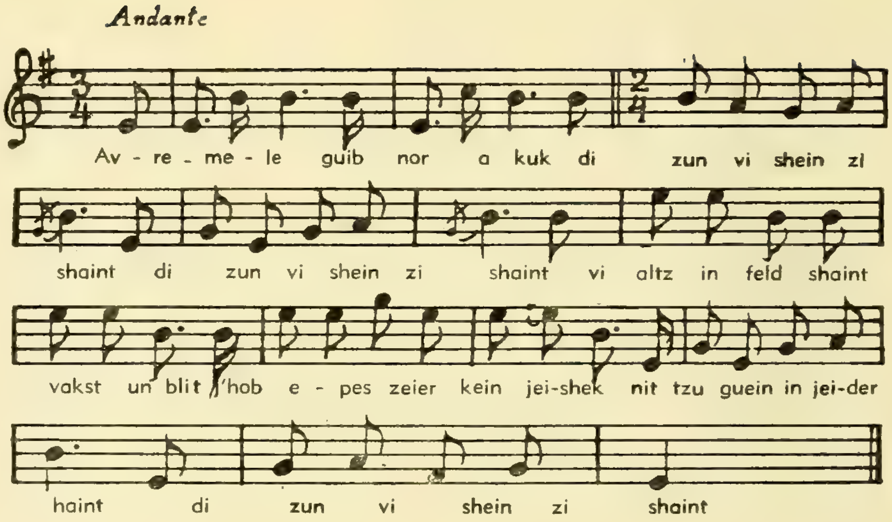

Guei ij mir a freilejer,
zing un knak mir niselej,
her ij oif di treplej shpringuen
ire drobne fiselej,
shoin arop fun letztn trepl,
j'nem zi lib arum,
j'guib ir shtil a kush in kepl —
kum, kum, kum !

— j'vil dij betn, Dovidl,
zolst aroif nisht faifn mer.
— Herst, er faift shoin, zogt di mame,
zi iz frum, s'fardrist zi zer,
faifn, zogt zi, iz nisht idish,
s'past nor bloiz far "zei".
Guib a tzeijn prost oif idish —
eins, tzvei, drai !

— J'vel fun haint nisht faifn mer,
droif guib ij a shvuele —
dir tzulib vel ij afile
vern frum, main tznueule,
j'vel zain ven du vilst nor, Reizl,
vi dain mame frum,
iedn shabes guein in kleizl —
kum, kum, kum !

— J'gleib es dir, main libinker,
un derfar dir, Dovidl
shtrik ij a shein tfilin-zekl
mit a mogn - dovidl,
ven guefeln s'vet in kleizl,
zogn, zolstu zei :
— s'hot gueshtrikt main libe Reizl —
eins, tzvei, drai !

— J'dank far dain matonele,
j'lib azoi dij, Reizele !
j'lib dain mamen, j'lib dos guesl,
j'lib dos alte haizele,
j'lib di shteindlej lebn haizl —
tretst oif zei arum,
her, dain mame ruft shoin : Reizl,
kum, kum, kum !

Guei ij mir a freilejer,
zing un knak mir niselej,
her oif di treplej loifn
ire drobne fiselej —
vider shteit fartrajt dos haizl,
s'guesl vider shtum.
Kum tzu mir in jolem, Reizl,
kum, kum, kum !

REIZELE

ROSITA

. . .Me voy tan alegre
canto y casco nueces.
Por las escaleras oigo
como sus pasitos crecen.
La casita pensativa,
la calle tambien.
Entre sueños, mi Rosita
dice: ven, ven, ven. . .

Shteit zij dort in guesele
shtil fartrajt a haizele,
drinen oifn boidem-shtibl
voint main taier Reizele.
Iedn ovnt farn haizl
drei ij zij arum,
j'guib a faif, un ruf ois : Reizele,
kum, kum, kum !

Efnt zij a fensterl,
vajt oif s'alte haizele
un bald klingt in shtiln guesl
a zis kol, s'redt Reizele :
— noj a vaile vart, main liber,
bald vel ij zain frai,
guei zij noj a por mol iber —
eins, tzvei, drai !

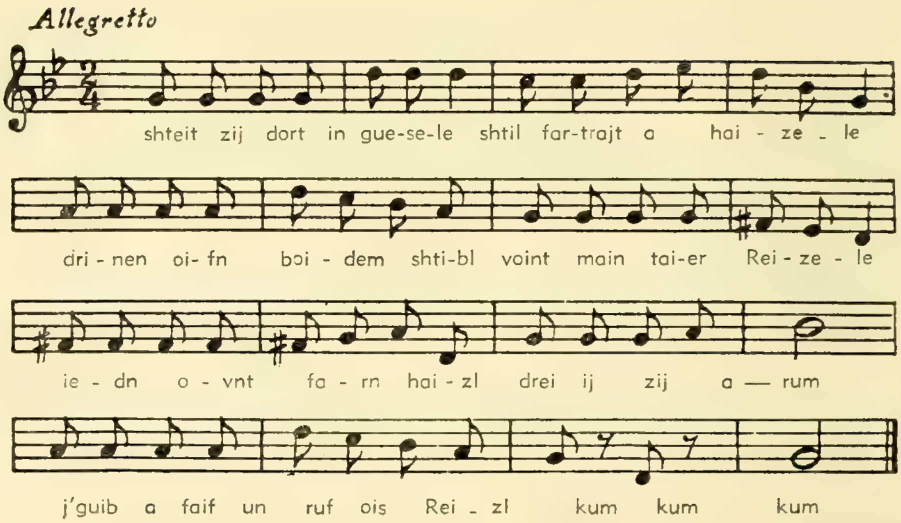

bis: j'vel miauken vi a ketzl
un vi a hintl biln,
vet muzn zain bai dir dder ershter laj.

— Ij vel zij dermonen, j'hob nejtn in jeider
di sedre vos gueit haint farguesn,
bis: der rebe, er vil nor j'zol lernen kseider,
er veist nisht vi mir vilt zij esn.

— Vest lajn, ij vet zij,
vest nisht zain aza shlejter,
shtel ain a knepl, j'shtel akegn fir,
bis: vest haltn zij di zaitn
un kaijn fun gelejter,
derzeendik vos ij hob do bai mir.

— J'vel zij dermonen dem rebns tzorndik ponim,
ven er hot mij guenumen farhern,
bis: noj hob ij fun kanchik fil bloie simonim,
guevent fun iesurim mit trern.

— Vest lajn, ij vet zij,
aher guib shoin dos knepl,
ze, Shloimele, vos ij hob do far dir !
a zemele mit piter,
un hering a fain kepl,
anu, zog, Shloimke, ver vet lajn frier ?

— A zemele mi piter,
un hering a fain kepl,
j'vel morgn vider vetn zij mit dir.

VER DER ERSHTER VET LAJN

QUIEN REIRA EL PRIMERO

Reirás, te digo,
perdiste ya la apuesta.
Mira lo que tengo para ti.
Un pan, y con manteca,
y arenqu?, una cabeza. . .
A ver si no eres tú
quien primero ha de reír. . .

J'vel zijer, Avreml, der ershter nisht lajn,
ij vet zij, megst vi noj zij vitzlen,
bis: j'vel nemen in zinen mir troierike zajn,
nu, megstu afile mij kitzlen.

— Vest lajn, ij vet zij,
vest, Shloimele, shoin lajn,
ij hob a mitl, gor a voile zaj —
bis: megst hobn zij in zinen
di troierikste zajn,
vet muzn zain bai dir der ershter laj.

Dos ershte, Avreml, nem ij mir in zinen
main oremen tatn dem shvajn,
bis: vos zujt arum arbet un ken nisht guefinen,
nu, vet zij mir glustn tzu lajn !

— Vest lajn, ij vet zij,
vest, Shloimele, farshpiln,
ij hob a mitl gor a voile zaj :

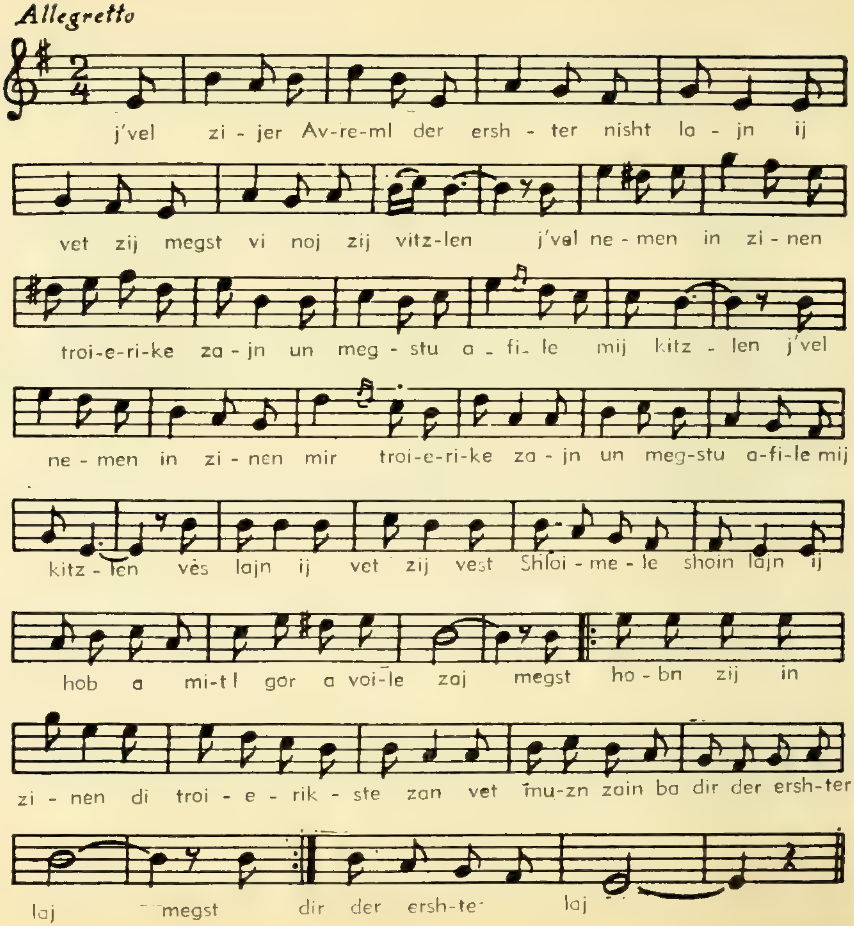

I A N K E L E

Duérmase mi Iankele, mi hermoso.
Los ojillos negros cierra ya tu.
Un niño con todos sus dientecillos
que deba aun cantarle el ay-lu-lu. . .

Shlof-zhe mir shoin, Iankele, main sheiner,
di eiguelej, di shvartzinke maj tzu,
bis : A inguele vos hot shoin ale tzeindlej,
muz noj di mame zinguuen ai-liu-liu ?

A inguele, vos hot shoin ale treindlej,
un vet mi mazl bald in jeider guein,
bis : un lernen vet er jumesh un guemore,
zol veinen ven di mame vigt im ain ?

A inguele, vos lernen vet guemore,
ot shteit der tate, kvelt un hert zij tzu,
bis: a inguele, vos vakst a talmid-jojem,
lozt gantze nejt der mamen nisht tzuru ?

A inguele, vos vakst a talmid-jojem,
un a gueniter soijer oij tzuglaij,
bis : a inguele, a kluguer josn-bojer,
zol lign azoi nas vi in a taij ?

Nu, shlof-zhe mir, main kluguer josn-bojer,
dervail ligstu in viguele bai mir.
bis : S'vet kostn noj fil mi un mames trern
bizvanen s'vet a mench arois fun dir.

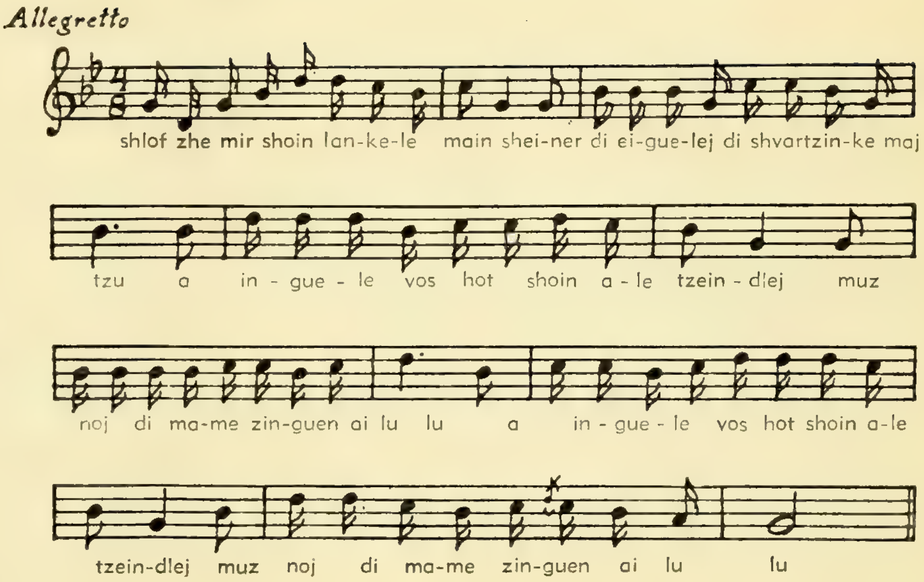

K I N D E R - I O R N

AÑOS DE INFANCIA

Años dulces de mi tierna infancia.
Siempre quedarán en mi recuerdo.
Cuando evoco aquella edad
siento una pena brotar.
Ay, cuan pronto hemos envejecido.

Kinder-iorn, zise kinder-iorn,
eibik blaibt ir vaj in main zikorn;
ven ij trajt fun aier tzait,
vert mir azoi bang un laid —
oi, vi shnel bin ij shoin alt gevorn.

Noj shteit mir dos shtibl far di oign,
vu ij bin gueboirn, oifguetzoign,
oij main vigl ze ij dort
shteit noj oif dem zelbn ort —
vi a jolem iz dos altz farfloign.

Un main mame, aj, vi j'fleg zi libn,
joch zi hot in jeider mij guetribn;
ieder knip iz fun ir hant
mir noj azoi gut bakant —
joch kain tzeijn iz mir nisht farblibn.

Noj ze ij dij, Feiguele, du sheine.
noj kush ij di roite beklej daine;
daine oign ful mit jein
dringuen in main hartz arain,
j'hob guemeint du vest zain maine.

Kinder-iorn, iungue sheine blumen,
tzurik tzu mir vet ir shoin nisht kumen;
iorn alte, troirike,
kalte, moreshjóredike
hobn aier platz farnumen.

Kinder-iorn, j'hob aij onguevoirn,
main guetraie mamen oij farloirn,
fun der shtub nishto kain flek,
Feiguele iz oij avek,
oi, vi shnel bin ij shoin alt guevorn.

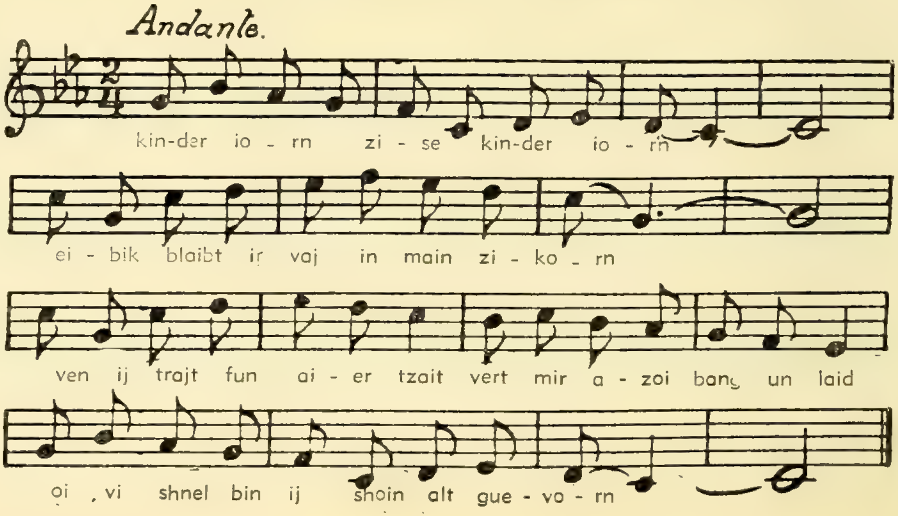

SHLOF SHOIN, MAIN KIND

Nu shlof shoin, main kind, main inguele kleins,
di eiguelej daine maj tzu —
bis : di mame vet koifn a ferdl a sheins,
nor shlof-zhe mir — ai-lu lu-lu.

A ferdl a sheins, s'vet kostn fil guelt,
a veguele oij, oif main vort.
bis : Du vest konen forn arum in der velt,
oifzujn dain tateshi dort.

Dain tate, main kind, iz lang shoin avek,
a brivl gueshribn, nisht mer.
bis : guefinstu im dortn, dan freg im, oi freg,
tzi libt er dain mamen nisht mer.

Tzi hot er farguesn zain vaib un zain kind,
a tzveite fartret dor main ort.
bis : Tzi efsher jolile, oi vei mir un vind,
gueshtorbn der tateshi dort.

Ai-lu-lu — shlof, main inguele kleins,
a ioseml nebej bistu.
bis : Ij vel dir lernen a kadishl a sheins,
shlof-zhe mir — ai-lu lu-lu.

DUERME YA, HIJO MIO!

Duérmete ya, ay, mi pequeñín,
cierra los ojillos tú.
bis: Tu madre, un caballo te va a comprar.
Duérmete, ayliuliuliu.

Un caballo hermoso. Mucho costará.
Y un carro también, vas a ver.
bis: Podrás todo el mundo en él recorrer.
Buscar a tu padre con él.

Tu padre, hijo mío, ha mucho se fué.
Solita una carta escribió.
bis: Si lo hallas, ay, le vas a preguntar
si de mi querer se olvidó.

Que tiene una esposa y un hijo, ¿sabrá?
O alguna se lo hace olvidar.
bis: O puede, Dios mío, dolor de pesar,
tu padre esté muerto, quizá.

Ayliuliu, duérmete, mi pequeñín,
un huerfanito eres tú.
bis: Que un dulce responso te enseñaré,
ya duérmete, ayliuliuliu.

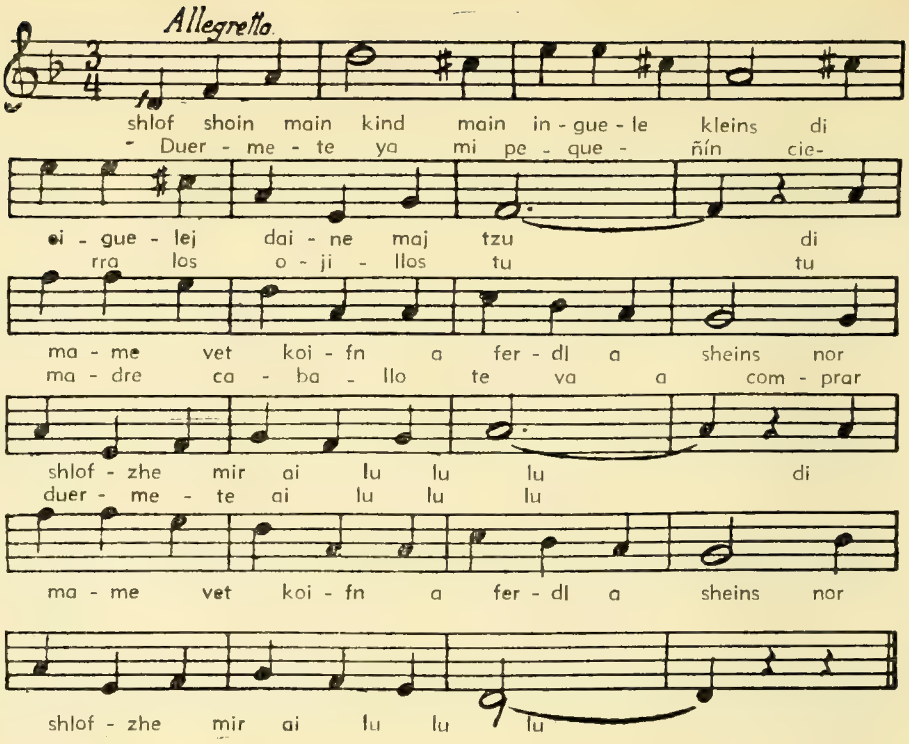

SONAR DE CAMPANAS

"Suenan, suenan las campanas
gling, glang, gling, glang.
Como si alguien preguntara
¿Cuánto más? Cuánto más
ha de ser el hombre, bestia,
ha de ser sólo vergüenza,
ha de ser iniquidad
en las manos del demonio,
tiranía. ¿Cuánto más?
¿Cuánto más?

Suenan, suenan las campanas
gling, glang, gling, glang.
Como si alguien respondiera :
Poco ya. Poco ya
el demonio brincará.
Es tan solo por su gracia
que está el mundo envuelto en llamas
gling, glang, gling, glang.
Que no falta mucho más.
Su derrota, cerca ya.
Cerca ya.

Laguevniki, octubre 1941.

Los miembros desfallecen si por el patio
arrastra el viento alguna hoja de papel.
Como mudos, sin hablarnos, nos despedimos
de madres, esposas e hijos.

Y así yacemos en el susto y el terror
humillados y perseguidos como esclavos.
Así se extienden nuestros días.
Nuestras noches de insomnio.

("En el Gheto")

El 4 de julio de 1942 fué muerto Mordje Guebirtig por los nazis. Y sus canciones siguen ensanchándose por el mundo...

*

Mordje Guebirtig debe estar cantando aun desde sus cenizas. No ha de saber otra cosa más esencial que exhalar canciones sobre la tierra. Plantar una y otra melodía en su flauta menuda. Cepillar la madera, sentir su aroma, quedarse absorto en las gentes sencillas de su pueblo. Entrar en su corazón y vivir toda la niñez posible. Esa niñez llena de hambre, tristeza y maravilla. Si es un judío como muchos, es también un judío como pocos. Oh, voz lejanísima la suya por siempre nuestra, llegada del fondo de los pueblos, como su pueblo.

Al llegar con sus canciones desde la hondura del alma, sentimos que el aire del pecho se colma con la hondura de la vida. Ese es su fuego cierto. Ese es "Bertig" el carpintero. Carne, sangre y hueso de melodías tejidas a sus versos siempre veraces, siempre despiertos. Llegan de las entrañas del pueblo judío y son el idioma de los cantos de cada pueblo que vive y crea.

Decir con sentido. Cantar con sentido. Vivir con sentido. He aquí la fuente perdurable. —Hasta morir con sentido— convierten a Mordje Guebirtig de cancionero popular en folklore. ¿Quien no las sintió "suyas mías vuestras"? Siempre en proporción ansiada. Frescura natural que comprende el vivir. Su reir y su llorar están en nosotros. Y en nuestros labios su canto es la misma palpitación y las mismas lágrimas. Allí reviven anímicas, las viejas callejuelas, las casas pobres, la vida hambreada y amarga de viudas y huérfanos. Oficios y costumbres grabados en el verbo y en el alma. ¿Quien no se siente atravesado por esa cierta lágrima judía, intensa y pura, que conoce todos los golpes del mundo, todos sus pesares y esperanzas? Quien puede evitar ese temblor de adentro, esa larga nostalgia donde vibra "nuestro violín". Ese violín judío que, como en los cuadros de Chagall, vive afinado de intenso dolor y se echa a volar por sobre la miseria, como un pájaro liberado? En el módulo de cada canción aflora el lirismo, la agudeza, la ternura. Pues Guebirtig labra sus canciones puliendo el corazón del árbol, lo mejor del corazón.

Hizo su canto para el hombre. Y el hombre lo precisa como "pan suyo de cada día de su existencia". De cada día de su esperanza. Así debe estar cantando aún "Bertig, el carpintero".

A. LAUFER

—Papacito, porqué cuando a nosotros
se nos tortura y golpea,
y nos degüellan sin lástima alguna,
nos oprimen y castigan. ¿Por qué calla El allá...?
—Calla, hijo, ni una sola palabra. . !

Reflejaba Guebirtig una rara y particular inclinación por las canciones dialogadas. Tanto sea entre dos niños (Abrahamcito y Josecito) o en esa honda y conmovedora "La pareja de ancianos", o la canción de cuna "Hambriento está tu gatito" en donde la madre intenta dormir a su pequeña:

Duérmete mi hambrienta niñita.
cierra los ojillos ya.
Tambien siente hambre tu madrecita
y no llora ni grita como tu.

o esa otra, tan llena de sortilegio y humana agudeza. Dos niños apuestan quien a quien hará reir primero, donde después de infructuosos intentos por lograrlo dice en su última parte:

—Te reirás, te reirás.
Trae para acá el botón apostado.
Mira lo que tengo para ti.
Un pancillo, y con manteca,
y una cabeza de arenque tambien.
A ver, dime, quien primero se reirá!

—Un pancillo, y con manteca,
y una cabeza de arenque!
Mañana otra vez te he de apostar.

...Y ya, Guebirtig, apresado en el gheto de Cracovia, no pudo —como ansiaba— llegar a la Argentina. Fué en el momento en que ese era su deseo, que se anunciaba la gran hecatombe sobre Europa. Y no pudo ser.

De las muchas canciones que escribiera allí, en el gheto de Cracovia, y llegaran a nuestras manos, desconocemos su música, Guebirtig no conocía su escritura sobre el pentagrama. Las canciones hechas en el gheto son de ese pavoroso mundo de los campos de exterminio. Conocer sus versos es, tocar y comprender el fondo de un submundo de degradación humana, pues antes de morir estaba la agonía incesante de un terror desvariado. De esa alteración de la vida que traspasaba los instantes de los días con sus noches. He aquí una de ellas que vertimos casi literalmente:

Al igual que pasos sobre arenosa senda
de martirizadas masas de esclavos,
se extienden en el gheto nuestros días,
nuestras noches de insomnio. . .

Horas pasan, más pesadas que el plomo.
Minutos llenos de terror y angustia.
Se ora porque transcurra siquiera el día,
que pase en paz la noche.

No se concilia el sueño, sino que se escucha en vigilia.
Y algo tremendo se nos ocurre
Sobre quién recaerá esta noche
el ser su víctima...

Se yace así, y el terror es inmenso
oyendo chirriar alguna puerta.
Se agita el corazón, cuando de hambre alguna laucha
roe un trozo de papel.

díos!" Salen de esa, su raíz de pueblo. De esa esencia que canta sin cesar, siempre. En la alegría, en la tristeza. En esa lucha constante, infatigable, del hombre de todos los días, ya que él, Guebirtig, es su canto conmovido y profundo. El labio que todo de la vida lo ha de decir en canciones. Canciones con alma...

¿Qué trasuntan ellas? Vida, constantemente el vivir. La íntima existencia del niño y sus naturales ansias de libertad, del goce del existir y el crecer. El de la viuda, el anciano. Sastres, músicos, desocupados, probretones, hijas casaderas, sueños, ansias, nostalgia por vivir, pobreza, pobreza, pobreza. Pues, así era la vida judía de la Polonia de anteguerra. Existencia misérrima, vidas frustradas, persecuciones, pogroms. Guebirtig, sin manifestarse políticamente, tomaba ubicación con el ya dicho; instinto innato de artista del pueblo, junto al trabajador, verdadero creador de la riqueza existente. Junto a ese despojado por una sociedad que niega el techo y el pan elementales. Su canto se embebe de la poética proletaria judía, la de Moris Vinchevsky, o de Moris Rosenfeld, cuando éste dice :

"Ten orgullo en tu trabajo. El, te da el derecho
de gozar de los frutos del mundo.
Ten ánimo. Sé humano y no esclavo.
Tu precio y tu lugar debes saber."

Mas fué el inolvidable Abraham Raizen, este exquisito y conmovedor artista de canciones perdurables quien estimulara a Guebirtig a editar su primera colección.

Y cómo olvidarnos de Varshavsky. Abogado-intelectual, emotivo creador de tan puras canciones populares, y antecesor de Guebirtig. De Varshavsky decía el universal humorista judío Scholem Aleijem: "...es dulzura. Tanto la letra como sus melodías... agua cristalina...La vida entera del pueblo judío, con todas sus penas y alegrías. Penuria judía, pobreza judía. Lágrimas y risas judías". Luego, Guebirtig vino a ser el continuador del "hilo dorado" del cancionero popular y folklórico judío.

Fué Mordje Guebirtig el último trovador del judaísmo polaco. De esa gran masa judía que, aún bajo pogroms y constantes actos antisemitas de la Polonia de anteguerra, creaba y desenvolvía su cultura. Allí surgieron sus mayores exponentes artísticos y literarios de entonces. Por el hálito expresivo de Guebirtig, toda la gracia e ingenio judíos afloraron en sus canciones. Toda la picardía y gracia infantil, amor paterno, sudor del trabajo, amor pristino, canciones de cuna, y esas preguntas inocentes de los niños, que hacen dudar de la sabiduría de Dios y su justicia sobre la tierra. A guía de ejemplo transcribiremos una, denominada "Porqué calla El, allá", cuyo diálogo canta así:

— Papacito, dice el rabí
que Dios nos guarda y defiende,
que El sabe todo lo que ocurre aquí.
Y todo lo que aquí sucede
le es comprensible desde allá.
— Sí, hijo mío, eso es verdad !

EL CANTAR DE "BERTIG EL CARPINTERO"

Para conocer la vida de Mordje Guebirtig es más esencial conocer sus canciones antes que su biografía. Diremos mejor, que no tenemos otra manera de advertir su humana presencia. Pues, afirmar que nació en Cracovia –Polonia– el 4 de abril de 1877, es tan solo consignar un dato. O que hizo algunas críticas teatrales o unas poesías publicadas en 1906 es, un algo más. Y luz bajo el nombre de "Populares" o que, en 1936 se si mas luego — en 1920 — un libro de versos viera la librara en la ciudad de Vilna la primera colección de sus composiciones que llamara "Mis Canciones" amplía sí un poco el panorama, pero no mucho.

En realidad sus "hechos" más notables, sus "profecías" palpitan con intensidad dentro de sus canciones, dentro de sus palabras y melodías. Están en el alma emocionada de sus cantos dialogados. Si bien ninguna llega a superar la profética llama de esa canción alertante denominada "Arde" traducción ésta, nunca tan precisa en su intención e intensidad como en idisch:

No os estéis así, hermanos,
las manos cruzadas.
No os estéis así, hermanos,
apagad el fuego,
Nuestro pobre pueblito está ardiendo.
Tomad, hermanos, las herramientas en las manos. . .

Esta versión libre que nos hemos permitido, es tan solo para acercar mejor el sentido de su canto. Y, debemos remarcar que, esta campanada de advertencia la hizo en el año 1938. Quiere decir, antes que el régimen nazi incendiara el mundo todo, Guebirtig —auténtico artista— signado por ese instinto del rastreador "que ve debajo del agua" percibe y llama a oponer la fuerza unida de los hombres, al desquicio que se avecinaba.

"Está ardiendo, hermanos. Está ardiendo"
". . .que puede llegar ese instante
donde nuestro pueblo, junto con nosotros todos
en cenizas se pierdan entre las llamas.
Que queden, como luego de la batalla
sólo negros y desnudos muros!"

¡Y cuán lejos ve un hombre sencillo! A cenizas fué reducido el judaísmo europeo junto con una infinidad de hombres de diversos pueblos, por el régimen más inícuo de la historia. Pero, esa canción suya, de tan humana, resurge como el fénix, de las humaredas, se desperdiga por la tierra ya tan maltrecha y dolorida, para cantarle, darle un hondo respiro e incesante fé.

¿De dónde brota ese fructífero anhelo que le hace exclamar en Laguevniki —aldea cercana de Cracovia—, en 1941, bajo el terror y la muerte: "Levántate, hombre, que ya amanece" "...Y libre, luminoso será pronto el mundo para todos! Y tambien para vosotros, ju-

SUMARIO

	Pág.
El cantor de "Bertig, el carpintero", por Alberto Laufer	5
Sonar de campanas, traducido por A. Laufer	9
Duerme ya, hijo mío —canción de cuna— traducido por A. Laufer	10
Shlof shoin, main kind	11
Kinder-iorn (Años de infancia)	12
Iankele	13
Ver der ershter vet lajn (Quien reirá el primero)	14
Reizele	16
Avrémele un Iósele (Avrémele y Iósele)	18
Drai tejterlej (Tres hijas)	20
Moishele, main fraint (Móishele, mi amigo)	22
Hunguerik dain ketzele (Hambriento tu gatito)	24
Mótele	26
Main tate a koihen (Mi padre, un Cohen)	28
Hei, Tziguelej (Hei, cabritos)	29
Shlóimele liber (Shlóimele querido)	30
Huliet, Huliet kinderlej (Retocen, retocen pequeños)	32
Kartoflzup mit Shvomen (Sopa de papas y hongos)	34
Di zun iz farganguen (El sol se ha puesto)	36
Der zinguer fun noit (El cantor de la miseria)	37
Dos alte por folk (Una pareja de ancianos)	38
Undzer shtetl brent (Arde nuestro pueblito)	40
Minutn fun bitojn (Instantes de esperanza)	42

Para familiarizar a los que no leen el idish con la personalidad de ese extraordinario poeta-cantor que fuera Mordje Guebirtig, ofrecemos esta sección del libro que se compone de un enjundioso trabajo en castellano de Alberto Laufer sobre el poeta desaparecido, junto con algunas de sus poesías más vigorosas, que Guebirtig escribiera en la última etapa de su vida, antes de su cruel aniquilación física por los asesinos nazis, y que tradujera tambien A. Laufer.

Insertamos además una serie de sus canciones más populares y más expresivas en idish, pero con letras latinas, para que así puedan ser cantadas en su idioma original, y que no se apague la voz melodiosa, llena de amor y dulzura, de Mordje Guebirtig.

LA EDITORIAL

Este libro se terminó de imprimir el día 17 de septiembre 1963, en los Talleres Gráficos "STYLOS" de Simón Eidelman, sito Cochabamba 1502, Buenos Aires.

Copyright by Editorial ICUF, Buenos Aires, 1963.
Queda hecho el depósito que previene la ley.
IMPRESO EN ARGENTINA - PRINTED IN ARGENTINE

Mordje Guebirtig
Canta

Mordje Quebirtig

cant: